

Позориште

Број 52 и 53 | Година 67. | Септембар / децембар 2023.

Ministarstvo
kulture
i medija

Opština Nikšić

FESTIVAL GLUMCA

XIX MEĐUNARODNI FESTIVAL GLUMCA NIKŠIĆ 2023

TAKO JE
AKO VAM SE TAKO ČINI

Фестивали:

Међународни фестивал глумца Никшић 2023:
Награде глумцима *Ћелаве пјевачице* и *Очеви и оци*
Међународни фестивал луткарства Подгорица:
Роња – Разбојникова кћи, троструки лауреат
ФИАТ: Промоција и подстицање културне размјене

Нови пројекти:

Плућа (Никшићко позориште)
Крст са петокраком (КОРИФЕЈ театар)
Посјета (ЦНП): Премијера за јубилеј
Аудијенција (Градско позориште и ФДУ)
Брод (ЦНП)
Јастучко (Зетски дом)
Декамерон (Градско позориште Подгорица)
Робинзон Крусо (Краљевско позориште Зетски дом)
671 - Лов (ЦНП)
Нобеловци (Центар за културу Бијело Поље)

Нове драме:
Мило Вучинић
Злогук

Никшић - град умјетничког сабиралишта

Садржај

ПОЗОРИШТЕ БР. 52:

Умјесто уводника – ријеч уредника: Позориште нас штити	4
Нови пројекти:	
<i>Брод</i> (ЦНП): Емотивно прича по мотивима живота Стефана Митрова Љубише	5
<i>Јастучко</i> (Зетски дом): У славу чина „причања прича“	7
<i>Декамерон</i> : „Златни пресјек“ појединачне и колективне игре	8
<i>Робинзон Крусо</i> : Представа о потреби за љубављу, разумијевањем и емпатијом	10
<i>671 - Лов</i> (ЦНП): Представа инспирисана злочиним у Штрпцима	12
Позориште и фестивали:	
<i>Међународни фестивал луткарства Подгорица: Роња – Разбојникова кћи, троструки лауреат</i>	13
<i>ФИАТ: Промоција и подстицање културне размјене</i>	15
<i>На ФИАТ-у три представе ЦНП-а: Двије представе добиле награде</i>	17
<i>Успјешан наступ Покојника на Фестивалу у Нишу</i>	19
<i>Под оба сунца троструки лауреат на сарајевском MESS-у</i>	20
<i>Представа Декамерон награђена у Зајечару</i>	21
<i>Сарадња Никшићког позоришта и Дома омладине Београд</i>	22
Театрологија:	
<i>Позориште Зетски дом 1897 – 1909, Луке Милуновића</i>	23
Позориште и култура сјећања:	
<i>Јагош Марковић, позоришни маг и умјетник раскошног талента</i>	24

ПОЗОРИШТЕ БР. 53:

Никшић - град умјетничког сабиралишта	28
Нови пројекти:	
<i>Плућа</i> (Никшићко позориште): Како и зашто доносимо неке одлуке у животима?	30
<i>Посјета</i> (ЦНП): Премијера за јубилеј	32
<i>Крст са петокраком</i> (КОРИФЕЈ театар): Предсказање Голготе транзиције	34
<i>Аудијенција</i> (Градско позориште и ФДУ): Поетиком једноставности до сценског угођаја	36
<i>Нобеловци</i> (Центар за културу Бијело Поље): Духовитост из судара различитости	37
<i>Натпоп Којовић</i> (Градско позориште и Град театар): Прича о књижевном животу Антуна Којовића ...	38
Позориште и фестивали:	
<i>У сусрет јубиларном – 20. Међународном фестивалу глумца: Запис из престонице</i>	39
<i>Међународни фестивал глумца Никшић 2023: Награде глумцима Ђелаве пјевачице и Очеви и оци</i> ...	40
<i>Владан Гајовић лауреат Награде „Вељко Мандић“</i>	42
<i>Стеван Вуковић најбољи глумац на Фестивалу у Источном Новом Сарајеву</i>	44
<i>Успјех Неспоразума на Фестивалу у Ужицу</i>	46
Биљежимо:	
<i>Јубилеј ЦНП – 70 година постојања</i>	47
<i>Антологија црногорске драме на пољском језику</i>	49
Театрологија:	
<i>Промовисана монографија: Црногорско народно позориште 1953 - 2023</i>	50
<i>Сан на јави, Варје Ђукић</i>	51
Позориште и култура сјећања:	
<i>Горан Булајић је трајно обиљежио позоришну сцену у Црној Гори и региону</i>	52
<i>Жарко је био жарко, митолошко биће</i>	54
<i>Мето Јовановски - глумац свих простора и времена</i>	56
<i>Ратко Божовић - отишао је играјући се с временом... млад духом</i>	57
Нове драме:	
<i>Мило Вучинић: Злогук</i>	58
Импресум	71

NIKŠIČKO POZORIŠTE

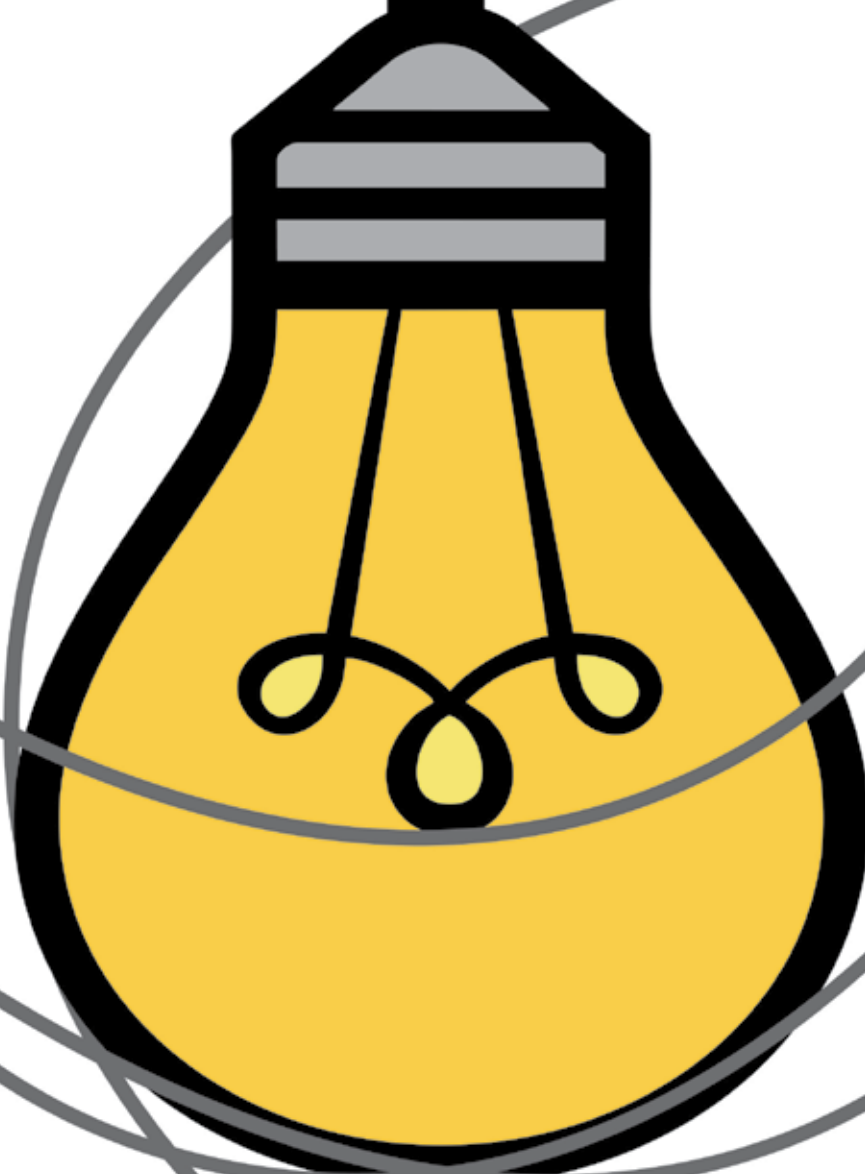
Позориште

Број 52 | Година 67. | Септембар / октобар 2023.

ISSN 180-783X

Бесплатан промјерак

www.niksicpozoriste.me

0

FIAT.PARABOLA

= 38

FESTIVAL INTERNACIONALNOG ALTERNATIVNOG TEATRA
FESTIVAL OF INTERNATIONAL ALTERNATIVE THEATRE

8-17. SEPTEMBAR 2023.

CRNA GORA.MONTENEGRO

PODGORICA

Умјесто уводника – ријеч уредника

Позориште нас ШТИТИ

Позориште је вјековима пркосило времену и простору... Као виталан „организам“, оно се, попут Феникса, поново рађало из пепела... Најкласичнија драмска дјела, тако су у савременим продуцентским обрадама постала модерна, а репертоари у иновираним концептима и естетикама, носили су безусловне комуникације... Кроз вријеме и простор...

Простор се у животу и театру најчешће сагледава као удаљеност од тачке А до тачке Б. Вријеме у драмској умјетности, за разлику од простора, мјери се десетинама секунди... Таман онолико колико је потребно да се изговори „вјечност“ или да се кроз „сан“ (*магију театра*) пропукује од једне до друге просторне тачке и да се на том путовању сагледају (виде) процеси, појаве, ситуације, карактери... Због тога је позориште најсуштинскији исјечак времена које живимо.

Упозоришту је, у крајњем, све на посматрању... У одређеном простору и датом времену. То потврђује и етимологија ријечи - позориште / театар, која своје коријене „вуче“ из грчког језика - *θέατρο (théatro)* – „позориште“ и *θεάομαι (theáomai)* - „видјети“, „гледати“, „посматрати“. Семантика ових ријечи указује на просторне и временске обресе позоришта и комуникацију коју оно са собом, неизоставно, носи.

Театар, ако је прави, увијек је ишао корак испред времена и живота... У основи театра и његове комуникације је оно што нас тиче или нас и те како дотиче. Комуникација је видљива како на сцени између актера, тако и, у сали између глумаца и публике, или једноставно речено у односу „човјека са човјеком“. У том узусу, позориште се ослања на оног другог. Због тога је оно, прије свега, дијалог, а дијалог подразумева одсутност мржње и упућује на заједницу и заједништво. Упућује на јединство свих које драмска умјетност спаја у њеним сегментима, али и оних којима се она представља. На тај начин, позориште гради чврсту кохезију: писаца, преводилаца, редитеља, глумаца, затим других умјетника и дјелатника који актере и сцене у дјелу

ликовно и музички обликују, освјетљавају и декоришу, до оних који у театар у крајњем долазе или из њега одлазе. Цио процес протиче у узајамном уважавању, сагледању и размјени искустава и емоција.

Позориште нас на тај начин и штити... Пружа нам утјеху... Заклон... Оно то ради јер воли човјека... Истина, воли га онолико колико га и човјек воли... Ништа мање и ништа више... У том узајамном давању, његује се љубав која естетиком и дијалозима, одолијева детерминантама са почетка овог текста – *ПРОСТОРУ* и *ВРЕМЕНУ*. Због тога у овим редовима и максима:

Мјеста за позориште!

Јер његова суштина је да нас опомене, подсјети, а понекад и да нам на умјетнички утемељен начин гласније „подвикне“ и покаже нам какви смо и какви не би смо смјели постати.

На тим постулатима темељена су нова драмска дјела и фестивалске селекције, на сценама у Црној Гори и земљама из окружења, или другачије речено на просторима некада нам заједничке државе... Продукције и фестивали функционишу „без граница“ и „без цензуре“... О њиховим естетикама и донетима опширније, сликом и ријечју у садржају овог двоброја *Позоришта*.

У сусрет неким новим причама, поздрављамо Вас и чекамо на истој новој, старој адреси – **Трг „Саве Ковачевића“ бр. 5; Никшић.**

Позориште је отворено.

Славојка Маројевић

Niksickopozoriste.id@gmail.com

Нови пројекти: *Брод* (ЦНП)

Емотивно прича по мотивима живота Стефана Митрова Љубише

• Весна Вујошевић Лабовић: *...редитељка и драматуршкиња вјешто монтира и увезује нити које се преплићу, те на тај начин добијамо богату слику живота Стефана Митровог Љубише.*

Премијера представе *Брод*, одржана почетком октобра, означила је почетак нове позоришне сезоне **Црногорског народног позоришта**. Комад је настао по тексту и у режији **Ане Ђорђевић**, а рађен је у копродукцији са **Беоартом**. Представа је настала по мотивима живота, књижевног

опуса и политичког дјеловања **Стефана Митрова Љубише**, а изванредан глумачки ансамбл: **Лазар Драгојевић**, **Стеван Вуковић**, **Бранка Оташевић/Сања Вујисић**, **Маја Стојановић**, **Александар Радуловић**, **Јелена Минић** и **Павле Прелевић** представе изазвао је громогласне овације у пуној сали националног Театра. Сценографкиња представе је **Љубица Петровић**, костимографкиња **Светлана Цвијановић**, лекторка **Дубравка Дракић**, асистенткиња режије **Наташа Милићевић**, асистенткиња костимографа **Миа Ђуровић**, музику је компоновала **Нина Перовић**.

Брод по мотивима живота Стефана Митрова Љубише

Комад доноси преспитивање о свјетовном и духовном животу

Умјетничко остварење редитељке и списатељице Ане Ђорђевић доноси дубоко емотивно причу насталу по мотивима живота, књижевног опуса и политичког дјеловања Стефана Митрова Љубише. Комад поставља питања о судбини, љубави и жртвама и освјетљава мрачне дубине људске душе, а изузетна глумачка игра награђена је вишеминутичним аплаузом публике.

Црногорско народно позористе је добило представу којој се радују и глумци и публика. Док сам стајала на сцени, опијена премијерним аплаузом, срце ми је било пуно и на мјесту. Захвална сам сваком ко је подијелио радост и емоцију са нама. Брод плови даље! Срећан нам почетак сезоне, нека живи позориште, поручила је након премијере глумица Црногорског народног позоришта **Јелена Милић** којој је повјерена улога *Кате Љубише*.

Треба да идемо у корак са временом, а не да се враћамо у мрачни средњи вијек – вријеме када је Стефан Митров Љубиша живио и када је настала

Брод у поставци Ане Ђорђевић

радња овог комада. Нажалост, ми се и даље бавимо неважним стварима и рекао бих да нисмо превише одмакли, закључио је **Лазар Драгојевић**, коме је повјерена улога *Стефана Митрова Љубише*.

Глумац **Стеван Вуковић** игра *Висериона Љубишу*, брата *Стефана Митрова Љубише*.

Историјски догађај може да буде само полазишна тачка, почетни мотив и прилика да причамо све оне приче које се нас данас тичу. А данас је интелектуална мањина маргинализована јер у већини, каква јесте, они немају шта да траже. Зато је ова представа данас актуелна, рекао је Вуковић након премијере.

Комад доноси преспитивање о духовном животу, свјетовном животу, политичким приликама и неприликама, породичним односима... Човјек има много материјала за размишљање након ове представе, истакла је глумица **Маја Стојановић**.

Ауторка текста и редитељка Ана Ђорђевић појаснила је **да је драма „Брод“ замишљена је као омаж идеји коју је заступао Стефан Митров Љубиша, а то је да је отворена побуна погрешан пут за остварење циљева. То је прича о њему као особи која је, упркос отпорима сопствене средине, чак и брата, провела живот у пропагирању мира, ненасилног отпора и борбе која се спроводи само кроз политику.**

За умјетничку директорицу ЦНП, **Весну Вујошевић Лабовић** инсценација ове драме је значајна јер она **обилује сценама сјећања па се често преклапају и стапају у исту слику различита временска раздобља гдје редитељка и драматуршкиња вјешто монтира и увезује нити које се преплићу, те на тај начин добијамо богату слику живота Стефана Митровог Љубише. Такође добијамо увид о многим његовим племенитим напорима да превазиђе и заустави сукобе и страдања у породици и друштву, ненасилном отпору који се спроводи само друштвеним дјеловањем. Овај комад написала је и режирала Ана Ђорђевић, која се овог пута одлучила у нашем Театру бавити темама ондашњим, а вриједи оставити на размишљање – колико су теме и садашње. Кажем овог пута, јер је поменута редитељка 2021. године режирала у овом Позоришту, „Блади Мун“ - представу коју публика посебно воли и која је награђивана,** подсјетила је Вујошевић Лабовић.

С. Маројевић

Нови пројекти: *Јастучко* (Зетски дом)

У славу чина „причања прича“

Андрија Рашовић: *„Јастучко“ истражује границе маште и стварности: истражује бијег од стварности у машту*

У Краљевском позоришту „Зетски дом“ средином септембра премијерно је изведена представ *Јастучко* (*The Pillowman*) коју према тексту **Мартина Мекдоне** режирао млади црногорски редитељ **Андрија Рашовић**, који потписује сценографију, костим и музику. Представа је реализована у сарадњи „Зетског дома“ и Факултета драмских умјетности на Цетињу. Ово је завршни мастер рад Рашовића из предмета позоришна режија на Факултету драмских умјетности Цетиње, у класи професорке Радмиле Војводић. Улоге тумаче: **Павле Прелевић**, **Стефан Вуковић**, **Немања Тодоровић**, **Огњен Секулић** и **Невена Пенава**, студенткиња II године глуме у класи професора Бранислава Мићуновића. Драматург је **Рајко Радуловић**, а асистент драматурга **Сергеј Павловић**.

Јастучко истражује границе маште и стварности

Текст *The Pillowman*, Рашовић је бирао зато што, како он цијени, слави чин „причања прича“. Мартин Мекдона је британско-ирски драмски писац, филмски редитељ и сценариста. Са само двадесет четири године написао је седам драма, од којих су се четири паралелно извођене на сценама Велике Британије. Ово чини Мекдону првим британским драмским писцем, још од Шекспира, који је у тој мјери постављан. Међу поменутих драмама је и „Јастучко“, који је 2004. године награђен као најбољи нови текст Наградом „Лоренс Оливије“.

„Једном давно, у далекој земљи...“, препознатљив је почетак бајки, које смо како подсјећа редитељ Рашовић, слушали као дјеца, а које причамо млађем брату или сестри, дјетету и понекад одраслима кроз позориште.

Јастучко у режији Андрије Рашовића

Става сам да нам никад више није било потребно као данас да слушамо бајке. Јер у суочавању са стварним свијетом који већ одавно својом бизарношћу, непредвидивошћу и опасношћу надмашује најстрашније бајке, гледамо како се јунаци „Јастучка“ с тим боре својом уобразиљом, слијепи за границе стварности и фикције. Наш „Јастучко“ истражује границе маште и стварности: истражује бијег од стварности у машту и шта бива када се тај бијег деси у смјеру машта – стварност, навео је редитељ Рашовић у најави почетка инсценације овог дјела.

Након премијере редитељ је такође, потврдио да ово дјело публику **суочава са узнемирујућом природом прича, са снагом маште и деликатног односа неисквареног и невиног дјетињства, суоченог са страшном стварношћу свијета у коме живимо.**

У умјетности, а нарочито у позоришту, не треба бјежати од оног неизрецивог, став је Рашовића. То је уједно централно питање комада: **Шта ако кроз приче дамо глас онима који другачије не би могли да проговоре?**

Драматург Рајко Радуловић цијени **да публика у овој причи има прилику да се изгуби у свијету „Јастучка“, да преиспита ставове о животу, умјетности... и свијету око нас, мрачним истинама које леже скривене испод површине постојања.** Црни хумор присутан у представи, Радуловић назива љековитим, те га карактерише као „заштитни механизам против апсурда егзистенције“.

Краљевско позориште „Зетски дом“

Декамерон још једна успјешна сценска прича Градског позоришта Подгорица

„Златни пресјек“ појединачне и колективне игре

Пише: проф. др Драган Копривица

У знак нове потврде озбиљности ове позоришне куће гледаоци су имали прилику да 14. октобра на великој сцени КиЦ-а „Будо Томовић“ одгледају ново читање чувеног **Бокачовог Декамерона** у драматизацији **Стевана Копривице** и режији **Дејана Пројковског**.

Да је ријеч о амбициозном пројекту публика је одмах могла примијетити по изузетној сценографији и костимографији у знак тога да Градско, заједно са ЦНП-ом и Краљевским позориштем *Зетски дом* на Цетињу, представља окосницу позоришних збивања у Црној Гори.

Као најновија потврда оваквог запаженог статуса Градског, које је протеклих деценија градило својим преваходно као позориште за дјецу, услиједио је и лијеп успјех на недавно одржаном 32. Фестивалу „Дани Зорана Радмилковића“ у Зајечару, на којем су у такмичарском дијелу, у највећој могућој конкуренцији, приказане и представе Београдског драмског, Народног позоришта из Београда, Југословенског драмског, Народног позоришта Републике Српске из Бања Луке, и Атељеа 212.

Свакако, на овако репрезентативном Фестивалу велики резултат је освајање бар неког од признања, а Градско је једногласном одлуком Жирија освојило награду за визуелни идентитет, уз образложење да су *ликовност и визуелни идентитет представе кроз сценографију Валентина Светозарева и костиме Марије Пупчевске нарочито значајни за драматуршко-редитељска промишљања и конкретна решења, како на плану свеукупне атмосфере, тако и на значењском нивоу представе*. Представа Градског притом је високо рангирана и код Жирија публике, те је, након комада Југословенског драмског Развојни пут Боре Шнајдера, најбоље оцијењена на Фестивалу.

У нивоу награда, које се додјељују најбољем глумцу представе, у уједначеној колективној игри ансамбла с правом се издвојио Душан Ковачевић као најбољи глумац вечери, што је публика могла видјети и на подгоричкој премијери средином октобра.

Четири су најбитнија момента који указују на снагу *Декамерона* као сценског пројекта: списатељски снажни домети Стевана Копривице на темељу Бокачовог изворног штива, упечатљива сценографија и костимогра-

фија, и јасна спознаја да је у Градском дошло до моћне смјене генерација након које се појавила читава група надарених младих људи, способних да замијене стару гарду и донесу нове успјехе и ван граница Црне Горе.

Стеван Копривица је завршио драматургију на ФДУ у Београду и аутор је више од тридесет играних представа, сценариста неколико филмова и ТВ серија, један од оснивача Фестивала позоришта за дјецу у Котору; био је управник Малог позоришта „Душко Радовић“, председник УО позоришта „Бошко Буха“, редовни је професор драматургије на ФДУ у Београду и ФДУ на Цетињу, и актуелни директор Градског Позоришта Подгорица. Лауреат је двије Стеријине награде за драматизацију „Башта слезове боје“ и свој драмски текст „Бокешки Д-мол“. Његови познати драмски текстови су и „Инноминато“, „Тресореле“, „Бетула у малу валу“, „Новела од љубави“, „Завијек твој“, „Оружје збогом“ и други, а посебно култни текст „Дуго путовање у Јевропу“ са Лазаром Ристовским у главној улози, а у режији Егона Савина. Није познато какве би сад реакције у Црној Гори биле на овај комад пун добронамјерне сатире о епоси Краља Николе, али је чињеница да је ријеч о непоновољивом драмском штиву у историји наше и балканске драматургије.

Валентин Светозарев је, сигурно по сугестијама Пројковског, изврсно измаштао сценографију уз централни дио, острво, опкољено каналом воде, у којој се јунаци драме често налазе током радње, уз намјеру редитеља да укаже на пловеће копно, обољело од куге, на град на води и као верзију инфициране Венеције, или земљине кугле у цјелини.

Марија Пупучевска је дала свој максимум на плану костимографије, уз надахнуто урађене костиме, маске и крила, што доприноси цјеловитом драмском угођају у садејству са сценографијом, те је подмлађени ансамбл Градског имао оптималне услове за сценску игру и надигравања на отвореној сцени.

Притом је остварен добар „златни пресјек“ појединачне и колективне игре, што је допринијело позо-

ришном угођају, којем је дијелом нашкодила предуга експозиција, те и укупна дужина представе, што сваки успјешни редитељ накнадно штрихује убрзавајући динамику комада у цјелини.

Глумачки ансамбл у знаку смјене генерација, уз захтјевније, и одлично одигране роле Милоша Пејовића, Сање Крстовић, Омара Бајрамспахића, Вање Јовићевић и Душана Ковачевића, имао је снажну подршку свих актера сценског пројекта, Маје Вукојевић Цветковић, Павла Поповића, Евгеније Станковић, Уне Лучић, Стефана Вуковића, Драгане Јовановић, Ларе Драговић и Драгише Вељковића.

Обавезно треба навести и имена заслужних на финализацији драмског пројекта, који дјелују из сјенке, а то су: композитор Горан Трајкоски, Тамара Вујошевић Мандић (сценски покрет и кореографија), Рената Перазић (корепетиторка), Бранка Кнежевић (асистенткиња редитеља), Сашо Димоски (драматург-сарадник) и Иван Вуксановић (дизајнер свјетла).

Општи утисак о *Декамерону*, Градског је изузетно повољан, тако да љубитељи позоришта у овом новом пројекту могу пронаћи много атрактивног, пријемчивог и гледљивог, уз снажну емпатију глумаца која се преноси на гледаоце у великом броју сцена. Уз квалитетан текст Копривице и режију Пројковског, сјајну сценографију Валентина Светозарева, костимографију Марије Пупучевске, и уз одличну смјену генерација, позоришна публика има прилику да доживи фина, директна суочавања са флуидом театра.

Нови пројекти: *Робинзон Крусо*: приручник за апокалипсу (*Зетски дом*)

Представа о потреби за љубављу, разумијевањем и емпатијом

Премијерно У Краљевском позоришту *Зетски дом* крајем октобра изведена је представа *Робинзон Крусо: приручник за апокалипсу* у режији **Петра Пејаковића**. Представа је настала по мотивима романа **Данијела Дефоа**. Петар Пејаковић потписује и сценографију и дизајн свијетла, док му је у режији асистирао **Андрија Рашовић**. Драматурзима **Душану Мурићу** и **Рајку Радуловићу** асистирао је **Сергеј Павловић**. За костиме је задужена **Лина Лековић**, музику потписује **Илија Гајевић**, израду маски **Вукашин Тањевић** и **Ана Радуловић**, а глумац **Огњен Секулић** помогао је у раду са дјецом полазницима образовно-културног сегмента „Студио“ – Краљевског позоришта *Зетски дом*.

У представи глуме: **Јелена Лабан**, **Јелица Вукчевић**, **Марија Маша Лабудовић**, **Горан Вујовић**, **Огњен Секулић** и **Немања Тодоровић**, као и полазници образовно-културног сегмента „Студио“: **Анђела Лаличић**, **Аника Мирковић**, **Анастасија Миљеновић**, **Алекса Мартиновић**, **Данило Лагатор**, **Елена Вулетић**, **Искра Ракчевић**, **Јана Поповић**, **Лука Перишић**, **Моника Тодоровић**, **Хелена Константиновић**, **Виктор Иљази** и **Лазар Мартиновић**.

Подстакнут кризом човјечанства, а инспирисан класиком Данијела Дефоа из осамнаестог вијека, Душан Мурић написао је текст који изражава велики песимизам, али и велику наду. Разочаран пасивношћу људског рода који само наизглед предузима ко-

Пејаковић: „Робинзон Крусо“ поглед из будућности

раке ка рјешавању бројних еколошких, идеолошких и других криза, Мурић је све више скептичан да ће до суштинске промјене икада доћи, јер се како каже „опредељујемо очајнички да верујемо у разне облике „зелених“ обећања од стране истог менталног склопа који је катастрофу коју живимо и донео.“

се умјетници тако неуспјешно буне против оних који их суштински плаћају? Како то да постоје војске за мир? Како то наши родитељи пристају да нас трују за наше добро? Како то да је људска несрећа главни извор профита? Како то да је побуна у ствари дизајнирани конформизам? Како то

Фото: Д. Миљанић

Текст Мурића о песимизму и нади

У представи поред професионалних глумаца учествују и полазници културно-образовног сегмента „Студио“ Краљевског позоришта Зетски дом, а намијењена је публици од 13 и више година. Управо у чину стварања са дјецом и за дјецу огледа се нада ауторске екипе да се дјеци још увијек вриједи обраћати. Можда им неће све бити јасно, али ће свакако бити подстакнути да питају, нада се Мурић: **Како то да**

да у обиљу знања нико у ствари ништа не зна, сем да репродукује свакодневицу апокалипсе?

За редитеља Петра Пејаковића *Робинзон Крусо* није само роман енглеског писца први пут објављен 1719. године већ и **поглед из будућности која је стигла, девет јахача апокалипсе: рат, глад, болест, лаж, сиромаштво, себичност, похлепа, еколошке и нуклеарне катастрофе**, те је и сама представа комплексна и вишеслојна.

Драматург Рајко Радуловић истиче да су се у стварању ове представе бавили мета-текстом Дефоовог дјела, чија је суштина лијепо сажета у једној од реплика глумице Јелене Лабан, у којој каже да се *Робинзон* вратио у Енглеску, али је тамо затекао пусто острво.

Без обзира што је представа намијењена и млађима, она се бави питањима филозофије и религије. Ова представа нас подсјећа и колико су нам потребни љубав, разумијевање и емпатија, на што нас свакодневно подсјећају ратови и кризе широм свијета, истиче Радуловић.

Фото: Д. Миљанић

Представа се бави и питањем филозофије и религије

Краљевско позориште Зетски дом

Нови пројекти: 671 - Лов (ЦНП)

Представа инспирисана злочином у Штрпцима

У Црногорском народном позоришту крајем октобра почеле су пробе за представу **671-Лов**, према тексту и у режији **Хане Растодер**. Ауторски тим представе чине: **Иванка Вана Прелевић**, сценографкиња, **Миа Ђуровић**, костимографкиња, **Енес Тахировић**, композитор, **Наташа Милићевић**, асистенткиња режије и **Данило Милатовић**, извршни продуцент. Улоге су повјерене: **Дејану Иванићу**, **Тихани Ђулафић**, **Милицы Шћепановић**, **Јовани Брновић**, **Огњену Секулићу** и **Кристијану Блечићу**.

Представа је инспирисана злочином у Штрпцима почињеним 27. фебруара 1993. године, односно отмицом двадесет путника цивила из воза 671.

Њихових отетих, усред цијенања дотадашње им домовине Југославије. Што је власт више нијема и глува на питања која породица поставља, то је породица усљед изневјерене наде све више огорчена према друштву – у првом реду власти, али и припадницима других националности, њиховим суграђанима, комшијама и сл. Породица живи у страху, њена свакодневица обојена је осјећањем непрестане угрожености, а то, парадоксално, храни индивидуалну деструктивност и у коначном доводи до распада породице, остављајући трагове доживотних траума које ће несвјесно пренијети на своју дјецу, истакла је редитељка Хана Растодер.

Фото: ЦНП

Детаљ са проба

Према ријечима ауторке Растодер, радња прати драму породице трауматизоване губитком својег члана, односно реперкусије друштвене кризе на једну од његових творбених јединица – породицу.

Породица се преко ноћи нашла без друштвеног ослоња, у мраку без одговора на питања о судбини

Представа *671-Лов* ауторке Хане Растодер је и њен завршни испит мастер студија позоришне режије на Факултету драмских умјетности Цетиње, у класи ред. проф. Радмиле Војводић, а премијерно ће бити изведена крајем децембра у ЦНП, на Сцени „Студио“.

ЦНП

Роња – Разбојникова кћи - троструки лауреат

Милена Мијовић Дурутовић: **Фестивал луткарства одликује мултикултуралност и разноликост.**

Међународног фестивала луткарства Подгорица, Црна Гора 2023, који је одржан од 31. августа до 4. септембра окупило шест глумачких трупа из пет земаља: **Босне и Херцеговине, Србије, Албаније, Сјеверне Македоније и Бугарске.** Осим подгоричких малишана у чаробном свијету лутака уживали су и њихови другари из: Бијелог Поља, Рожаја, Андријевице, Гусиња и Никшића.

Фестивалски репертоар отворила је представа **Златокоса**, у Великој сали КиЦ-а „Будо Томовић“, коју је извело Позориште лутака из Мостара. Другог дана Фестивала на програму је била представа **Бамби** (6+, 55 мин), коју је извело Позориште за децу и младе – Крагујевац. Истог дана у Гусињу, у Центру за културу, одиграна је представа ван фестивалске конкуренције,

Кроки и пријатељи (3+, 35 мин). Трећег дана Фестивала (2. септембра) изведене су двије представе, обје у КиЦ-у „Будо Томовић“ - „Чардаш“ (4+), албанског ансамбла *Theater of Animation and New Forms*, док је у каснијем термину Театар за дјецу и младе из Скопља, изведена је представа **Роња - Разбојникова кћи** (6+). Четвртог дана Фестивала (3. септембар) у КиЦ-у „Будо Томовић“ изведене су двије представе: **Бременски музиканти** (5+), Државног луткарског позоришта Трговиште из Бугарске и **Вук и седам јарића** (2+), Позоришта лутака Ниша. Петог дана, Фестивал је гостовао у Бијелом Пољу, Рожајама, Андријевици и Никшићу. У Бијелом Пољу је у Центру за културу „Војислав Булатовић Струњо“ изведена представа **Бременски музиканти**, у Рожајама је игран комад **Вук и седам јарића**, док је у Никшићком позоришту на репертоару била представа **Златокоса**. У Андријевици је изведена представа ван фестивалске конкуренције **Куче које**

OD 31. 8. DO 4. 9. | ULAZ SLOBODAN

PODGORICA / KIC BUDO TOMOVIĆ

<p>31. AVGUST, ČETVRTAK, VELIKA SALA</p> <p>18:00h ZLATOKOSA (45', 4+) Pozorište lutaka u Mostaru, BOSNA I HERCEGOVINA</p> <p>20:00h OTVARANJE FESTIVALA, odmah zatim ZLATOKOSA, Pozorište lutaka u Mostaru, BOSNA I HERCEGOVINA</p>	<p>2. SEPTEMBAR, SUBOTA, 10:00h I 12:00h, SALA DODEST</p> <p>CSARDAS (45', 4+) Theater of Animation and New Forms, Skadar, ALBANIJA</p>	<p>3. SEPTEMBAR, NEĐELJA, 10:00h I 12:00h, VELIKA SALA</p> <p>BREMENSKI MUZIKANTI (60', 5+) Državno lutкарско pozorište Tgovišta, BUGARSKA</p>
<p>1. SEPTEMBAR, PETAK, 18:00h I 20:00h, VELIKA SALA</p> <p>BAMBI (55', 6+) Pozorište za decu i mlade - Kragujevac, SRBIJA</p>	<p>2. SEPTEMBAR, SUBOTA, 18:00h I 20:00h, VELIKA SALA</p> <p>RONJA - RAZBOJNIKOVA KĆI (55', 6+) Teatar za деца i mladih Skopje, SJEVERNA MAKEDONIJA</p>	<p>3. SEPTEMBAR, NEĐELJA, 18:00h, VELIKA SALA</p> <p>18:00h VUK I SEDAM JARIĆA (45', 2+) Pozorište lutaka NIŠ, SRBIJA</p> <p>20:00h PROGLAŠENJE POBJEDNIKA dodela nagrada i zatvaranje Festivala. Odmah zatim u čas: nagrađeni VUK I SEDAM JARIĆA (45', 2+) Pozorište lutaka NIŠ, SRBIJA</p>

није умјело да лаје. Након свечаног проглашења побједника и уручења награда у част награђених, још једном је одиграна представа **Вук и седам јарића**.

О фестивалским наградама одлучивао је међународни Стручни жири и Дјечји жири састављен од подгоричких основаца. Предсједник Стручног жирија био је **Горан Булајић**, редитељ и драматург (Црна Гора) и чланови: **Александар Алек Родић**, дипломирани глумац и композитор (Србија) и **Владимир Лазовски**, глумац у Позоришту за децу и младе из Скопља. У Дјечјем жирију ове године били су: **Андрија Шаковић**, предсједник, и чланови: **Ниша Ђупић**, **Душан Челебић**, **Дариа Мирановић**, **Марта Јањушевић**, **Огњен Томовић**, **Петар Ђурановић**, **Елеонора Томашевић**, **Николија Поповић** и **Лав Стојановић**.

По Одлуци Стручног жирија **Гранд прикс за најбољу представу у цјелини** додијељен је представи **Роња – Разбојникова кћи**, у извођењу **Театра за децу и младинци Скопље**. **Награда за најбољу режију** додијељена је **Јакубу Максимову** за режију представе **Роња – Разбојникова кћи**. **Награда за најбољу драматургију „Драган Радуловић“** додијељена је **Јелени Ђорђевић** за представу **Златокоса**, **Позоришта лутака у Мостару**. **Награда за најбоље естетско-технолошко рјешење лутака** додијељена је **Теодори Поповој** за лутке у представи **Бременски музиканти**, **Државног луткарског позоришта Трговиште** из Бугарске. **Награда за најбољу сценографију** додијељена је **Олги Зијебинској** за сценографију у представи **Бамби**, **Позоришта за децу и младе Крагујевац**. **Награда за најбољу оригиналну музику** додијељена је **Френкију Богићевићу** за музику у представи **Вук и седам јарића**, **Позоришта лутака Ниш**.

Пет равноправних награда за глумачко мајсторство додијељено је: **Матери Јанковској**, за улогу **Роње** у представи **Роња – Разбојникова кћи**, **Даворину Динићу**, за улогу **Вука** у представи **Вук и седам јарића**, **Милошу Миловановићу**, за улогу **Бамбија** у представи **Бамби**, **Димитру Караиванову**, за улогу **Пијетла** у представи **Бременски музиканти** и ансамблу представе **Чардас**. **Специјална награду жирија**, која је ове године уведена на иницијативу стручног жирија, додијељена је **Давору Драгојевићу** за љубав, разумијевање и фантастичну организацију Фестивала. **Дечији жири** је за најбољу прогласио представу **Вук и седам јарића**, **Позоришта лутака Ниш, Србија**.

Директор и селектор Фестивала Давор Драгојевић уручио је током програма специјалну захвалницу **Виктору Длабачу**, аутору овогодишњег визуелног идентитета Фестивала.

Жеља нам је била да баш Виктору повјеримо задатак израде јубиларног визуелног идентитета јер је то младић за којег можемо рећи да је рас-

Детаљ са затварања Фестивала

тао уз Фестивал луткарства. Био је члан дјечијег жирија на два издања Фестивала, а учествовао је и као глумац у представи „Снежана и седам патуљака“ која је била изведена у част награђених на четвртом издању Фестивала, 2015. године. Рјешење које је Виктор изњедрио резултат је дубоког разумијевања важности Фестивала и јединствених доживљаја које је искусио као учесник. Неизмјерно смо му захвални на посвећености, енергији и љубави, казао је Драгојевић.

Генерална директорица Директората за културно-умјетничко стваралаштво у Министарству културе и медија, **Милена Мијовић Дурутовић** истакла је да Фестивал луткарства одликује мултикултуралност и разноликост.

У Министарству културе и медија препознајемо вашу мисију и потенцијал промоције умјетности луткарских форми црногорског простора у регионалном и међународном контексту, и напоре да Фестивал постане значајна и референтна адреса литкарства, па је и подршка наше администрације овој манифестацији удвостручена. Снажећи ову специфичну умјетничку сферу, уједно доприносимо правилном и значајном развоју културних навика наших најмлађих. Његовање креативних потенцијала код дјеце и младих је безусловно камен темељац једне културе, нагласила је Мијовић Дурутовић. Она је за најмлађу публику имала поруку: **Дјецо, лутке вам развијају најљепшу срж маште и креативност, а нас подсећају на дјетињство, када су играчке биле живе у нашим рукама и када смо путовања кроз фантастичне свијетове започињали из сопствених соба. Ми остајемо посвећени задатаку да својим залагањем и подршком допринесемо да овај Фестивал из године у годину расте, да се оснажи савремена луткарска сцена, и да сличним пројектима дјеци и младима приближимо различите културе и умјетничке свијетове који могу бити пут до здравијег и испуњенијег дјетињства,** поручила је Мијовић Дурутовић.

Фестивал луткарства

Фестивал интернационалног алтернативног театра (ФИАТ)

Промоција и подстицање културне размјене

Фестивал **Интернационалног Алтернативног Театра (ФИАТ)** одржан је у Подгорици од 8. до 17. септембра, под елептичним геслом **Паробола**. *Параболе* су метафорична асоцијација на метафизику у поезији пјесника Ратка Вујошевића, а истовремено и тачна дефиниција кретања Фестивала интернационалног алтернативног театра из Подгорице. **Будимо бољи људи за бољи свијет! Борба не престаје, ФИАТ се не предаје**, слоган је 38. издања ФИАТ-а.

У главном, такмичарском дијелу овог Фестивала изведено је дванаест представа из десет земља свијета: **Непријатељ** (мировна конференција) из Француске, **GAIA** (Италија), **Пројекат Хандке** (Косово), **Неспоразум** (Црна Гора), **Четири** (Пољска), **Крик** (Црна Гора) и **Побуна sold out/Љубавнице** (Хрватска), **Прекрижена, посвета љубави** (Словенија), **За бољи свијет** (Литванија), **Између** (Мађарска), **Љепотица у малом граду** (Бугарска), **Ујка Вања** (Црна Гора). У пратећем дијелу програма изведене су представе: **Мајка земља**, Драмског студија **Празан простор**, **Сафра** и **Мали брачни злочини**. На завршној вечери фести-

вала изведене су двије представе: у Црногорском народном позоришту, публика је одгледала **Ујка Вања**, у режији Мирка Радоњића и, у КИЦ-у „Будо Томовић“ - **Необјављени дневник, Катерине Радоњић**, у режији Душанке Белаве. Алтернативна група **The books of knjige** пред пуним двориштем **Кулевова куће** затворила је овогодишње издање Фестивала.

У књижевном дијелу програма одржана је промоција романа **Аурора**, **Балше Брковића**, **Блуз два пријатеља у 54 тједна**, аутора Божа Копривице и Миодрага Раичевића. Представљена је и монографија ФИАТ-а. На филмском репертоару одржане су пројекције остварења **Бруклин парк**, Николе Ђуравчевића и **Маја, Маријана Јанковић**. У оквиру Креативног маркета одржана су неколика специфична изразна: *crafts*, керамика, модни дизајн и умјетност стрипа.

Након осмодневног програма, Жири ФИАТ-а у саставу: **Стеван Копривица**, познати драмски писац, **Јелена Милић**, глумица Црногорског народног позоришта, др **Един Јашаровић**, декан Факултета драмских умјетности једногласно је одлучио да **Награду за најбољу представу – Gran Prix** додијели

представи **Пројекат Хандке или правда за Петрове будалаштине**, копродукентском пројекту *Qendra Multimedija* из Приштине, *Mittelfesta* из Њемачке, *Teatra della Pergola* из Италије и сарајевског МЕСС-а. **Награду за најбољу режију „Слободан Милатовић“** добио је **Дамјан Пејановић** за представу **Неспоразум**, коју је по тексту Албера Камуја продуцирало **Црногорско народно позориште**. **Награда за најбољу женску улогу** припала је **Бети Лучић** за улогу у представи **Побуна sold out / Љубавнице** у продукцији **Казалишта Хотел Булић**. **Награда за најбољу мушку улогу** додијељена је равноправно: **Арбену Бајрактарају** и

Ивану Базмаревићу. Специјална награда припала је представи *Непријатељ (мировна конференција)* у режији *Melodie Lassalin* и *Simon Capelle* у продукцији *Зоне – Поеме* из Француске, која је реализована у сарадњи са **Француским институтом у Црној Гори.**

Подгорички ФИАТ се скоро четири деценије успјешно реализује. Реагујући на динамику друштвених процеса, даје посебан печат црногорској културно-умјетничкој сцени. Једна од веома битних карактеристика овог Фестивала је и промоција и подстицање културне размјене, сарадње и мобилности умјетника, како на регионалном тако и на међународном нивоу. Препознат као фузија различитих облика умјетности, ФИАТ је, са својим аутентичним програмом, карактеристичном публиком и непосредном атмосфером, један од најзначајнијих фестивала Југоисточне Европе. Настао је из оригиналне потребе да се постојећа умјетничка енергија трансформише у особеност, у покретачку масу која додирује крајње границе у позоришту, руши старе и испитује нове моделе сценске експресије, а све из темеља професионалног и класике.

Оснивач првог алтернативног позоришта у Црној Гори и Фестивала Фиат, као и сцене „ДОДЕСТ“ је реди-

Детаљ са уручења награда

тељ, Слободан Милатовић. Освједочени позоришни иноватор, Милатовић је један од ријетких редитеља из Црне Горе који је, према оцјени добрих познавалаца позоришта, помјерао границе црногорског театра у стилу великих свјетских редитеља попут Вилсона, Барбе, Гротовског.

Фестивал се и ове године реализовао под покровитељством Министарства културе и медија Црне Горе и Главног града Подгорице, уз помоћ других донатора и пријатеља.

С. Маројевић

Од три, двије представе ЦНП-а добиле награде на ФИАТ-у

Црногорско народно позориште учествовало је на 38. Фестивалу интернационалног алтернативног театра – ФИАТ са три представе из најновије продукције, од којих су двије добиле награде.

Награда за најбољу режију „Слободан Милатовић“ додијељена је **Дамјану Пејановићу** за представу *Неспоразу*, која је настала по тексту Албера Камија. **Награда за најбољу мушку улогу** отишла је у руке **Ивана Базмаревића** за улогу у представи *Ујка Вања*, у режији Мирка Радоњића.

У образложењу Жирија наводи се да је представа *Неспоразум*, испитни пројекат Дамјана Пејановића, у класи и под менторством ред. проф Радмиле Војводић са Факултета драмских умјетности – Цетиње.

Дамјан Пејановић режира Камијев „Неспоразум“ филигранским редитељским рукописом, акцентирајући нова значења апсурда у односу на Камијеву импостацију ове филозофске категорије. Визуелна сугестивност, бескрекорно вођење глумца и бројног тима креативних сарадника, одређује Пејановића као нови снажан аргумент црногорског позоришта, наводи се у образложењу Жирија.

Додјељујући Награду за најбољег глумца, Жири је навео да **Иван Базмаревић лик Астрова прави неочекиваним средствима крећући се од топлих валера преко дискретне ироније све до потпуне физичке огољености.**

С. М.

Успјешан наступ *Покојника* на Фестивалу у Нишу

Награда за најбоље сценографско рјешење

Представа *Покојник* коју је по тексту **Бранислава Нушића** режирао и адаптирао **Егон Савин** у копродукцији **Црногорског народног позоришта** и **Центра за културу Тиват** добила је **Награду за најбољу сценографију** на **4. Фестивалу драме и позоришта Театар на раскршћу**, који је одржан у **Народном позоришту Ниш**, од **4. до 10. септембра**. У образложењу Жирија: **Васил Василев**, проф. др **Ненад Новаковић**, **Ирена Шаровић**, др **Милица Бајић Ђуров** и **Душан Ковачевић**, наведено је да сценографкиња у овом комаду **Весне Поповић вјешто поигравајући пространу перспективу, колорит, као и превођење екстеријера у унутрашњост и обрнуто, искусно потцртава карактер комедијског менталитета**.

Представа *Покојник* је 8. септембра пред пуном салом Народног позоришта у Нишу изазвала одличне реакције фестивалске публике и стручне јавности. Селектор *Театра на раскршћу* и директор Народног позоришта Ниш, театролог **Спасоје Ж. Миловановић**, изразио је велико задовољство због учешћа Црногорског народног позоришта.

Сплетом околности, или како то позоришна судбина намјести, ми смо жељели да се ове године позабавимо класичном литературом, класичном драмском литературом или прозом, или као у случају Словеније њиховим националним митом. У том контексту, било је сасвим природно да „Покојник“ буде дио овакве селекције. Ми одавно о Нушићу говоримо као о нашем саговорнику, тако да су његови ликови живи, и да се нажалост, ни дан данас ништа није промијенило од кад је написан „Покјник“, 1937. године. Ми и даље живимо неке наше обичне животе а тамо неки преваранти се снаћу боље од нас који се трудимо да будемо нормални и пристојни, навео је Миловановић.

Новинарка и театролошкиња **Оливера Милошевић** је истакла да реакција нишке публике врло јасно показује када јој се представа заиста допада, те да су овације и аплаузи који су се догодили након извођења *Покојника* значили да су се гледаоци препознали у црногорској верзији Нушићеве приче.

Мени је заиста било занимљиво и импоновало ми је да слушам Нушића на црногорском језику

Покојник у режији Егона Савина

Награда за најбољу сценографију

који је тако разумљив и тако диван, и да га гледам у амбијенту Подгорице, једне грађанске и отмене Подгорице. Заиста су одлични и костими и сценографија. Ово је један од бољих Егонових режија. Наравно, када један такав редитељ ради са овако добрим глумцима све изгледа јако складно. Сјајно је било извођење... Тимска игра цијелог ансамбла се истиче, оцијенила је Милошевић.

Позоришни критичар, **Сашо Огненовски** навео је да је Егон Савин направио представу која отвара проблем части насупрот корупцији и бескрупулозности.

Ово је једно редитељско читање и виђење које има италијански чврсту струкуру. Представа има прецизна ходања, прецизне ликове, структуру која обузима гледаоце и шаље врло болну поруку. Ово је јасна слика губљења идентитета, губљења љубави, слика ништавног човјечанства, рекао је Огненовски.

У представи *Покојник* играју: **Марко Баховић**, **Бојан Димитријевић**, **Нада Вукчевић**, **Горан Вујовић**, **Александар Радуловић**, **Стефан Вуковић**, **Славко Калезић**, **Слободан Маруновић**, **Стеван Вуковић**, **Дејан Иванић**, **Стеван Радусиновић**, **Радмила Божовић**, **Јадранка Мамић**, **Драган Рачић** и

Слободан Вујадиновић. У ауторском тиму представе су: **Весна Поповић**, сценографкиња, **Јелена Стокућа**, костимографкиња, **Гордана Булатовић**, асистенткиња костимографкиње, **Дубравка Дракић**, сценски говор и асистенткиња редитеља, **Радмила Божовић**.

Осим *Покојника*, нишка публика, имала је прилику да погледа још пет представа и једну ревијалну: **Магбет** (Народно позориште у Београду), **Шкртац** (Сатиричко казалиште Керемпих, Загреб), **Ноћна фрајла** (Народно позориште Ниш), **Госпођица** (Народно позориште Републике Српске, Бања Лука), **Лена Вида** (Гледалишче Копер – Театро Каподистрија, Словенија и Словенско стално гледалишче Трст, Италија) и ван конкуренције, у част награђених, **Декамерон** (Градско позориште Подгорица, Црна Гора, Културни центар Бар – Фестивал Барски љетопис).

Театар на раскришћу је млад Фестивал који има за циљ афирмацију сличности и разлика културног идентитета држава и народа који дијеле исти културни простор, јачање међународне културне размјене, промовисање позоришне умјетности балканског културног простора, као и размјену идеја.

С. Маројевић

Под оба сунца троструки лауреат на сарајевском MESS-у

Варја Ђукић добитница Златног лаворовог вијенца

Позната црногорска глумица **Варја Ђукић** почетком октобра добила је **Награду Златни лаворов вијенац за најбоље глумачко остварење** на **63. Интернационалном театарском фестивалу MESS у Сарајеву**, а представа у којој је играла **Под оба сунца** освојила је два признања.

Глумица Ђукић је то престижно признање добила за улогу **Данице** у представи **Под оба сунца**, коју је у продукцији **Краљевског позоришта Зетски дом** режирао **Борис Лијешевић**. Представа **Под оба сунца** добила је и **Награду за најбољу сценску адаптацију** и **Треће мјесто по избору публике**. **Златни лаворов вијенац публике** 63. Фестивала MESS добила је представа **Chotto Desh**.

Варја Ђукић Златни лаворов вијенац

О најбољима је ове године на MESS-у одлучивао Жири: **Марина Катнић Бакаршић** из БиХ, продуценткиња **Јана Bäska** из Њемачке и списатељица **Ана Стојаноски** из Македоније.

У специјалном образложењу Стручног жирија за најбољу сценску адаптацију наведено је да представа **Под оба сунца** надилази натуралистичку интерпретацију.

Сценска адаптација романа Огњена Спахића „Под оба сунца“, настала у сарадњи режисера **Бориса Лијешевића** и драматуршкиње **Стеле Мишковић** са аутором, преплиће различите временске планове ратног и постратног времена са незаборавним поетским приступом који ствара универзум што надилази натуралистичку интерпретацију, саопштио је Жири.

Жири је у образложењу Одлуке навео да **Варја Ђукић** игра главну женску улогу у овој сценској адаптацији романа Огњена Спахића о љубави у сјени рата и деструкције, патње, отуђења и трауме.

Награда за најбољу сценску адаптацију и Треће мјесто по избору публике

Суптилно обликујући улогу, готово утишано играјући емоционалне нијансе, она постиже да као дио публике слушате сваку њену ријеч, која вас погађа право у срце. Варја Ђукић ствара своју улогу Данице у вишеструком спектру емоција, од крхкости и њежности до самосвијести и чврстине захваљујући свом глумачком потенцијалу и способности да ствара према режисерским индикацијама. Њена се Даница трансформира пред нашим очима. Суптилни глумачки стил, доминантан емоционални спектар и рационална карактеризација кључни су аспекти њеног глумачког потенцијала, наводи се у Одлуци Жирија.

Ђукић је рођена у Загребу 1962. године. Као студент друге године, играла је у филму **Вариола вера**, у режији Горана Марковића и добила Награду за најбољег дебитанта на Југословенском филмском фестивалу у Пули. Од 1985. до 1990. чланица је ансамбла Црногорског народног позоришта у Титограду (Подгорици). Играла је у ТВ серијама и драмама ЈРТ (РТС, РТНС) и РТС: **„Бањица“**, **„Народни посланик“**, **„Тесла“**, **„Недовршена симфонија“** и филмовима: **„Вариола вера“**, **„Степенице за небо“**, **„У име оца и сина“**, **„Поглед са Ајфеловог торња“**, **„Имам нешто важно да вам кажем“**, **„Посљедње поглавље“**.

Интернационални театарски фестивал MESS одржан је од 30. септембра до 8. октобра, а у главном програму је изведено дванаест представа из цијелог свијета. Њих једанаест је било у званичној селекцији и шест представа на **Малом MESS-у**.

С. Маројевић

Представа *Декамерон* награђена у Зајечару

Душану Ковачевићу Награда „Зоранов брк“

Убрзо након подгоричке премијере представа *Декамерон*, Ђованија Бокача, рађена у копродукцији Градског позоришта Подгорица, Барског летописа и Народнoг позоришта Ниш имала је успјешан наступ на Фестивалу Дани Зорана Радмиловића.

Стручни жири 32. Фестивала Дани Зорана Радмиловића у саставу: др Мирослав Радоњић, председник и чланови - др Душко Љуштина и Ненад Новаковић, једногласном одлуком наградили су представу *Декамерон* за визуелни идентитет „Крстомир Миловановић“.

Ликовност и визуелни идентитет представе кроз сценографију Валентина Светозарева и костиме Марије Пупучевске нарочито значајни за драматуршко-редитељска промишљања и конкретна рјешења, како на плану свеукупне атмосфере, тако и на значењском нивоу представе, навео је Жири у образложењу Награде.

Награда „Зоранов брк“ Душану Ковачевићу

Гласовима публике представа *Декамерон* освојила је оцјену преко 9. 60, што је након представе *Развојни пут Боре снајдера*, Југословенског драмског позоришта из Београда која је освојила 9. 63 бода, ставило на друго мјесто.

Награда „Зоранов брк“ за најбољег глумца вечери која се додјељује након сваког играња, припала је Душану Ковачевићу за улоге *Тепелето* и *Дон Галиоти* уз образложење да је **особен редитељски рад Дејана Пројковског када поставља на сцену ремек дјела свјетске књижевности, препознатљив и по визуелној ефектности и глумачкој разиграности. Из ове врло уједначене колективне глумачке игре, Жири је морао да издвоји једног актера и додијели му награду, а то је Душан Ковачевић.**

Жири је већином гласова, донио одлуку да **Награду за најбоље глумачко остварење** додијели **Ненаду Јездићу** за улогу *Боре снајдера* у представи *Развојни пут Боре снајдера*, по тексту Александра Поповића, у режији Егона Савина, а у продукцији Југословенског драмског позоришта из Београда.

Специјална награда за глумачко остварење додијељена је **Озрену Грабару** за улогу *Мефиста* у Гетеовом (*Пра*)*Фаусту*, по драматизацији Федор Шили, режији Бориса Лијешевића, а у продукцији Београдског драмског позоришта.

Новинарски жири који је радио у саставу: **Татјана Њежић** („Блиц“), **Оливера Милошевић** (РТС) и **Борка Голубовић Требјешанин** („Политика“) **Награду за најбољег младог глумца** на 32. Данима Зорана Радмиловића додијелио је глумици **Иви Илинчић** за улогу *Маргарете* у представи *Пра(фауст)*, Београдског драмског позоришта, а новоустановљену **Награду за најбољу режију** добио је **Вељко Мићуновић** за представу *Очеви и оци*, Народнoг позоришта из Београда.

Глумачки фестивал *Дани Зорана Радмиловића* организује Народно позориште Тимочке Крајине „Зоран Радмиловић“ од 1993. године у родном граду глумца, а ове године, поред представе Градског позоришта Подгорица у такмичарском дијелу приказане су нове продукције Београдског драмског позоришта *Пра(фауст)*, Народнoг позоришта из Београда *Очеви и оци*, Југословенског драмског позориштра *Развојни пут Боре снајдера*, Народнoг позоришта Републике Српске из Бања Луке *Госпођица* и Атељеа 212 *Чиста кућа*.

Градско позориште Подгорица

Сарадња Никшићког позоришта и Дома омладине Београд

Прецизирана дугорочна програмска сарадња

Директори **Никшићког позоришта, Захумља, Туристичке организације Никшић и Дома омладине Београд: Радинко Крулановић, Миодраг Чизмовић, Митар Бараћ и Андрија Бојанић** средином септембра у Никшићком позоришту потписали **Споразум о програмској сарадњи**. Потписивању Споразума присуствовао је и председник **Општине Никшић, Марко Ковачевић**.

Предмет овог Споразума је успостављање дугорочне програмске сарадње између ових установа културе са циљем осмишљавања, креирања и реализације широког спектра културних потреба у смислу размјене програма, кроз гостовања умјетника.

Директор београдског Дома омладине, Андрија Бојанић подсетио да је 2021. године кренула тјешња

Детаљ са потписивања Споразума у Никшићком позоришту

сарадња између Београда и Никшића у свим областима, а посебно у областима културе, а да је Споразум само материјализација већ успостављених контаката. Он је истакао је да је потписивање овог документа важно не само због интезивније сарадње, већ и због обавезе и задатака које стоје пред свим установама културе, не само у Никшићу и Београду, већ и у региону, да у тренутку спектакла и забаве, јасно одвоје поље културе од естраде, неукуса и кича.

Директор Никшићког позоришта, Радинко Крулановић казао је да се Споразум потписује на Дан ослобођења Никшића, а „да је култура најбољи ослободилац“.

Како можемо бити културни ако нијесмо уједињени, ослобођени ствари које спречавају да све оно што радимо буде доступно свима. Култура је најбољи начин да укинемо све границе, казао је Крулановић.

Према ријечима директора Захумља суштина успостављене сарадње је **да у срцу другог, своје срце видимо. Зар није суштина наших живота повезивање људи у једно. Живот без заједнице би био грешка. Имамо велику част да потпишемо Споразум о сарадњи са једном од културних институција Београда и вјерујем да ћемо на професионалном плану бити једно и да наше вријеме тек долази**“, увјерен је Чизмовић.

За директора Туристичке организације Никшић, Митра Бараћа потписани **Споразум је потврда да је Никшић – град културе, те да су институције културе у Никшићу у протекле двије године прошириле круг пријатеља и партнера, што је само доказ да се град под Требјесом, полако али сигурно, на један квалитетан начин мапира на културној сцени и претендује да буде културни центар Црне Горе.**

Почетак сарадње установа културе из Никшића са Домом омладине Београд већ је имплементиран јер су у Никшићу сјутрадан одржана три концерта у организацији потписника Споразума. Програми су се реализовали у склопу *Септембарских дана – Никшић 2023*. Тако је у сали Захумља одржан

Са концерта састава *Наше тетке* у сали Захумља

концерт вокално-инструменталног састава *Наше тетке*. Ансамбл у саставу: Весна Димић и Биљана Петковић и Ивица Станчич, вокални солиста Радио –телевизије Србије, уз пратњу музичара на челу са Зораном Вељковићем извео је староградске пјесме и романсе, са џез призвуком. Осим српских, македонских и руских изворних пјесама, на њиховом репертоару има и староградских, севдалинки и евергрини. У Никшићком позоришту наступио је кубански бенд „*Salsa y Punto*“, интернационални бенд састављен од познатих музичара са Кубе и земаља региона. Они су публици понудили аутентичну мјешавину афро-латино музичких жанрова. Ова група почела је са радом крајем 2007. године у Београду. Својом атрактивном појавом и оригиналном мјешавином ритмова, веома брзо су стекли наклоност публике у региону Југоисточне Европе, у којем је популарност музике са латиноамеричког континента последњих година у узлазном тренду, па су данас изузетно популарна и тражена група. На репертоару бенда су разнолике композиције (вокалне и инструменталне) у ритму: салсе, латин џеза, румбе, меренгеа, ча-ча, бачате и традиционалне кубанске музике. Овај бенд наступе обогађује плесом и изузетном анимацијом публике.

Вече гостујућих музичара је затворио бенд *Monday blues* који је наступио у *House pub*, уз извођење блуз класика.

С. Маројевић

Позориште Зетски дом 1897 – 1909, Луке Милуновића

Краљевско позориште *Зетски дом* издавач је књиге *Позориште Зетски дом 1884-1896*, аутора **Луке Милуновића** о позоришном животу, културном амбијенту и друштвеним приликама од завршетка уређења овог Позоришта, до почетка формирања сталног државног, професионалног позоришта.

Ово друго проширено и допуњено издања књиге *Позориште Зетски дом 1884-1896* које третира развој редовног позоришног живота у Црној Гори до свечаног отварања уређеног првог црногорског позоришног здања објављено је и промовисано прошле године. И то издање као и прво настало је из потребе аутора да подсети на оно што су 1884. године неимари Зетскога дома записали:

Зетски дом ваља да буде за Црну Гору кушаоница умне снаге и умнијех способности њенијех синова, школа у којој ће Црногорци полагати испит зрелости и добијати свједочанство, да су достојни да ступе у коло образованих народа.

Годину дана касније имамо задовољство да представимо и хронолошки наставак поменутог издања, који обухвата период од 1897 до 1909 године, а чији садржај чине: домаћа сценска продукција, гостовање трупа и солиста из иностранства, те дио о уређењу Зетског дома, ангажованом особљу и институцијама под његовим кровом. У додатку аутор нам представља и податке о позоришном животу у другим срединама Црне Горе у истом периоду и о позоришној критици.

С обзиром на то да се, како истиче сам аутор, ***позориште као предмет истраживања (...) увијек живаво опире свим пост-фестум сагледавањима и анализама***, пред њим је био тежак, али значајан задатак. Чињенице изнијете у књизи прије свега се ослањају на примарне изворе и то из архивских фондова, легата и заоставштина, периодике из тог доба, а ријетко (и то уз провјеру) на сјећања, индивидуалне опсервације и мемоарску грађу. Већ публиковани текстови у дневној, специјализованој и научној периодици, зборницима с научних скупова, те прилози у књигама других аутора били су значајан путоказ за настанак ове публикације.

Оваква врста истраживачког рада од изузетног је значаја за црногорско глумиште и *Зетски дом*, јер свједочи о његовом трајању дужем од једнога вијека, као једне од најзначајнијих културних институција у Црној Гори.

Краљевско позориште Зетски дом

Јагош Марковић, позоришни маг и умјетник раскошног талента

Позориште је храм безбједан од недаћа свијета

Вијест о смрти позоришног мага, уметника раскошног талента, мудрог, племенитог, одважног редитеља **Јагоша Марковића** одјекнула је 22. септембра широм региона. Марковић је познат као редитељ и човјек који је живио за позориште, вјерујући да оно мора да мијења свијет.

Градско позориште Подгорица, у којем је Марковић одрастао, одржало је у КИЦ-у „Будо Томовић“ комеморацију у знак захвалности и љубав према овом великану драмске умјетности, његовом доприносу драмској умјетности, магији театра. На видео биму смјењивали су се изводи из његових интервјуа с фотографијама Јагоша Марковића, а у њима је говорио најчешће о позоришној игри, игри која је најближа оној дјечијој, а која извире из живота и која је заснована на истини.

Од Јагоша се прва опростила **Вања Поповић**, некадашња директорка Дјечијег и Градског позоришта, која је међу првима препознала његов таленат и одшкринула му сцену.

Сваки сусрет с њим у позоришту и ван њега значио је радост. Данашњи сусрет је туга... То не могу да прихватим... Не могу да прихватим реалност да ја у својим годинама говорим њему, и о њему, оваквим поводом.

Јагош је позориште... Цијело позориште, и све што се чини ван позоришта. Он је читавог себе бјесомучно пружао, давао онима са којима је сарађивао. То је била ерупција, то је био живот, то је била радост. ...Глумце си највише волио, и публику, а и они су сви вољели тебе и зато је таква велика туга данас у овом граду. Нијема је твоја Његошева улица... Тешко да ће овај град, који му се није одужио на прави начин, имати таквог умјетника, рекла је Поповић.

Глумица **Варја Ђукић** подсјетила је такође, на Марковићев изузетан, однос с глумцима, нарочито глумицама, а који се огледао у његовом „умијећу да им се под кожу увуче“.

Театар си толики створио од глумица да само од наших суза имаш океан у коме можеш да пливаш и над њим да летиш. Твоја глумица нема своје годиште, има сва годишта. Она може све... Да плаче... Да рида, и када се грохотом смије петнаест минута да зацени цијели дворану до суза. Може и она, као ти, да лети без крила, да се кези и кревельи, па да пролабуди... Може да буде слободна, слободна... Слободна... Слободна на сцени јер је обожаваш, јер ти треба њена љубав, ријечи су глумице Ђукић.

Са комеморације у КиЦ-у

И глумица **Дубравка Дракић** подсетила је да је позориште за Марковића било љубав и живот.

Нови свијет Јагошевог позоришта могао је без свега осим катарзе. То је била његова животна мисија, да ми на сцени, прво ми на пробама, доживимо катарзу, прочишћење, очишћење од свега споља, свега лошег, злог, и да онда то исто доживи и публика. Јагош није радио до пола, код њега није било мјеста за изговор, већ само за креацију и таленат, јер се таленту све опрашта. Од њега смо научили што значи бити пуног срца и што значи катарза - да сви будемо бољи, казала је Дракић.

Драмски писац Стеван Копривица рекао је *да не жели и да не може говорити о Јагошу у прошлом времену. Сигуранам сам да је и у овом моменту негдје с техником, наговарајући их да изрежирају његову смрт. Очекујем то од његовог дјечачког мангуплука, подгоричког иронијског духа, и његове сталне животне и позоришне поетике да све ради у свом животу. Сањај друже, јер живот је сан, рекао је Калдерон, а смрт није предвиђена за тебе у овој представи. Са тобом смо, са тобом и твојим најмилијима, данас и овдје, док стремиш ка још некој недосањаној љепоти театра и мора,* рекао је Копривица.

Емотивно се од Марковића опростила и **Милена Радојевић**, некадашња директорка Центра за културу Тиват гдје је урадио и посљедњу режију - *Ђелаву пјевачицу*.

Марковић је био човек који је истински вјеровао да је позориште моћније од живота. Тако се понашао, тако је живио и радио. Вјеровао је, и то ми је безброј пута нагласио, позориште мора да мијења свијет, то је његова мисија, и ја у томе учествујем свим својим срцем", истакла је Радојевић.

О позоришту је Марковић најрадије говорио. Од низа његових изјава, издвајамо:

Одрастао сам у позоришту и у њему осигурео. Остајем захвалан за све што ми је дало и за уочиште које ми пружа. Као храм безбједан од недаћа свијета. У њему је увијек исто, константно присутан ред и поредак. Када почне проба сви ми међу собом знамо и које генерал и ко је водник. Где год радио и у ком год времену, позориште има своју гравитацију и увијек ме води ка правим вриједностима. Хвала му.

ХВАЛА МУ!

С. Маројевић

ИМПРЕСУМ

Позоришни савјет:

Миомир Бели Ковачевић (предсједник),
Миодраг Бато Самарџић,
Ратко Раичевић,
Зоран Маловић
Вељко Дендић

Директор

Радинко Крулановић

Умјетнички директор

Јанко Јелић

Уредница

Славојка Маројевић

Дизајн и графички прелом

Никола Кадовић

Техничка припрема текстова

Весна Вукићевић и Анка Томић

Фотографија насловница

Здравко Бели Делибашић
ФИАТ

Штампа:

RAS PRESS

Часопис „Позориште“ суфинансира Министарство културе и медија као пројекат од значаја за остваривање јавног интереса у области културно – умјетничког стваралаштва у 2023. години.

03.11. ПЕТАК
Никшићко позориште, 20.00 ч.

Монодрама
„Надежда Петровић“
Режија *Божидар Ђуровић*
Игра *Билана Ђуровић*
Фестивал монодраме и пантомиме Земун
Улаз бесплатан

04.11. СУБОТА
Никшићко позориште, 20.00 ч.

Концерт
„Чувајмо своје наслеђе“
Србски православни појци
Улаз бесплатан

06.11. ПОНЕДЈЕЉАК
Никшићко позориште, 20.00 ч.

Свечано отварање 19. „Међународног фестивала глумца – Никшић 2023“ и додела награде „Вељко Мандић“
Антон Павлович Чехов
„Иванов“
Режија *Паоло Мађели*
Играју: *Александар Сексан, Амра Капиџић, Зуџа Соколовић, Ермин Сијамија, Ејла Бавчић, Маја Изетбеговић, Ермин Браво, Мерица Ленић Рачеповић, Славен Видак, Алдин Омеровић, Медиха Муслиновић, Дино Бајровић и Мак Ченгић*

Народно позориште Сарајево
Цијена улазнице: 7,00€

07.11. УТОРАК
Никшићко позориште, 20.00 ч.

19. „Међународни фестивал глумца – Никшић 2023“
Слободан Селенић
„Очеви и оци“
Режија *Вељко Мићуновић*
Играју: *Милош Ђорђевић, Никола Ракочевић, Александар Вучковић, Вања Ејдус, Вања Милачић, Сена Ђоровић, Ива Милановић и Никола Ристановски*
Народно позориште у Београду
Цијена улазнице: 7,00€

08.11. СРИЈЕДА
Никшићко позориште, 20.00 ч.

19. „Међународни фестивал глумца – Никшић 2023“
Милена Марковић
„Брод за лутке“
Режија *Кокан Младеновић*
Играју: *Сандра Грибовска Илчевска, Катерина Аневска Дранговска, Валентина Грамосли, Викторија Степановска Јанкуловска, Илина Чоревска, Марјан Георгиевски, Филип Мирчевски, Живко Борисовски, Петар Спироски, Мартин Мирчевски, Огнен Дранговски, Петар Горко, Никола Пројчевски и Никола Стефанов*
НУ Народно позориште Битољ
Цијена улазнице: 7,00€

09.11. ЧЕТВРТАК
Никшићко позориште, 20.00 ч.

19. „Међународни фестивал глумца – Никшић 2023“
Ежен Јонеско
„Телава пјевачица“
Адаптација и режија *Јагош Марковић*
Играју: *Олга Одановић, Бранко Видаковић, Дубравка Дракић, Момчило Оташевић, Сандра Бугарски и Бранимир Поповић*
Центар за културу Тиват
Цијена улазнице: 7,00€

10.11. ПЕТАК
Никшићко позориште, 20.00 ч.

19. „Међународни фестивал глумца – Никшић 2023“
По роману Ива Андрића
„Госпођица“
Режија и адаптација *Ђурђа Тешић*
Играју: *Слађана Зрнић, Наташа Иванчевић, Сњежана Мишић, Бојан Колопић, Данило Керкез, Белинда Стијак и Павле Павић*
Музичари: *Анастасија Марић, виолина и Марко Ковачић, контрабас*
Народно позориште Републике Српске Бања Лука
Цијена улазнице: 7,00€

11.11. СУБОТА
Никшићко позориште, 20.0 ч.

Додјела награда и свечано затварање 19. „Међународног фестивала глумца – Никшић 2023“
У част награђених
По тексту Наташе Рајковић „Прозор“
„За сад је све ОК“
Режија *Снежана Тришић*
Играју: *Билана Николић, Дејан Тончић, Бојан Вељовић и Никола Ракић*
Крушевачко позориште
Цијена улазнице: 7,00€

20.11. ПОНЕДЈЕЉАК
Никшићко позориште, 20.00 ч.

Документарно-играни филм
„Живко Николић – недосањани сан“
Режија *Сенад Шахмановић*
Играју: *Дијана Маројевић, Светлана Цемин, Мирко Влаховић, Милутин Караџић, Дубравка Дракић, Ивана Мрваљевић, Јелена Мила, Бојана Ковачевић, Марина Буквички, Весна Вујшевић, као и покојни Љиљана Контић, Драгомир Фелба, Вера Црвенчанин Куленовић*
Цијена улазнице: 3,00 €

23.11. ЧЕТВРТАК
Никшићко позориште, 10.00 ч. и 12.00 ч.

Представа за дјecu
„Црвени носић“
Текст и режија *Софија Јерemiћ*
Играју: *Софија Јерemiћ и Оливера Викторовић*
Позориште „Пан театар“ Београд
Цијена улазнице 2,00 €

30.11. ЧЕТВРТАК
Никшићко позориште, 20.00 ч.

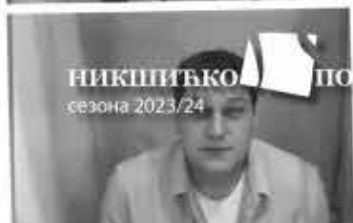
ПРЕМИЈЕРА
Данкан Мекмилан
„Плућа“
Режија *Андреј Носов*
Играју: *Маја Стојановић и Стеван Вуковић*
ЈУ Никшићко позориште
Цијена улазнице: 5,00 €

01.12. ПЕТАК
Никшићко позориште, 20.00 ч.

Реприза
Данкан Мекмилан
„Плућа“
Режија *Андреј Носов*
Играју: *Маја Стојановић и Стеван Вуковић*
ЈУ Никшићко позориште
Цијена улазнице: 5,00 €

НИКШИЋКО ПОСОРИШТЕ

сезона 2023/24

Данкан Мекмилан

ПЛУЋА

РЕЖИЈА

Андреј Носов

ИГРАЈУ

Маја Стојановић

Стеван Вуковић

Позориште

Број 53 | Година 67. | Новембар / децембар 2023.

ISSN 180-783X

Бесплатан промјерак

www.niksicropozoriste.me

Никшићко позориште о плановима за 2024. годину

Никшић - град умјетничког сабиралишта

Пише: **Јанко Јелић**

Никшићко позориште се спрема и већ има јасан план за наставак позоришне сезоне у наредној години. Пред нама су два велика јубилеја - 140 година позоришне традиције и 20 – то издање Међународног фестивала глумца.

Никшићко позориште 2023. годину завршава више него успјешно. **Међународни фестивал глумца 2023** је по квалитету, посјећености и по медијској праћености оцијењен највећим оцјенама од стране стручне јавности, али и од публике. Непосредно након те велике глумачке смотре, успјели смо да имамо премијеру и репризу нове представе из наше продукције **Плућа**. Након тога нам услиједио учешће на Фестивалу малих сцена и монодраме у Источном Новом Сарајеву, као и друга гостовања наших представа по Црној Гори. Све наведено је несумњива потврда да је Никшићко позориште интезивно присутно у продукцији и да је надмашило очекивана достигнућа, односно да је и ове године направило корак даље и на пољу квалитета и на пољу квантитета репертоара.

Но, тај успјех нас више обавезује него што нас чини задовољнима. Кроз поменуте активности, Никшићко позориште се спрема и већ има јасан план за наставак позоришне сезоне у наредној години. А пред нама су два велика јубилеја која су од посебног значаја за ово Позориште, али и за град Никшић. Наиме, у фебруару 2024. навршава се 140 година од играња прве представе у нашем граду. У новембру ћемо имати **20. Међународни фестивал глумца**.

Између та два догађаја слиједи нам низ предвиђених гостовања на сценама широм региона, употпуњавање репертоара за дјецу, те реализација филмских, музичких и фолклорних програма, издавачких подухвата. Незаобилазне активности Позоришта у Никшићу су и настојање да буде подршка у организацији догађаја другим институцијама културе града у реализацији препознатљивих догађаја, међу којима су посебно препознате манифестације као што су „Дани Светог Василија Острошког“ и „Септембарски дани“.

У част прославе Дана позоришта и обиљежавања тако дуге традиције позоришног живота у Никшићу, Позориште је, паралелно са захтјевним активностима и програмима, уложило додатне напоре да за 16. фебруар припреми нову представу као најбољи начин да покаже колико је утемељење у традицији изњедрило плодове у данашњим данима. Договорена је сарадња са еминентним београдским редитељем Божићаром Ђуровићем и са једним од највећих драмских писаца Душаном Ковачевићем. У склопу обиљежавања значајног датума за позоришну традицију овог града, планирана је и свечана академија, књижевно вече Ковачевића, као и играње афирмисаних представа из продукције Никшићког позоришта. У склопу тих дана, планирано је и достојно сјећање на недавно преминулог редитеља и драматурга, нашег суграђанина Горана Булајића. У склопу поменутих догађаја плани-

рано је да позовемо и угостимо бројне значајне позоришне дјелатнике: редитеље, глумце, књижевнике... С обзиром на значај великог датума којим се обиљежава вишевековно позоришно трајање планирано је да се фебруарски репертоар обогати гостујућим позоришним представама.

Планирана је и премијера представе за Вечерњу сцену за Дан општине Никшић - 18. септембар. Већ је успостављен контакт са значајним глумачким и редитељским именима. Не треба да објашњавам колико би и такав један догађај био корак напријед за овај град у сваком смислу и колико би допринио остваривању заједничке иницијативе за то да Никшић из статуса општине буде унапријеђен у статус града и тиме се и формално изједначи са Подгорицом.

Предлажемо да Фестивал глумца добије карактер пројекта од националног значаја. То нам је план и циљ, те ћемо се томе посветити током наредних мјесеци. Надамо се да ћемо у том настојању и у Никшићу и шире добити и политичку и умјетничку подршку. Фестивал је већ годинама интересантан људима и позориштима далеко ван овог града и он одиста јесте постао интерес државе. Ред је да се та чињеница уважи и формално и суштински.

У плановима је и намјера да најмлађу публику обрадујемо премијером нове представе у прољећним мјесецима.

Дигитализација биоскопске технике већ је у претходном периоду донијела корист и радост. Планирамо да пројекције одабраних и нових филмских наслова и

Већ смо навели да нас чека и фестивалски јубилеј. Двадесет година је наш град препознат као јединствено глумачко и опште умјетничко борилиште и сабиралиште. Свакако да планирамо да га за јубилеј додатно унаприједимо и освјежимо. Планирали смо извјесне промјене у начину селекције, у саставу Савјета, начину награђивања, броју награда, свечаностима отварања и затварања Фестивала, али и увођење пропратних фестивалских програма. Но, за те нимало лаке и озбиљне промјене биће потребна и већа подршка надлежних државних и локалних институција и органа.

садржаја употпуне и обогате репертоар Позоришта.

У периоду за нама смо се прилично руководили предлозима и захтјевима публике по питању организације и уприличавања музичких и фолклорних програма. На том плану се нећемо много мијењати. Једноставно, желимо да организујемо и омогућимо све оно што суграђани желе, а приличи намјени и угледу ове театарске куће.

(Аутор текста је умјетнички директор Никшићког позоришта)

Нови пројекти: *Плућа* (Никшићко позориште)

Како и зашто доносимо неке одлуке у животима?

Стеван Вуковић: *Ово је прича о неким неснађеним људима који покушавају да контролишу живот и када се тај живот деси некако им исклизне, измакне контроли.*

Маја Стојановић: *Људи су склони обећањима, да је нешто дефакто и дејуре, да нема даље, а живот се дешава сваког секунда, сваке секунде може нешто да се окрене...*

Премијером дуодраме *Плућа*, Никшићко позориште у режији Андреја Носова успјешно приводи крају први дио текуће сезоне, најављујући у продуцентској политици нови искорак у години јубилеја која слиједи, када ова татарска кућа слави 140 година позоришног трајања. Превод текста урадио је **Иван Вуковић**, костиме **Марија Марковић**, сценографију Весна **Сушић**, а дизајн свијетла **Немања Цалић**. Доуодраму изводе: **Маја Стојановић** и **Стеван Вуковић**.

Драма *Плућа* енглеског писца **Данкана Мекмила**на праизведбу је имала 2011. године у Вашингтону, а од тада је доживјела четрдесетак продукција на водећим позорницама Европе и Америке. Рађене су и, у неколике верзије у театрима земаља окружења, али ово читање у продукцији Никшићког позоришта до нијела је не само њену праизведбу у Црној Гори, већ и ново, другачије читање које се разликује од других, прије свега, по својој естетици.

Ово сценско дјело доноси узбудљиву социополитичку причу са темом која се односи на мушко-женске односе и проблеме са којима се суочавају млади брачни парови, њихову неснађеност у друштвеном тренутку, социјалну и егзистенцијалну несигурност, што све утиче на запитаност: Како и зашто доносимо неке одлуке у нашим малим и пролазним животима?

Драмско дјело је употпуности испоштовано, тако да је пишчева мотивска структура и порука књижевног дјела стављена у први план. *Плућа* у инсценицији Никшићког позоришта у себи носе вјечита неријешена питања младих људи који су испреплетени друштвеним (социјалним) проблемима и дилемама које се манифестују кроз перцепцију драмских ликова.

Ово је прича о неким неснађеним људима који покушавају да контролишу живот и када се тај живот деси некако им исклизне, измакне контроли. Ово је прича о једном, свакодневном покушају да човјек треба да буде добар, да ради ствари смислено, промишљено, да се све не препушта случају, јер нас живот превари и докаже нам да је он испред нас, да све ствари које се дешавају десе се с неким разлогом. Само је питање како се ми поставимо према томе. Ако је неко довољно спреман да се усуди да покрене код себе сва питања која представа носи у себи, онда смо направили добру ствар у смислу да смо барем зачели клицу неког размишљања, први је утисак глумца **Стевана Вуковића** након премијере.

Његова колегиница и партнерка на сцени, **Маја Стојановић** потенцира поруке овог комада које се тичу и дотичу човјека, његов покушај да буде бољи, као и његову неснађеност у вртлогу друштвених поремећаја.

Не можемо бити спремни за живот, нити нас књиге могу томе научити. Не постоји никаква гаранција у животу. Људи су склони обећањима, да је нешто дефакто и дејуре, да нема даље, а живот се дешава сваког секунда. Сваке секунде може нешто да се окрене, сваке секунде треба да доносимо одлуке, да се трудимо да смо на неки начин добри. Ова представа почива на обостраности. Задовољни смо, јер смо постигли све оно што је било договорено. Чезнули смо да резултат буде овакав и да у сваком моменту будемо ту, присутни у нади, љутњи, страсти, љубави. И за Стевана и за мене ово је највећи задатак до сада, казала је Стојановић.

Редитељ Носов је задовољан реакцијом публике на премијери. Он цијени да ће ова представа тек у постпродукцији да расте.

Представа ће добити своју пуну пуноћу тек након неколико извођења, јер од премијере некако сви очекујемо, мјеркамо... Врло сам задовољан. Мислим да је важна ствар да су и глумци и ансамбл и Позориште срећни и да сви понављају исту реченицу: Имамо добру представу. То је велико задовољство. Никшићко позориште би требало да на недељном нивоу има бар три представе, како би нове генерације училе да ће у позоришту наћи одговоре на разна питања, прије него на неким другим мјестима гдје можда чешће одлазе, цијени и поручује познати редитељ.

С. Маројевић

Нови пројекти: *Крст са петокраком* (КОРИФЕЈ театар)

Предсказање Голготе транзиције

Велизар Радоњић: „*Крст са петокраком*“ представља **обдукциони налаз трулог посттранзицијског ткива, са прецизном дијагнозом која упућује на озбиљне бољке система.**

Зоран Ракочевић: **У овој земљи се више не води ни привидан културни дијалог, нити се макар једна друштвена тема може спровести без циркуског сеурења.**

Премијера представе *Крст са петокраком* коју је по тексту **Велизара Радоњића** режирао **Зоран Ракочевић**, одржана је 17. децембра у колашинском Центру за културу. Сценографију потписује **Иванка Вана Прелевић**, сценски покрет **Анђелија Рондовић**, костим **Зоран Ракочевић**, технику свјетла и тона **Радован Драшковић**, а занатске радове **Мирослав Лисичић**. Дизајнер је **Срђа Драговић**, а аутор фотографије **Душко Миљанић**.

У представи играју: **Ђорђије Татић**, **Катарина Крек**, **Павле Богојевић**, **Даница Рајковић**, **Немања Тодоровић**, **Лазар Ђурђевић** и **Лука Станковић**.

Велизар Радоњић је драму *Крст са петокраком* написао 2017/2018. На конкурс Црногорског народног позоришта 2019. године тај текст је одабран међу три најбоља и препоручен је за извођење. По оцјени жирија „Крст са петокраком“ (Божо Копривица, драматург, Жељка Удовичић Плештина, драматуршкиња и Горан Булајић, драматург) оцијенио је да овај **драмски текст сублимира унутар једне породице и једног покушаја сахране, све бољке политичких и других крађа и интереса, демистификујући вјешто савјад и чемер „трговина“ такве врсте у овим нашим транзицијским земљама, које демократију схватају на доиста посебан начин.** Текст је објављен у часопису *Позориште* бр. 44, који објављује Никшићко

позориште и у књизи *Сабране драме* истог издавача 2022. године. Рецензент збирке *Сабране драме*, др Радоје Фемић цијени да ова **драма тематизује сукоб два идеолошко - политичка начела, доведена до апсурда у имагинарном микропростору који постаје поприште бескрупулозне политичке борбе, с елементима бизарних обрта којим се дочарава аутодеструктивни карактер наше колективне нарави.**

Детаљ са премијере

Аутор драме, такође потврђује наведене ставове и поручује да „Крст са петокраком“ представља **обдукциони налаз трулог посттранзицијског ткива, са прецизном дијагнозом која упућује на озбиљне бољке система. Транзиција је на Западном Балкану донијела ново вријеме, а ново вријеме и нове обичаје. Нови обичаји налажу да народу не смијеш да кажеш истину. Смијеш све, само истину не смијеш... мораш да их лажеш, да им понудиш наду... да им обећаш снове... и што је тај сан мање могућ, прије ће да повјерују у њега... што их више лажеш више ће да ти вјерују...**

Ово је мој крст који између Сцила и Харибди наше свакодневнице и уз Голготу транзиције носим као предсказање, изјавио је Радоњић.

Редитељ Зоран Ракочевић је након инсценације овог дјела појаснио свој став да је јасно да су друштва-

но-политичке елите те које су нас у јурњави за комадом олешене друштвене својине и неконтролисаном помамом за њеним стрвљењем, сахраниле и довеле до нивоа бестијалног примитивлука.

У овој земљи се више не води ни привидан културни дијалог, нити се макар једна друштвена тема може спровести без циркуског сеирења, написао је Ракочевић у продуцентској књижици, наводећи да тај став **износи у вријеме када у Црној Гори тема статистичког пописа становништва прераста у бљутаву папазјанију партијских интереса у којој се статистици, на супрот опште отимачине, људско достојанство своди на грешку.**

Инсценирање овог драмског дјела финансирало је Министарство културе и медија Црне Горе.

С. Маројевић

Нови пројекти: *Посјета* (ЦНП)

Премијера за јубилеј

• Стефан Бошковић: *Представа се бави озбиљним истраживањем мрачне стране човјечанства и увјерењем да економија одређује морал.*

Премијера представе *Посјета*, настале по мотивима драме *Посјета старе даме*, Фридриха Диренмата, у режији и адаптацији познатог европског редитеља настале по мотивима драме *Посјета старе даме*, Фридриха Диренмата, у режији и адаптацији познатог европског редитеља **Александра Морфова**, одржана је 1. новембра у Црногорском народном позоришту, на Дан тог националног Театра. Ово је уједно била и прва премијера у осмој деценији рада ЦНП-а и наишла је на одличне реакције публике, која је ансамбл и ауторски тим поздравила вишеминутним аплаузом.

Осим Морфова у ауторском тиму су: **Стефан Бошковић**, драматург, **Никола Тормонов**, сценограф и костимограф, **Нина Перовић**, инструкторка пјевања, **Иванка Вана Прелевић**, асистенткиња сценографа, **Лина Лековић** и **Гордана Булатовић**, асистенткиње костимографа, **Јелена Шушањ**, лекторка, **Душанка Белада**, асистенткиња редитеља и сарадница на адаптацији и **Нада Вукчевић**, асистенткиња на сценском покрету.

Улоге тумаче: **Варја Ђукић**, **Мирко Влаховић**, **Слободан Маруновић**, **Александар Радуловић**, **Славко Калезић**, **Никола Перишић**, **Јадранка Мамић**, **Сејфо Сеферовић**, **Јелена Ненезић**, **Јулија Милачић Петровић Његош**, **Јован Дабовић**, **Стеван Радусиновић**, **Сања Вујисић**, **Јелена Шестовић**, **Радмила Божовић**. У представи играју и сту-

Посјета у режији Александра Морфова

денти глуме Факултета драмских умјетности Цетиње у класи ванр. проф. **Дубравке Дракић** и то: **Матија Мемедовић, Анђела Маруновић, Јована Брновић, Итана Драгојевић, Мина Мићовић, Милош Кашћелан** и **Мило Перовић**.

Представа *Посјета* инсценирана је 2020. године за вријеме пандемије *COVID 19*, али због тадашњих рестриктивних епидемиолошких мјера није могла бити изведена.

Драматург Бошковић истакао је да се представа бави озбиљним истраживањем мрачне стране човјечанства и увјерењем да економија одређује морал.

Стара дама, једна од најбогатијих жена на свијету се враћа у свој родни град и нуди сиромашним грађанима милијарду да испуне један захтјев. Њихово сиромаштво је превише горко, а искушење превелико. Захтјев се односи на судбину њеног некадашњег љубавника. Захтјев активира крдо и преиспитује моћ новца, његову кварљиву вриједност, лакоћу код посједовања и ужас кад недостаје. Људска похлепа и природа се неријетко доводе у исту раван и обиљежавају појединца који мора да трпи посљедице својих поступака из далеке прошлости, појаснио је драматург **Стефан Бошковић**.

Умјетничка директорица **Весна Вујошевић Лабовић** истакла је да се **Морфов вјешто наслонио на свијет Диренмата који је искривљен у гротеску и на тај начин је испричао причу која је изван времена са актуелним проблемима који потресају све нас, испитује све врлине и слабости једног обичног човека. Такође поставља однос групе и појединца а у самом средишту је тема – моћ новца.**

Првакиња ЦНП-а **Варја Ђукић** игра главу улогу *Клару Заханасијан* нагласила је да јој је посебно драго што се премијера овог комада десила на обиљежавање јубилеја – 70 година ЦНП-а.

Оно што ја као глумица морам да браним, јесте аморал који је константан, то је питање друштва – до које мјере има свијест о својим искушењима и свом трајању, колико не подлијеже искушењима која су свакодневна и колико једно друштво има савјести – појединачно и заједно. Ми смо радили на овој представи у најтежим условима, за вријеме пандемије корона вируса и сви смо се здушно трудили да она изађе. Једва сам чекала премијеру и

посебно ми је драго да ова представа доживљава своју премијеру баш у оквиру обиљежавања јубилеја - 70 година позоришта, навела је Ђукић.

Првак ЦНП-а **Мирко Влаховић** који игра улогу *Алфреда Милера* сматра да је посебно важан ангажман редитеља Морфова јер је он значајно име у европском театру.

Он је један од највећих редитеља данашњице и рад с њим је био јако специфичан. Имамо одличну представу, рекао је Влаховић уочи премијере.

Александар Морфов је од 1994. до 2000. године био главни редитељ у Бугарском народном позоришту „Иван Вазов“. Прве представе које је режирао – Сервантесов *Дон Кихот* и Шекспирова *Бура* покренуле су нови талас у театру, а режија Шекспировог комада *Сан љетње ноћи* учинила га је једним од најпопуларнијих редитеља у Бугарској. Слиједје награђиване и често игране адаптације и оригиналне верзије бројних класика. Од касних деведесетих, почиње да се развија његова интернационална каријера јер је од 2003. до 2006. био главни редитељ у Театру у Санкт Петербургу, а 2005. године радио је у САД-у са Мајклом Баришниковом на позоришном пројекту *Доктор и пацијент*. Од 2006. године враћа се у Народно позориште Бугарске као главни редитељ. Представе Александра Морфова представљене су на међународним позоришним фестивалима у: Бечу, Казабланки, Кијеву, Торуну, Охриду, Београду, Вроцлаву, Хамбургу... Бројне успјешне пројекте реализовао је и на сценама у: Француској, Шведској, Македонији, Румунији, Летонији и посљедњих година у Израелу.

С. Маројевић

Представа се бави истраживањем мрачне стране човјечанства

Нови пројекти: *Аудијенција* (Градско позориште и ФДУ)

Поетиком једноставности до сценског угођаја

Премијера представе *Аудијенција*, коју је по тексту **Вацлава Хавела** режирала **Бранка Кнежевић** 11. новембра наишла је на сјајан пријем код публике у сали *Додест, КИЦ-а „Будо Томовић“*. Представа је настала у сарадњи **Градског позоришта Подгорица** са **Факултетом драмских умјетности** са Цетиња. Сценографију је урадила **Смиљка Шепаровић**, костиме **Невенка Тодоровић**, а дизајн свјетла **Иван Вуксановић**. У представи играју **Дејан Иванић** и **Стефан Вуковић**. Бранка Кнежевић је студенткиња мастер студија позоришне режије, у класи професорке Радмиле Војводић.

Професор др Драган Копривица у критици о овом дјелу истиче да позоришни чин може бити савршен у својој краткоћи и једноставности што, прије свега, карактерише режију *Аудијенције*.

Уредитељском поступку Бранке Кнежевић, од које ћемо у будућности засигурно имати прилику да видимо и друге позоришне пројекте, без дилеме се дају уочити савладане лекције из режије... Умјесто често присутне буке и бијеса на позоришним представама, сигурно не случајно, већ по замисли редитељке Кнежевић, глумци су посебно акценовали периодичне, фино дозиране драмске паузе, кад тишина често говори више од ријечи, што је и додатно допринијело фино изграђеном драмском штимунгу као печату представе у цјелини, утисак је Копривице.

Он цијени да ова представа с пуним правом завређује да буде изведена и на другим професионалним сценама и фестивалима.

Бранка Кнежевић, још увијек недовољно позната нашој позоришној публици, показала је да представе могу бити непретенциозне, да редитељ не мора у свакој сцени доминирати правећи од глумаца своје заморчиће, да Њ. Е. Глумац означава почетак и крај сваког правога позоришног чина, констатује Копривица у критици о овом комаду.

Кнежевићева се, према оцјени Копривице, определијела за сценску поетику једноставности, без нападних, спектакуларних рјешења, сведено и дискретно, уз животну увјерљивост окршаја двојице представника два свијета.

Редитељка је показала да дуодрама, као захтјеван позоришни жанр, са два глумца у првом плану, даје обиље могућности за грађење заокруженог позоришног чина који оставља изврсне утиске.

Публика је осјетила да присуствује правом позоришном чину, сукобу животне прозаике и чисте по-

езије, што је и наградила овацијам на крају комада, позивајући на бис сјајан глумачки тандем Вуковић – Иванић, или Иванић – Вуковић, сасвим свеједно.

Овом сценском дојму погодовала је маштовита сценографија **Смиљке Шепаровић**, уз доминацију гајби пива, комбинованих да свака друга пропушта свјетло из офа, а костимографија **Невенке Тодоровић** и дизајн свјетла **Ивана Вуксановића** употпунили су изврстан драмски штимунг у којем је публика уживала током непуних сат времена. **А и овакав тајминг је представљао саставни дио цјелокупног финог утиска о дометима представе управо по оној већ познатој да је краткоћа сестра талента,** закључује Копривица.

Редитељка Кнежевић је након премијере подсјетила да је ово аутобиографска прича Хавела, који је, умјесто да пише позоришне комаде завршио као носач бачви пива.

Намјера нам је да покажемо да без обзира на којој страни режима били, да ли му били наклоњени или не, тај режим једнако сатире људе и да треба да схватимо да смо ми ти који можемо да управљамо, да тражимо своја права, да не останемо на подразумевajuћим слободама које заправо нијесу. Живимо такво вријеме већ доста дуго што доприноси актуелности текста. Комад није на репертоару Градског позоришта, али ће вријеме и публика показати гдје је представи мјесто, казала је млада редитељка Кнежевић. А, да је представи мјесто на сцени, показали су бројни позиви након премијере за гостовање на сценама у Црној Гори, али и у водећим позориштима у земљама региона.

С. Маројевић

Нови пројекти: *Нобеловци* (Центар за културу Бијело Поље)

Духовитост из судара различитости

Обрад Ненезић: **Ово је драма која се супротставља митоманији да ће нас прегазити вјештачка интелигенција, а знамо сви добро да ништа што је створио човек у хумане сврхе није опасније од самог човека.**

Духовита драма *Нобеловци*, у продукцији бјелопољског Центра за културу, у оквиру којег егзистира Бјелопољско позориште, имала је подгоричку премијеру почетком децембра у КИЦ-у „Будо Томовић“ у Подгорици. Ријеч је о ауторском пројекту **Обрада Ненезића**, који особеном естетиком и поетиком проговара о различитим слојевима савременог друштва, ситуацијама и карактерима. Исто драмско дјело инсенирало је Никшићко позориште прије девет и по година (26. марта 2014) у режији Горана Булајића и имало је богат постпродуцентски живот. Бјелопољско позориште

овим пројектом не само што је отворило нову сезону, већ је најавило континуитет професионалне продукције, те жећи потврди професионалног статуса институције.

Бјелопољско позориште дјелује као продуцентско, али, намеће се потреба за његовом професионализацијом јер иза себе има богату стогодишњу традицију и завидан број својих успешних професионалних пројеката, те је стога природно, а и неопходно, да сјевер Црне Горе има професионалну сцену, а град који то заслужује је Бијело Поље, рекао је **Јасмин Ћоровић**, директор Центра за културу.

Аутор *Нобеловаца* истиче да је имао жељу да ту његово драму постави сам на сцену, онако како је он то дјело замишљао док га је писао.

Кад сам писао „Нобеловце“ широм региона су је проглашавали једном од првих футуристичких драма. Данас је она само савремена драма (како је то неко добро запазио) јер живимо дигитално доба и еру вјештачке интелигенције. Управо у тим сударима различитости лежи и оно духовито и драмско. Али оно јако отржењујуће и дрско, јер свака ера познаје дискриминацију и смртне грехове. Познају човека и „нечовека“, не у форми него у суштини. Ово је духовита драма поклоњена човеку који обитава у нама, без обзира да ли смо га открили или не. Ово је драма о човеку који има Туретов синдром и генијалност коју претвара у побједу над примитивним, у стилу незаборавног *Церија Луиса*. Ово је драма која се супротставља митоманији да ће нас прегазити вјештачка интелигенција, а знамо сви добро да ништа што је створио човек у хумане сврхе није опасније од самог човека - рекао је Ненезић.

И глумац **Петар Новаковић**, који је играо и у никшићкој верзији *Нобеловаца* истиче да је ова драма најавила многе околности у којима смо као друштво огрезли и којима робујемо. Новаковић је увјерен да ће хумором овог сценског дјела доказати људску супериорност над темом, те да ће свима, након одгледане представе, живот бити лакши и љепши.

У ауторском тиму, поред Ненезића су сценограф **Миливоје Мићо Ковачевић**, док је за музику задужена **Слободанка Бобана Дабовић Ђурић**. Улоге су повјерене: **Омару Бајрамспахићу**, **Моамеру Касумовићу**, **Јовану Дабовићу**, **Петру Новаковићу** и **Слађани Мердовић**.

C. M.

Нови пројекти: *Натпун Којовић* (Градско позориште и Град театар)

Прича о књижевном животу Антуна Којовића

Градско позориште Подгорица и Град театар Будва 20. децембра почели су са пробама за инсценацију драме *Натпун Којовић*, чија је премијера заказана за прољеће наредне године. Са овом представом биће отворен и програм Фестивала 38. Град театар.

Представу режира **Вида Огњеновић** која је по напуци *Град театра* и написала текст по мотивима књижевног опуса и живота Будванина Антуна Којовића.

Овај драмски комад бави се животним искуствима, али и историјским околностима кроз скоро читав један вијек колико је живио Антун Којовић, пратећи како глобална дешавања са прелаза 18. на 19. вијека тако и локалне будванске теме и ликове и интимна превирања ерудите и филантропа Којовића у свему томе. Ово је пројекат којег је

прошле године подржала Туристичка организација Будве кроз Конкурс за реализацију пројекта валоризације културне баштине за 2022. годину, наводи се у саопштењу копродуцентата.

Поред Виде Огњеновић у ауторском тиму су сценографкиња **Владислава Канингтон** (*Cunnington*), костимографкиња **Марија Пупучевска** и композитор **Дамјан Јовичин**.

У представи играју: **Небојша Дугалић** као *Антун Којовић*, **Павле Поповић**, **Мишо Обрадовић**, **Павле Илић**, **Давор Драгојевић**, **Данило Челебић**, **Вукан Пејовић**, **Огњен Секулић**, **Бранка Фемић**, **Катарина Крек**, **Лара Драговић**, **Ивана Мрваљевић** и **Уна Лучић**.

С. М.

У сусрет јубиларном – 20. Међународном фестивалу глумца

Запис из престонице

Пише: **Јанко Јелић**

• **Током новембарске фестивалске седмице Никшићко позориште постаје истински двор, а Никшић истинска престоница.**

Народна мудрост каже: „Није коме је речено него коме је суђено“. Ми бисмо данас могли у истом народном духу рећи – није кад је речено него кад је суђено. А речено је негдје пред крај 19. вијека да ће Никшић постати престони град Црне Горе и стручнији кажу да је у то доба имао или је стицао све услове да то и постане. Географски, демографски, урбанистички, архитектонски, институционално, духовно, људски, све се полако и сигурно слагало за мозаик престонице. Но, вртлози друштвених догађаја заковитлани негдје далеко током двадесетог вијека више пута су знали да поремете тај мукотрпно склапани мозаик. Поремете свакако, али растури и униште никако.

Виталност идеје о престоници међу градовима и селима мање или веће државе, у Никшићу је била присутна и онда када је на ту тему званично било и заборављено. Кроз ту виталност се рађао и изграђивао дух доброте и господства, дух стваралаштва и препознатљиви менталитет и идентитет епископске ширине и лирског сентимента о коме се писало и маштало. Вјероватно су само најмаштовитији могли да наслуте да ће нам тај дух донијети заслужено престоно мјесто на потпуно неочекиваном мјесту, на позоришним даскама. Економски посустао и расточен, политички маргинализован, културолошки препуштен стихији глобалистичког рашчовјечења и одомаћеног аутистичног безумља наш град се размахнуо

својим духом, људском ријечју и осмјехом, вјером у добро, умјетницима и умјетношћу. Окренуо се лицем према себи и својим људима. Испрсио се изнад могућности и упркос сопственим немогућностима. Једном ријечју васкрсао на пољу културе и умјетничког стваралаштва. Највреднији међу нама су негдје прије више од двије деценије почели склапати поново онај мозаик престонице. Мозаик који је почео својом љепотом да привлачи опет људе из других градова, из других, чак и далеких, држава. Отуда се данас у Никшић, као и у сваку другу престоницу, долази на људски састанак и разговор. Али тек понекад по материјалним и политичким пословима, а углавном по пословима који се тичу духа, етике и естетике наших живота. Кад се мало дубље загледамо јасно ћемо угледати суштинску везу између Световасилијевске литије и свих осталих никшићких сабирања и фестивалских свечаности. У том богатом колоплету никшићких сабирања и фестивалских свечаности почасно мјесто има *Међународни фестивал глумца*.

Током новембарске фестивалске седмице Никшићко позориште постаје истински двор, а Никшић истинска престоница. С једном изненађујућом разликом јер се никшићко столовање не ограничава на Црну Гору, већ на готово све просторе бивше велике државе и њене политички поцијепане културе која још увијек функционише у својој подијељености. Престонице уосталом и служе томе да успоставе мостове и везе међу различитим свјетовима, језицима и обичајима. Овај град и његово Позориште својим домаћинством и посвећеношћу све боље и сигурније се сналазе у тој улози. И кроз утрвене стазе, учвршћена познанства и пријатељства сигурно је да ћемо бити у прилици, али и у обавези, да своје позоришно и опште умјетничко столовање у блиској будућности обогатимо, освјежимо, наново осмислимо. Вјерујемо да за тако нешто има воље и снаге, да ће међу нама убрзо бити и много нових младих и даровитих људи, као и да ћемо бити препознати од стране државе којој смо несуђена, или суђена престоница. Надамо се и да ћемо тако обогатити и потпомогнути бити достојни да носимо дивну традицију која неће бити тек пука поштапалица у јавном говорењу, већ темељ памћења на племените људе и племенита дјела којим смо сви благословени и оплемењени.

Са таквим лијепим осјећајем и надањем, чекамо јубиларни - 20. Фестивала глумца.

(Аутор текста је умјетнички директор Никшићког позоришта)

Међународни фестивал глумца Никшић 2023

Награде глумцима Ђелаве пјевачице и Очеви и оци

• Фестивал глумца организован под Пиранделовим насловом и слоганом **Тако је (ако вам се тако чини)**.

Међународни фестивал глумца **Никшић 2023** – његово 19 издање, одржан је у **Никшићком позоришту од 6. до 11. новембра** под Пиранделовим насловом и слоганом **Тако је (ако вам се тако чини)**. По одабиру селекторке, **Јелене Стајковац**, у конкуренцији за награде Фестивала такмичили су се глумци пет представа, док је шеста представа изведена у част награђених. Такмичарски програм Фестивала почео је извођењем **Иванова**, **Народног позоришта Сарајево**, док је другог дана смотре глуме наступио ансамбл комада **Очеви и оци**, београдског **Народног позоришта**. **Македонско Народно позориште** из Битоља представило се са комадом **Брод за лутке**, а тиватски **Центар за културу** учествовао је на Фестивалу глумца са **Ђелавом пјевачицом**. Представа **Госпођица**, бањалучког **Народног позоришта Републике Српске** затворила је 10. новембра такмичарски дио Фестивала, док је у част награђених **Крушевачко позориште** извело представу **За сада је све ОК**. Сви одабрани наслови су изазовна књижевна дјела, посебно за позоришну сцену, што је и било инспирација за публику тако да су улазнице за представе са фестивалског репертоара распродате недјељу дана пред почетак глумачке смотре.

Селекција овогодишњег издања Фестивала, је била **усмерена на представе које се баве: крхкостима живота лишеног љубави и смисла, временом које тлачи, жртвама сопствених погрешних уверења, односима унутар породице током политичких турбуленција, личним преиспитивањима, женским судбинама, бесмислом и испразностима.**

Фото: Лука Зековић

Ђелави пјевачици на Фестивалу у Никшићу

Селекторка Јелена Стајковац је навела да је избор представа био **омаж животу и времену у ком смо се задесили, које се више него икад „руга разуму“ с циљем да скрене пажњу на манипулацију истином и на многоструког перспектива.**

Из тог виђења узет је и фестивалски слоган, уз постављено селекторско питање: **Да ли апсолутна истина постоји и где је граница између samozаваравања и објективности?** Могући одговор на ту упитност, Стајковац проналази у позоришту, цитирајући драмског писца Александра Илића: **„Историја је учитељица света. Позориште је виши и дубљи смисао тог учења. (...) Исто као религија, а више од поезије, а још више од филозофије, позориште је средсреда људског духа, душе и животног смисла. Живот је борба. Позориште је прикажња ове борбе.“**

Жири у саставу: **Љиљана Благојевић** (председница) и чланови **Зоран Ђерић** и **Велизар Касалиица** имали су тежак задатак јер бравурозне глумачке интерпретације доминирале су током седмодневне драмске

Глумцима представе *Очеви и оци*, три награде

светковине. Но, како то обично и бива, финесе у крајњем доносе одлуке, овог пута једногласне: **Grand prix за најбољу мушку улогу** додијељен је **Бранку Видаковићу**, за улогу *господина Борио*, у представи *Ђелава пјевачица*, у режији Јагоша Марковића (Центар за културу Тиват), **Grand prix за најбољу женску улогу** припао је **Олги Одановић**, за улогу *госпође Борио*, такође из представе *Ђелава пјевачица* и, у режији Јагоша Марковића (Центар за културу Тиват). **Grand prix за најбољу епизодну мушку улогу** понио је **Александар Вучковић**, за улогу *Михајла Медаковића* из представе *Очеви и оци*, у режији Вељка Мићуновића (Народно позориште у Београду), а **Grand prix за најбољу епизодну женску улогу** отишао је у руке његове колегинице **Вање Ејдус**, за улогу *Елизабете Медаковић*, у представи *Очеви и оци*, у режији Вељка Мићуновића (Народно позориште у Београду). **Grand prix за најбољи партнерски однос на сцени** на овогодишњем издању Фестивала припао је **Милошу Ђорђевићу**, за улогу *Милутина Медаковића*, и **Сени Ђоровић**, за улогу *Нанке*, у представи *Очеви и оци*, у режији Вељка Мићуновића (Народно позориште у Београду).

Главне глумачке награде отишле су у руке носећих улога из представе *Ђелава пјевачица* коју је љетос за сцену тиватског Центра за културу поставио недавно преминули редитељ Јагош Марковић. Олга Одановић и Бранко Видаковић са публиком и Жиријем подијелили су сјећања на тог мага позоришне режије.

Лепоту коју је Јагош Марковић нама пружио у процесу овог дела, ви сте препознали. Ова Награда ће бити сигурно у мом срцу до краја живота, као и Јагош Марковић, казала је глумица Одановић. Она је у поруци цитирала режисера Марковића који им је током трајања проба, често говорио: **Када престанете да верујете у Бога, када помислите да сте сам Бог, онда престаје све. Онда престаје љубав... Починје бесмисао, апсурд, безнађе и све оно што не чини да човек буде добар.**

Урадио је посљедњу представу – комедију апсурда и на крају апсурд се десило... А, мислили смо да је немогуће, рекла је у емотивној поруци глумица Одановић, уз увјерење да ће се ускоро поново срести са никшићком публиком. Њен колега и партнер у представи Бранко Видаковић истакао је да је извођење представе

Ђелава пјевачица на никшићком Фестивалу било играње за почившег редитеља Марковића.

Драго ми је што сте и ви то осетили. По вашем аплаузу и реакцијама, за вријеме и после представе видели смо да сте схватили нашу идеју – да покажемо како смо били на једном дугачком и лепом путу са Јагошем и да је он сада отишао у неке нове пољане, где ће вероватно, у својој Боки, да ради неке, нове представе. Али, ову ћемо гајити због њега, изјавио је глумац Видаковић.

Глумац **Александар Вучковић**, лауреат **Grand prix за најбољу епизодну мушку улогу** (*Михајло Медаковић*), у представи *Очеви и оци*, Народног позоришта у Београду, рекао је да му је Награда посебно драга зато што се у Никшићком позоришту десило можда најбоље извођење ове представе.

Заиста је то било посебно и магично вече. Једно од најлепих позоришних искустава које ми се десило. Након представе коментарисао сам да је публика све време дисала са нама и некако смо се осећали. Било је заиста чаробно, казао је Вучковић.

Вања Ејдус у чије је руке отишла Награда **Grand prix за најбољу епизодну женску улогу** (*Елизабета Медаковић*) у представи *Очеви и оци*, Народног позоришта у Београду изјавила је да јој је велико задовољство и част што је добила Награду на Фестивалу који је у цјелости посвећен глумцу. Она се захвалила Жирију који је препознао рад ансамбла, граду Никшићу и Никшићком позоришту на гостопринству и одличној организацији Фестивала.

Никшићки фестивал глумца препознат је већ одавно као јединствена смотра глуме, препознатљива ван граница Црне Горе, по чијем моделу настају слична драмска надметања. Имајући у виду да је уз остале фестивале, овај град мапиран као фестивалски центар и средина умјетничких креација, хуманистичких наука и културне политике Црне Горе, са разлогом се постављају циљеви да Фестивал глумца у догледно вријеме прерасте у институт од националног значаја, јер је то својом концепцијом заслужио. Никшићко позориште као организатор ту намјеру поставља као приоритетан задатак на којем ће истрајати.

С. Маројевић

Владан Гајовић лауреат Награде „Вељко Мандић“

Глумац вишеслојног спектра боја и жанрова

Глумац **Владан Гајовић**, лауреат је Награде „**Вељко Мандић**“ за 2023. годину. Ту Одлуку једногласно је донио **Жири** у саставу: **Љубомир Бандовић**, председник и чланови, **Миодраг Чизмовић** и **Анђелка Вујовић**. У образложењу Жирија, између осталог наводи се да Владан Гајовић „своје улоге гради вишеслојно, у широком спектру боја и жанрова.“

Владан Гајовић на додели Награде

Владан Гајовић је највећи део своје каријере провео као члан ансамбла драме Народног позоришта у Београду. Од 1985. када постаје члан, до данас, као, првак те куће остварује значајне улоге. На сценама Народног позоришта је играо у: Ричарду III, Сирану, Дон Жуану, Сну летње ноћи, Максиму Црнојевићу... Такође, његово телевизијско присуство и данас траје кроз серије. За тај велики рад је признат и препознат кроз велики број признања и награда. Носилац је „Златног ћурана“ из Јагодине, Годишње награде Народног позоришта, Награде „Раша Плаовић“ и многих других.

Рођени Никшићанин, Владан Гајовић, два пута је био лауреат награде Позориште једног глумца у Никшићу из кога је израстао Међународни фестивал глумца. Тиме је постао један од оних који су својим глумачким радом и талентом, игром на никшићкој сцени изграђивали овај Фестивал и ширили његову енергију у овом граду и из њега много шире.

Владан Гајовић своје улоге гради вишеслојно, у широком спектру боја и жанрова. Његова сведеност у изразу плени без обзира на величину и функцију глумачког задатка. Духовит, тачан, чак и жовијалан када то режија дозвољава у комичним улогама и са друге стране емотиван и потресан у драмама и трагедијама. Његове улоге одишу чистотом и посвећеношћу позоришту и ансамблу. Његово биће је потребно сваком пројекту. Отворен, поштен, добронамеран, неискварен... Једном речју – лековит. Све те особине стају у улоге које игра. Опште добро у општем расулу, навео је Љубомир Бандовић, председник Жирија за доделу ове значајне награде.

Детаљ са уручења Награде „Вељко Мандић

На уручењу Награде, Гајовић је истакао да са поносом и узбуђењем прима то значајно признање које носи име великог човјека и умјетника – Вељка Мандића.

Неизмјерна је част и огромна привилегија бити носилац Награде са именом умјетника таквог формата, такве особене личности, чији су умјетнички трагови и данас видљиви на цијелом простору региона. Нажалост, нијесам лично познавао Вељка Мандића, али сам одувјек био задивљен његовом умјетничком појавом, бриљантним стилем, шармом, сценском изражајношћу. Он је, свакако, један од оних који су битно утицала на моју одлуку да кренем овим путем.

Велику захвалност осјећам и према граду Никшићу, који је значајна, садржајна и трајна културна средина, на коју би био поносан и неки далеко већи град и много већа држава. Сјеме културе је као и било које сјеме када падне на плодно тле, пусти клицу, развије се и расте. Управо се то догодило са сјеменом мале позоришне форме – назване „Фестивал једног глумца“, који је наишао на тло

љубави, вриједних културних посленика, спремних да се боре за опстанак умјетности, да је гаје, заливају и гледају како је једна малена клица израсла у озбиљан међународни фестивал најбољих театарских остварења. Радује ме што сам пар деценија свједок тог великог подухвата. Захваљујем се и Жирију који је баш мене одабрао да добијем ово престижно признање. Посебно се захваљујем предсједнику Жирија, колеги Љубу Бандовићу, који је у образложењу окитио моје квалитете и заслуге да сам у један мах и посумњао да се ради о мени. Због свега наведеног једино ми преостаје да се надам да ћу се чешће враћати овој дивној публици, као и колегама, преко заједничког пројекта и подухвата. Кажем: Враћаћу се, а заправо знам да ја никада нијесам ни отишао одавде, казао је Гајовић.

Награду „Вељко Мандић“, Никшићко позориште додјељује бијенално за допринос позоришном стваралаштву, на отварању Међународног фестивала глумца.

С. Маројевић

Још један успјех *Народног посланика*

Стеван Вуковић најбољи глумац на Фестивалу у Источном Новом Сарајеву

Стеван Вуковић проглашен је за најбољег глумца на **28. Фестивалу малих сцена и монодраме у Источном Новом Сарајеву**. Титулу најбољег глумца, Вуковић је добио за улогу **Јеврема Прокића** у представи „**Народни по-**

сланик“, коју је **Никшићко позориште** у копродукцији са **Центром за културу Пљевља** инсценирало по тексту **Бранислава Нушића**, у адаптацији и режији **Горана Булајића**, почетком минуле сезоне. Ту Одлуку једногласно је донио Жири Фестивала: глумица **Лидија Вукићевић**, редитељ **Витомир Митрић** и театаролог **Зоран Тодоровић**.

Глумцу Вуковићу ово је друга награда за улогу у „**Народном посланику**“. Први пут добио је **Награду за глумачко остварење вечери** на **40. Фестивалу „Нушићеви дани**“, који је одржан у Смедереву половином маја ове године.

Успјешне постпродуцентске домете ове представе најавила је у критици др Марија Сарап, са посебним освртом на естетику Вуковића.

Главни глумац Стеван Вуковић има снагу и подсећа понајвише на Бату Стојковића, док се с друге стране „осјећа“ Зоран Радмиловић. Он је Тај што „коси и воду носи“ у „Народном посланику“, чак и да му је одређен споредни задатак, уласка и изласка на сцену. Остали дио ансамбла је био на једној страни а он сам на осами своје јакости, први је утисак др Сарап који је потврђен у постпродукцији овог дјела.

Сарап цјелокупан домет овог комада сагледава као резултат **„крвавог рада“ којим се дошло до адаптације у „Народном посланику“**. Према оцјени ове драмске списатељице и културолошкиње, **само зналац у драматуршком занату има храброст, умјетнички прогон који може довести до успјешног форматирања Нушића у инсценирању коју**

Стеван Вуковић у улози Јеврема Прокића (први здесна)

је у својој завршници остварио Булајић. Пребацивање на фону „прилагођавања“ у слике данашњице није адаптација. Она је морала бити вођена кроз лик и средствима, која се не само кроз драмску радњу, већ кроз смислене и духовите дијалоге, сукобе и у интеракцији се морају прилагодити (не ради задовољења форме), већ у циљу умјетничко-ве побједе нам дискурсом из којег долази драмски предлог и онај у којег га преводи тј. ствар нови. То истини за вољу није угађање времену, већ показивање и доказивање аналогије безвременог Нушића, због чега ће сви поштоваоци театра бити задовољни ако не у цјелости, онда макар у техничком и занатском дијелу који треба да служи и другима за примјер, како се ваља, може и мора „делати“ на адаптацијама.

Булајић је (чини ми се) намјерно остао у траговима времена када је настао Народни посланик, дакле у шузу костима (иако је савремен), маниру просидбе, улоге мајке и сл. То се могло избјећи, али

се не би (можда) препознао Нушић. То би било по мотивима. Нов текст. Нов позоришни комад са, може бити, сасвим другачијим насловом.

Ритам, темпо, музика, свјетло, костим и сценографија прате слике, „играју“ по редитељским типкама док је ансамбл заиста посебан. Булајић је изабрао младе глумце као носиоце игре, док је „искусније“ поставио као стубове које носе бочне радње, оцијенила је др Сарап.

„Народни посланик“ отворио је овогодишње издање Фестивала у Источном Новом Сарајеву, на чијем су се репертоару, поред чланова никшићког ансамбла за престижне награде такмичили глумци још четири представе и шест монодрама из: Србије, Црне Горе, Хрватске и БиХ.

Ансамбл представе наступ на сарајевском Фестивалу посветило је преминулом редитељу Горану Булајићу.

С. Маројевић

Успјех *Неспоразума* на Фестивалу у Ужицу

Ардалион за сценографију Иванки Прелевић

Представа *Неспоразум*, Албера Камија, у адаптацији и режији **Дамјана Пејановића** и продукцији **ЦНП-а** имала је запажен успјех на **28. Југословенском фестивалу Без превода** у Народном позоришту Ужице. Према Одлуци Стручног жирија **Ардалион за сценографију** отишао је у руке **Иванке Ване Прелевић**. Поред Пејановић који потписује и адаптацију комада и дизајн свјетла и сценографикиње Прелевић, у ауторском тиму су: костимографикиња **Лина Лековић**, **Вјера Николић** задужена за музику, док је сценски покрет осмислила **Тамара Вујошевић-Мандић**. Асистенткиња редитеља је **Миња Новаковић**, асистенткиња костимографикиње **Миа Ђуровић**, а извршни продуцент **Данило Милатовић**. Улоге тумаче: **Ана Вујошевић**, **Петар Новаковић**, **Јелена В. Ђукић**, **Радмила Божовић** и **Зоран Ракочевић**.

Основ за „Неспоразум“ – чувену драму Албера Камија је прича о сину који је одбио да буде глава – отац породице. Оставио је код куће мајку и сестру да се сналазе саме, а он је пошао у свијет, одакле се вратио имућан и задовољан. Затекао је мајку и сестру тамо гдје их је и оставио. Нијесу га препознале. Апсурдни неспоразум водио је право у породичну катастрофу која је разоткрила сав јад и биједу људске егзистенције. Редитељ Дамјан Пејановић је за режију ове представе добио награду на 38. Фестивалу интернационалног алтернативног театра ФИАТ 2023. године.

Поред Црногорског народног позоришта, на 28. Југословенском фестивалу *Без превода*, који је одржан од 1. до 7. новембра, учествовали су: Народна позоришта Београд, Југословенско драмско позориште из Београда, Градско драмско казалиште Гавела Загреб, Народна позоришта Сарајево и Атеље 212.

Глумачки Ардалион припао је актерима представе **Очеви и оци: Вањи Ејдус** за **Најбољу женску улогу**; **Сени Ђоровић** за **Најбољу епизоду**; **Александру Вучковићу** за **Најбољег младог глумца**, а он је добио и **Награду Политике „Авдо Мујчиновић“**.

Награда за најбољу режију припала је **Вељку Мићуновићу** за представу **Очеви и оци**. **Награда Ардалион за најбољу представу** 28. Југословенског позоришног фестивала *Без превода* у Ужицу додељена је представи **Едип**, Југословенског драмског позоришта. Награђена је и **Марија Марковић Милојев** за костиме у *Едипу* и *Очевима и оцима*.

С. М.

Фото: Д. Миљанић

Јубилеј ЦНП – 70 година постојања

- Илија Суботић: *Црногорско народно позориште има значај већи од позоришне куће.*
- Милена Мијовић Дурутовић: *Црногорско народно позориште имало је авангардну и еманципаторску улогу.*

Црногорско народно позоришта – 1. новембра пригодном свечаношћу и премијером представе *Посјета*, обиљежило је значајан јубилеј – 70 година постојања. Програм је почео годишњом додјелом награда и признања запосленима, статуса доживотних и почасних чланова, стипендије Велибор Буцко Радоњић, као и захвалнице заслужном појединцу и колективу који су својим ангажманом допринијели угледу, реномеу и афирмацији националног Театра.

Оснивање Црногорског народног позоришта прије седам деценија, према оцјени директора овог националног Театра, **Илије Суботића**, имало је пресудну улогу у успостављању институционалног оквира у култури Црне Горе, али и креирању културне политике у којој се позориште позиционира у складу с његовом цивилизацијском мисијом и просвјетитељском улогом.

Детаљ са додјеле награда

Црногорско народно позориште својим вишедеценијским постигнућима, у нашем културно-историјском контексту, као институција са специфичним утицајем на социо-културолошко стање нашег

друштва, има значај већи од позоришне куће. Таква улога својствена је позоришној умјетности и она свакако треба да буде примарна и препознатљива у дјеловању националног Театра и у наредном периоду кроз конципирање естетски и жанровски разноврсног и избалансираног репертоара високог умјетничког домета, односно инсценијом драмских текстова који припадају драматуршком канону, али и текстова који иницирају савремене теме“, истакао је Суботић.

Умјетничка директорка **Весна Вујошевић Лабовић** истакла је да је ЦНП остало чврсто усађено у средиште црногорске културне сцене, што потврђује реализовани репертоар.

У години која је за нама, бројимо седам премијера, преко 140 реализованих програма које је видјело више од 33.000 гледалаца. Били смо присутни на сценама у Црној Гори и региону, учествовали на бројним домаћим и регионалним позоришним фестивалима. Започети су процеси на новим продукцијама као и обнављање представа које није било могуће извести пред публиком због пандемије корона вируса, истакла је умјетничка директорица Весна Вујошевић Лабовић.

Генерална директорка Директората за културно-умјетничко стваралаштво **Милена Мијовић Дурутовић** оцијенила је да је ЦНП инсценијом значајних дјела и различитим редитељским поетикама дало немјерљив допринос интелектуалном буђењу.

Црногорско народно позориште, у свом имену народно, имало је авангардну и еманципаторску улогу, отимајући се испод скраме очекиваног и намијењеног, док су се друштвене, чак и политичке промјене често припремале и најављивале управо на позоришној сцени, казала је Мијовић Дурутовић.

На свечаности је додијељена **Велика награда за најзначајнији умјетнички резултат у години**, остварен на сцени ЦНП-а или у организацији ЦНП-а, за висок умјетнички реноме и подизање угледа националног театра. То значајно признање ове године равноправно је припало првацима ЦНП-а **Варји Ђукић** и **Мирку Влаховићу**, за улоге остварене у представи *Посјета*, у режији Александра Морфова.

Прваци ЦНП Варја Ђукић и Мирко Влаховић добитници Велике награде

...Самом појавом на сцени, ови глумци дају особен тон свакој драмској ситуацији, а њихове изузетне каријере огроман су допринос идентитету овог Позоришта, наведено је, између осталог, у образложењу председника Савјета **Васка Раичевића** за додјелу Велике награде.

Годишњу награду за изузетне умјетничке резултате у 2023. години добили су глумац **Александар Радуловић**, за тумачење улоге *Градоначелника* у представи *Посјета*, и улогу *Митра Љубише* у представи *Брод* и глумица **Јелена Минић**, за улогу *Кате Љубише* у представи *Брод* и *Гђице Бирстнер*, праље, *Лени*, *Јустичије* у представи *Процес*.

Статус почасног члана Црногорског народног позоришта који стичу најистакнутији чланови ЦНП-а, као и истакнути ствараоци и сарадници Позоришта за значајан рад и резултате рада постигнуте у области културе, а који су од значаја за позоришну дјелатност, стекли су ред. проф. **Радмила Војводић**, редитељка и **Божо Копривица**, драматург и драмски писац.

Статус доживотног члана ЦНП-а који се додјељује драмским умјетницима којима је због пензионисања престао радни статус у 2023. години, слиједећи добру позоришну традицију по којој се позориште не лишава њихове сарадње, ове године су стекли **Слободан Маруновић**, глумац, првак Црногорског народног позоришта и **Горан Булајић**, драматург и редитељ.

Радмила Војводић позоришна редитељка, драмска списатељица и универзитетска професорица, ауторка је култне драме *Принцеза Ксенија од Црне Горе* (1993), затим *Монтенегрини* (1998) *Montenegro Blues* (2005) и *Everyman Dilas* (2013), које третирају црногорске теме. Те своје драме Радмила Војводић је и режирала на сценама црногорских позоришта. По значају и постигнутим успјесима, ове представе представљају важан дио репертоара Црногорског народног позоришта. Војводић је и коаутор праизведбе прве националне опере – *Балканска царица*, Дионизија де Сарна, за коју је либрето написао краљ Никола I Петровић Његоша. Режирала је у многим референтним позоришним кућама текстове класичне и савремене драматургије и властите драматуршке адаптације и драмске текстове оставивши значајан траг прије свега на црногорску сценску умјетност.

Божо Копривица, књижевник и драматург, Никшићанин који је завршио свјетску књижевност и провео радни вијек у Београду, али није заборавио на своју Црну Гору. Као драматург по позиву радио је на представама Краљевског позоришта *Зетски Дом*, Фестивала Град театар и Црногорског народног позоришта. У ЦНП-у Копривица је своје драматуршко искуство уградио у представе *Ко се боји Вирџиније Вулф*, *Post scriptum Хамлет* и *Брод* што је значајно допринијело њиховом успјеху пред публиком.

Слободан Маруновић ветеран је црногорског глумишта и стални члан глумачког ансамбла Црногорског народног позоришта од 1982. године. У својој каријери остварио је велики број улога у позоришту, на филму и телевизији. Играо је у око 100 представа са репертоара ЦНП-а и остварио низ запажених улога. Посебан успјех постигао је монодрамом „Потоња ура Његошева“ по тексту Слободана Томовића, чија је премијера била маја 1988. године у Црногорском народном позоришту. Ову монодраму Маруновић је извео преко 1500 пута у разним градовима и земљама на свим континентима, и она још увијек траје и добија награде, што је куриозитет и јединствен успјех једне представе са сцене ЦНП-а. Играјући лик Његошев, Маруновић је одиграо и улогу амбасадора црногорске културе.

Горан Булајић, драматург и позоришни редитељ током своје богате каријере режировао је више од 60 комада у позориштима широм Црне Горе, Босне и Херцеговине, Македоније и Србије. Осим представа режировао је и бројне телевизијске драме. Руководио је Дјечјим позориштем у Подгорици, Которским фестивалом за дјецу, Драмским студиом у Никшићу, Драмским програмом Радио телевизије Црне Горе. До пензионисања радио је као драматург у Црногорском народном позоришту дајући несумњив допринос дјеловању ЦНП-а у коме је режировао представе: *Писац породичне историје*, *Звијезда на челу народа*, *Крститељ*, *Луда кућа* и *Смрт и његовка*, које су имале значајног успјеха.

Стипендију „Велибор – Буцко Радоњић“, која се додјељује појединцу за изузетне резултате из области позоришне сценографије, костимографије и ликовне умјетности, у 2023. години добила је **Мија Ђуровић**, костимографкиња из Подгорице. Ђуровић је завршила Факултет савремених уметности у Београду, смјер Сценски костим. У Црногорском народном позоришту била је ангажована као асистенткиња костимографа на представама *Неспоразум* и *Брод*, као костимографкиња представе *Мали брачни злочини*, а тренутно ради као костимографкиња на представи *671 – Лов*.

Додијелене су и годишње награде за резултате постигнуте у продукцији, организационом, административном и техничком сектору: **Јањи Ражнатовић**, **Андријани Муратовић**, **Виктору Павићевићу**, **Валентини Драгојевић**, **Весни Вукићевић**, **Весни Бијелић**, **Бојану Булатовић** и **Немањи Дожићу**.

С. Маројевић

Антологија црногорске драме на пољском језику

Осам драма у издању Универзитета у Катовицама

Избор савремене црногорске драме (OTWARTE ZAKOŃCZENIE. WYBÓR WSPÓŁCZESNEGO DRAMATU CZARNOGÓRSKIEGO) коју чини осам драма по избору Габријеле Абрасович и Магдалена Кох, објављена је у Пољској у издању Шлеског универзитета у Катовицама и уз суиздаваштво **Црногорског народног позоришта, Факултета драмских умјетности Универзитета Црне Горе и Краљевског позоришта Зетски дом.**

Коуредник књиге је Лешек Малчак, уредник **серије Библиотека превода словенских књижевности (Biblioteka Przekładów Literatur Słowiańskich)**, у оквиру које је објављена збирка.

Антологију чине драме: **Шћери моја**, Маје Тодоровић, **Everyman Ђилас**, Радмиле Војводић, **Тобелија**, Љубомира Ђурковића, **Син**, Мирјане Медојевић, **Калина процес**, Васка Раичевића, **Млијекo у праху**, Драгане Трипковић, **Успавани**, Мирјане Медојевић и Илије Ђуровића и **Отворен крај**, Јоване Бојовић.

Уводне текстове у антологији потписују Јанко Љумовић (*Позоришне скице и слике из Црне Горе*) и Магдалена Кох и Габријела Абрасович (*Отворени крајеви: осам драма из Црне Горе*). Књигу затвара *Ријеч уредника серије*, Лешека Малчака.

(...)Антологија црногорске драме Отворен крај омогућава пољским реципијентима у ширем смислу

(такође људима из позоришних и академских кругова, ентузијастима које занима историја и специфичност ове земље), да се упознају са занимљивом умјетничком продукцијом насталом у овом живописном региону Европе као што је Црна Гора. Знамо да је то једно фасцинантно мјесто, не само са туристичке, већ и са културолошке тачке гледишта. Надамо се да ће овај нови материјал, захваљујући преводу и предложеној констелацији текстова, наћи своје мјесто у пољском читалачком и сценском простору. Нека вам ова збирка постане прилично метафоричан отворен крај, који не мора да нуди искључиво изражајан завршетак, већ ће, прије свега, тек изазвати интересовање за ово стваралаштво и разноврсно културно богатство Црне Горе, а можда чак и пробудити природну жељу за наставком (одломак из текста „Отворени крајеви: осам драма из Црне Горе“, М. Кох, Г. Абрасович).

Преводачки тим је радио у саставу: **Габријела Абрасович, Магдалена Кох, Доминика Кањецка, Катажина Мајћик Папић и Мартина Лехман.**

Партнер и покровитељ пројекта је **Фондација Позоришни институт Мјечислав Херц** у Лођу.

ЦНП и Зетски дом

Промовисана монографија *Црногорско народно позориште 1953 - 2023*

Издавачки подухват о седмодеценијској традицији

У Црногорском народном позоришту почетком новембра промовисана је монографија која је приређена поводом обиљежавања јубилеја - 70 година постојања овог националног Театра. О јубиларној монографији говорили су **Благота Ераковић**, редитељ, мр **Нела Савковић Вукчевић**, културолошкиња и проф. др **Алмир Башовић**, позоришни критичар из Сарајева.

Редитељ Благота Ераковић нагласио је да монографија Црногорско народно позориште 1953-2023 представља капитално издање.

Овакве књиге раде посебни, специјализовани институти. Вечерас треба да знамо да промовишемо, у најбуквалнијем смислу те ријечи, историјски документ. Ријетка су позоришта која су са толиком прецизношћу обухватила све важне податке, а свједок сам позоришних дешавања у ЦНП-у преко 50 година, и као неко ко је у њему радио, али и као гледалац, видим да ништа није изостављено. Морам одати признање уреднику Миловану Радојевићу, који је и приликом рада на претходним монографијама показао изузетну енергију и посвећеност, и сада, заједно са колегама, урадио нешто што има и енциклопедијску и лексикографску вриједност, казао је Ераковић.

Нела Савковић Вукчевић осврнула се на три кључна периода у раду Црногорског народног позоришта, односно три текстуална сегмента монографије чији су аутори **Милован Радојевић**, **Горан Булајић** и **Јанко Љумовић**. Она је истакла да ова публикација представља својеврсни издавачки подухват.

Професор др Алмир Башовић истакао је да је човјек биће културе, биће културног памћења, те да има обавезу чувати информације о свим људима који су ово Позориште изградили, чували, надопуњавали.

Ову монографију сам читао као једну причу о човјеку, о тешком дјетињству, о младости, сазријевању и данашњем тренутку када је ово Позориште,

може се рећи, битан фактор не само у Црној Гори него и у регионалним оквирима. У тексту Милована Радојевића ми видимо те дјечије болести која сва позоришта на овим простору морају проћи, од проблема са полуаматеризмом, па са недостатком публике, што видимо у оних првих двадесет година. Даље, пратимо причу о сазријевању ЦНП-а. Велики редитељ Паоло Мађели који је радио у овој кући каже да људи изван позоришта мисле да ми позориштанци славио што је изашла премијера, а они не знају да ми славио јер је премијера изашла упркос свему. Ово је заправо једна и тужна и тачна метафора да је ЦНП таман кад је стало на ноге, кад се профилисао и репертоар, кад се добила стварна позоришна публика, доживјело тај несрећни пожар. И као у некој причи о јунаку који упорно наилази на препреке, читајући овај текст видимо заправо колико је било несреће у том чину. Пошто је ово Позориште 90-их било без своје зграде, за мене то јесте и тужна метафора прилика у бившој Југославији. Ратни сукоби укидају могућност дијалога од којих позориште живи, рекао је Башовић.

Црногорско народно позориште

Сан на јави, Варје Ђукић

Књига *Сан на јави: о театру с овог краја свијета*, Варје Ђукић представља значајан допринос пракси и теорији извођачких умјетности.

Текст књиге, односно носеће поглавље *Дијалог настаје кроз поступак креативног интервјуа* који кроз мисли, говор и текст Варје Ђукић и Александра Милосављевића читаоцима пружа узбудљив увид у аутопоетику Варје Ђукић и њену умјетност глуме и режије. Тако конципирана књига са једне стране одише поетиком драматурга и театролога Александра Милосављевића, и кроз такав поступак је свједочанство о особеном умјетничком и професионалном искуству, које можемо читати и као причу о театру Варје Ђукић, с овог краја свијета, глумачку

страст која се преноси и на друга поља дјеловања и мишљења у култури.

Књига као продуктивни архив репертоара (позоришта, филма, књижевности, културе) може се сврстати и као монографско шtivo, као документарни роман, али и као теорија умјетника.

Имајући у виду њено вишежанровско одређење ова књига може послужити засигурно као извор и незаобилазна референца за умјетничко образовање унутар драмских умјетности, а исто тако и значајан наслов за позоришну историографију која је (или би требала да буде) у потрази за историзацијом одређених представа и биографија стваралаца.

С. М.

Горан Булајић је трајно обиљежио позоришну сцену у Црној Гори и региону

Снажан печат субјективне интерпретације

Јулија Милачић Петровић Његош: *Див са дубоким зеленим очима, у којима се крију луче вриједне сјећања...*

Стеван Копривица: *Горан је, за редитеље потпуно атипично, умιο да себе стави у привидно други план, да без театралних ескапада, тихо, онако „као да неће“ усмјерава глумце, али и писца, на главне токове и исходишта представе...*

Горан Булајић, драматург и редитељ преминуо је 19. новембра, а та вијест примјена је са муком и невјерицом у његовом Никшићу, Црној Гори и позориштима земаља региона. Сви који су са Гораном радили или су га само познавали кроз живот, говорили су и говоре о њему са великим поштовањем. Горан је знао да поштује и због тога је, између осталог, био и остао поштован и цијењен... У позоришту и ван њега.

У умјетности, као и у животу, био је ненаметљив, тих, а опет свој и препознатљив. Препознатљив по редитељској естетици, која је зрачила особеним сензибилитетом... Његови редитељски резони излазили су „као из рукава“ из чисте драмске поетике, питке за гледаоца, а

умјетнички вриједни дивљења. Драмска дјела која је режирао дуго су се памтила и препричавала међу умјетницима и публиком, а не мали број представа из његовог рукописа имао је дуг сценски живот. Тако је то било са Гораном, човјеком којег су људи из еснафа и ван њега запамтили и по доброту, дружељубивости, препознатљивој боји гласа, дикцији, осмијеху, ходу...

Но, о Горановом лику и дјелу најбоље може говорити умјетност, односно умјетници. То су потврдиле емотивне ријечи глумице Јулије Милачић Петровић Његош које су се чуле на комеморативном скупу у сали ЦНП-а 24. новембра:

Див са дубоким зеленим очима, у којима се крију луче вриједне сјећања док ме има. Власник најтоплијег гласа, оног који је распетљао сваки чвор који ме гушио током грађења улоге. Са њим су Луда Мара, Стана, Радмила, Паулина и многе друге оживјеле пред очима публике, живјеле и биле награђиване. Са њим су и утихнуле јер чини се да смо сви ми који смо имали част да радимо са Гораном утихнули тог дана када се његов живот угасио. Свјесни да смо изгубили пријатеља, учитеља и изљечитеља. Оног који нас је својом чистотом тјерао да од себе увијек захтијевамо поштен рад, слободну креацију и надесве истину у партнерској игри, истину у сваком односу на сцени али и ван ње. У његовим процесима нијесу постојали конфликти, свака помисао на то би у старту била излијечена. Горан је волио и ми смо њега вољели. Млади црногорски глумци су огледало и Горанов одраз ће остати у њиховим бићима. На позив ове глумице, у пуној сали ЦНП-а, уследио је вишеминутни, посљедњи аплауз Горанових колега и пријатеља.

Весна Вујошевић Лабовић, истакла је да је велика одговорност говорити о Горану, јер су његова дјела, признања и награде бројне.

Једном када нађеш своје мјесто у позоришту, више повратка нема. Када саставиш ноћи и дане и дане и ноћи које прерасту у године и опет све тако, заувјек си обавезан да промишљаш, дајеш најбоље од себе за виши циљ, за нешто што ће се урезати дубоко у гледаоца, за нешто што би можда свијет баврем на трен учинило бољим мјестом за све нас. Тако доживљавам креативну снагу и племенити дух који

је красио Горана. Нарочит је био Горанов однос према глумцима, о томе ће они говорити а ја могу издвојити једно дјело настало у оним тешким годинама пандемије које је омогућило глумцима а и позоришту да ипак има квалитетан пројекат који је било могуће размијенити са публиком. Ријеч је о „Поетском театру“ којем сам се често враћала и изнова гледала схватајући да такав пројекат може бити значајна презентација наше културе и умјетности а и глумачке умјешности, казала је Вујошевић Лабовић.

Стеван Копривица, драмски писац и директор Градског позоришта Подгорица говорио је о особеном Булајићевом редитељском раду.

Горан је, за редитеље потпуно атипично, умрио да себе стави у привидно други план, да без театарних ескапада, тихо, онако „као да неће“ усмјерава глумце, али и писца, на главне токове и исходна представе, тако да на крају мислимо да смо све ми то сами смислили, а у ствари је иза тога стајала његова мудрост и таленат. Мирни, питоми Горан, плавооког осмијеха. Горан који умије да каже, кад неко „уђе у црвено“: „Нека болан, пушти то, не троши се ни за шта, но дај да ово сад понаправимо“... И одмах је све бивало другачије, присјетио се Копривица.

Новинар Вања Ковачевић опростио се од Булајића у име Радио телевизије Црне Горе.

Посвећујући се позоришту и телевизији, проналазећи у њима суштину и смисао, знао је да је то чаробан простор настанка нових зачудних свјетова, али исто тако, знао је да се ништа од тога не може створити без саиграча, без саборца: без саучесника. Зато је био цијењен. И што је важније - вољен. И као драматург и као редитељ и као уредник Културно умјетничког програма Телевизије Црне Горе и као... Свакако, како год окренете. У све што је радио, уносио је снажан печат субјективне интерпретације, а поготово љубави. Зато је његов театар поезије био и остао поезија суштине. Суштина умјетности али још више суштина живота. Зато је успио, нагласио је Ковачевић.

Умјетнички директор Никшићког позоришта Јанко Јелић, говорио је о изузетном Булајићевом доприносу развоју Никшићког позоришта али и свеукупном развоју црногорске позоришне сцене, осврнувши се на њихово драгоцјено пријатељство и сарадњу.

У име Которског фестивала позоришта за дјецу говорила је Јелена Вукасовић.

Горан Булајић за которских година био је значајна препорука наше манифестације. Јер је знао и разумијевао. Јер је питао и учио. Јер му ништа није било тешко. Јер је био добар човек са којим је било лако и лијепо радити. Срећни смо што смо Горана Булајића познавали и што је дио својих знања, умијећа, свога срца, уткао у све што је Которски фестивал био и јесте, навела је Вукасовић.

Са комеморације у ЦНП-у

Булајић је у позоришту и телевизији проналазио суштину и смисао. Многи сматрају да је био синоним за позориште. Припадност драмској умјетности потврдио је још у младости када је дипломирао (1979) на Одсјеку за сценске умјетности и општу књижевност Филозофског факултета у Сарајеву. Режирао је око 70 представа. Драматуршком и редитељском естетиком, Булајић је посебно обиљежио продукцију Никшићког позоришта и то од оснивања те Установе до данас. За Позориште у Никшићу потписао је девет режија, а родни град га памти и као умјетника који је дао немјерљив допринос континуитету драмског стваралаштва, јер је у Драмском студију Центра за културу за једанаест година поставио седамнаест дјела. Режирао је и у другим театрима: Црне Горе, Србије, Македоније и Босне и Херцеговине (Црногорско народно позориште, Краљевско позориште „Зетски дом“, Дјечије позориште Подгорица, Позориште „Душко Радовић“ Београд, Народна позориште Штип, Позориште у Бијелом Пољу, Босанско народно позориште Зеница, Центар за културу Пљевља и неколико алтернативних позоришних група). На Телевизији Црне Горе режирао је ТВ-драме: *Крститељ*, *Виљушка се држи у лијеву руку*, *Три приче*, *Код адвоката*, *Оче*, *Лаку ноћ*, документарно-играну серију *Гласоноше*, ТВ филм *Ad honorem* и серију *Поетски театар ЦНП*. Аутор је драмског текста *Пресуда* и коаутор драме *Помилуј ме, грешног, господе*, као и бројних текстова из области театрологије и сценарија којим су обиљежени значајни историјски догађаји. Добитник је више струковних и друштвених признања. Био је одговорни уредник Умјетничког програма Телевизије Црне Горе, директор Дјечијег позоришта у Подгорици, председник Управног одбора РТЦГ-а, предавач на Филозофском факултету, директор Которског фестивала позоришта за дјецу, умјетнички директор Међународног фестивала глумца у Никшићу. Од 1999. био је професионално ангажован као драматург у Црногорском народном позоришту, гдје је и проглашен за доживотног члана тог позоришта.

С. Маројевић

Одлазак великог глумца Жарка Лаушевића

Жарко је био жарко, митолошко биће

Вида Огњеновић: ... *Не питајте за ким звона звоне, и ко је био Жарко. Жарко је био жарко, митолошко биће које је дошло само да нас посети.*

Драган Бјелогрић: *Када оду највећи, свет застане, звезде се ускомешају, дисање се заустави, срце се стегне, а небо се отвори да прими великана. Остајемо збуњени са огромном празником.*

Жарко Лаушевић био је глумац изузетне умјетничке даровитости и преданости и његове улоге у позоришту и филму оставиле су неизбрисив траг на сценама у Црној Гори, Србији и Југославији. Лаушевића публика посебно памти по улогама у култним филмским насловима.

Град театар Будва на вијест о његовој смрти подсјетио је да је Лаушевић својим улогама уткао свој таленат у основе Фестивала, улогама *Кањоша Мацедоновића* у истоименој представи Вида Огњеновић, *Естрагона* у *Чекајући Годоа* и *кнеза Долгорукова* у *Лажном цару Шћепану Малом*, продукцијама ЈУ „Град театар“, и бројним гостујућим представама, које су трасирале и оплемениле позоришно искуство овог Фестивала.

Комеморација поводом смрти Лаушевића одржана је у Југословенском драмском позоришту, која је поред породице окупила је његове пријатеље, колеге и другове. Међу њима били су: Воја Брајовић, Драган Бјелогрић, и Милица Михајловић, Миодраг и Бојан Кривокапић, Бранка Петрић, Милан Марић, Мањо Вукотић, те Божо Копривица, Зоран Живковић, Цаци Михаиловић, Мирослав Лекић, као и Петар Божовић, Весна Чипчић, Јелена Ћурувија, Дарко Бајић, Дејан Луткић, Мима Караџић, Катарина Гојковић, Вук Драшковић, Ивица Дачић, Југослав Пантелић...

Књижевница и редитељка Вида Огњеновић надареност овог великана глумишта је сагледала као митолошки дар: *Жарко је Жарко... Обележавали смо црвеним словима његов долазак. Нисмо били спремни на његов најдужи одлазак. Не би Жарко био Жарко да није наслутио свој одлазак. Па је наговорио лекаре да га пусте на премијеру на по-*

следњи поклон. Не питајте за ким звона звоне, и ко је био Жарко. Жарко је био жарко, митолошко биће које је дошло само да нас посети.

Директорка ЈДП, Тамара Вукчковић Манојловић, подсјетила је да је Лаушевић позорницу највише волио, мјесто гдје су његови наступи поздрављани овацијама и аплаузима.

Они који су га поознавали кажу да филм није могао да надомјести позоришне даске за којима је жудео када се после много времена поново вратио свом позиву. У међувремену је писао, сликао и ко зна шта је још све умио, то ће, од заборава чувати његови најближи, рекла је Вукчковић Манојловић.

Жарков лик и дјело најсликовитије су у ријечима глумца, сценаристе и редитеља Драгана Бјелогрића, које су према писању медија натјерале сузе на очи присутнима у Југословенском драмском позоришту:

Када оду највећи, свет застане, звезде се ускомешају, дисање се заустави, срце се стегне, а небо се отвори да прими великана. Остајемо збуњени са огромном празником. Жарка сам волео да гледам на сцени, волео сам да га гледам на платну, обожавао сам његов крупан план. Жарка сам волео да читам, волео сам његове слике и цртеже, волео сам са њим да радим, а највише од свега волео сам са њим да причам. Причали смо увек дуго и полако, о уметности и глуми, животу и животним искушењима, правди и неправди, нацијама, верама, историји, о свему. Сваки тај разговор, био он у Спужу или у Њујорку, да ли се дешавао у паузи снимања или у кафанама где се знала дочекати зора, уз пиће или уз кафу, сви ти топли људски разговори одисали су његовом господском дискрецијом, без задирања у саговорникову интиму...

Имао је јединствен таленат, имао је јединствену уметничку снагу која га је као цунами носила кроз живот, непрестано се саплићући о његову крхку и танану душу. У том необичном споју настао је један надасве необичан живот, као да је неко виши од нас у њему изабрао јунака савремене

Са комеморације у ЈДП-у

античке драме кроз чији ће нам живот осликати време у којем смо живели и у којем још увек живимо. Кроз такав живот Жарко је суверено носио улогу трагичног јунака једног злог времена. Радио је то, као и све, достојанствено, мушки и људски. Ипак, његова крхка и лако ломљива душа то више није могла да издржи. Подлегла је ранама и отишла у непознато да тамо коначно нађе свој мир.

Последња слика... Ти стојиш, на тераси болнице Бежанијска коса... И даље си леп... Машеш ми и вичеш: „Видимо се, Бјело.“ Видимо се, Жаре мој. У неком бољем свету, ако заслужим да будем поред тебе.

Жарко Лаушевић важио је за једног од најталентованијих глумаца своје генерације. Био је члан Југословенског драмског позоришта од 1982. до 1994. године. Прву улогу у ЈДП-у остварио је 1981. године у представи *Раскршће*. На матичној сцени остварио је улоге у бројним представама, међу којима су: *Хрватски Фауст*, *Муке по Живојину*, *Колубарска битка*, *Ваљевска болница*, *Позоришне илузије*, *Лажни цар Шћепан Мали*...

Наступао је на бројним београдским и југословенским сценама у представама као што су: *Горски вијенац*,

Ромео и Ђулијета, *Оригинал фалсификата*, *Мала*, *Чаруга*, *Мачка на усвијаном лименом крову*, *Чекајући Годоа*, *Стаклена менаџерија*, *Свети Сава*, *Кањош Мацедоновић*... Играо је у преко тридесет филмских остварења међу којима су: *Игмански марш*, *Јагоде у грлу*, *Лепота порока*, *Шмекер*, *Догодило се на данашњи дан*, *Официр с ружом*, *Октобарфест*, *Браћа по матери*, *Оригинал фалсификата*, *Црни бомбардер*, *Боље од бекства*, *Нож*, *Смрдљива бајка*, *Лето када сам научила да летим*...

Последњи пут, публици се поклонили на премијери филма *Хероји Халијарда* у октобру ове године. Значајне улоге остварио је у телевизијским серијама: *Сиви дом*, *Вук Караџић*, *Заборањени*, *Сенке над Балканом*, *Корени*, *Време зла*, *Државни службеник*, *Калкански кругови*... Добитник је више угледних награда за своја позоришна и филмска остварења. За улогу у представи *Кањош Мацедоновић* добио је *Награду Град театар* у Будви и *Награду „Зоран Радмиловић“*. Стеријину награду донијела му је улога у представи *Свети Сава*.

С. Маројевић

Мето Јовановски био је један од најзначајнијих македонских и регионалних глумаца

Глумац свих простора и времена

Мето Јовановски, један од најзначајнијих македонских и регионалних глумаца умро је 16. новембра. Јовановски је био почасни члан Црногорског народног позоришта, а два пута је био члан Жирија Међународног фестивала глумца у Никшићу.

Комеморацији поводом смрти Јовановског, у Драмском театру у Скопљу, присуствовали су бројне његове колеге и руководиоци познатих театара из земаља региона. У име Црногорског народног позоришта од почившег глумца опростио се дитектор те Установе, Илија Суботић.

Мето Јовановски био велики пријатељ Црне Горе, црногорске културе и ЦНП-а. Неизмјерно смо поносни што се представе црногорског националног Театра налазе на великом списку једне од најзначајнијих глумачких каријера у нашем региону, каријере која је једнако цијењена и од стране публике и од стране критике.

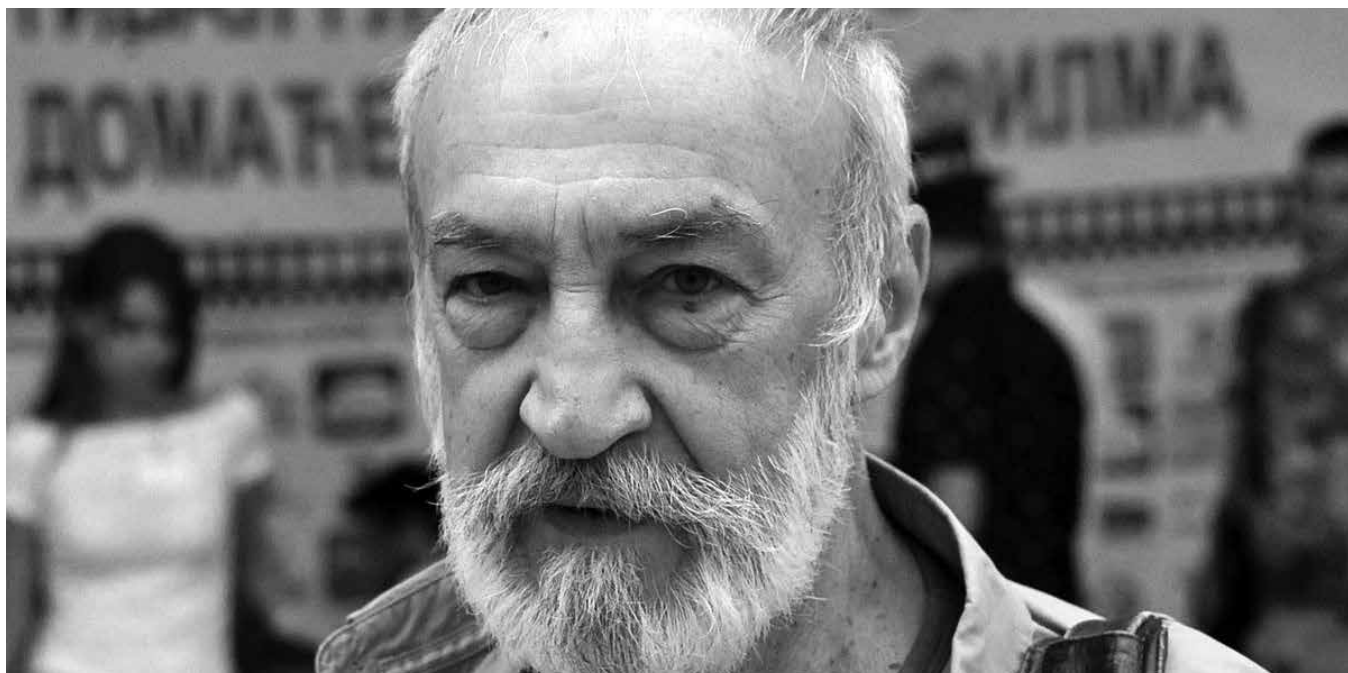
Позоришне и филмске улоге Мета Јовановског припадају најособенијим умјетничким траговима који остају у позоришној и филмској умјетности оног културног заједништва које је опстајало изнад свих изазова наше компликоване и

турбулентне савремености. Мето јесте својеврсни симбол те истрајности, умјетник који је једнаким интензитетом носио аутентичност свој родног простора и истовремено владао оном креативном снагом по којој се препознаје умјетничка универзалност.

Због свих људских и професионалних врлина, Мето остаје узорити примјер за будуће генерације позоришних и филмских умјетника, који кроз његово раскошно стваралаштво могу научити да је прави таленат неупитна вриједност у сваком простору и времену, рекао је Суботић.

У Црногорском народном позоришту Мето Јовановски је тумачио улоге у представама: *Малограђани*, и *Урнебесна трагедија*, Вељка Мићуновића. Статус почасног члана ЦНП-а стекао је 2001, а добитник је и *Велике награде ЦНП-а* 2015. године. Задњи пут у Црногорском народном позоришту Јовановски је боравио 1. новембра ове године, поводом обиљежавања јубилеја - 70 година постојања овог националног Театра.

С. М.

Социолог културе и књижевник Ратко Божовић

Отишао је играјући се с временом... млад духом

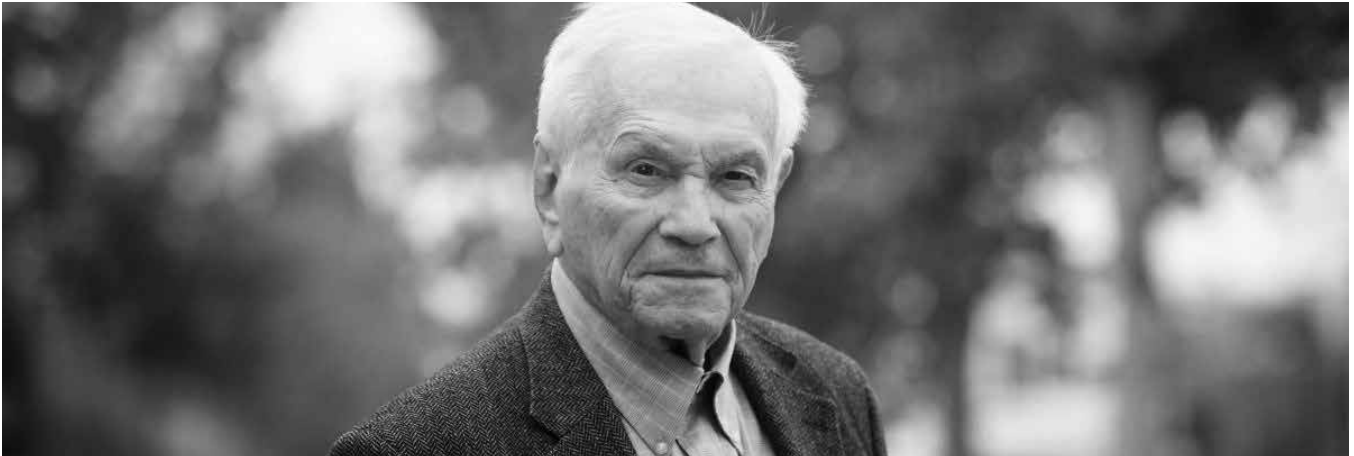
Универзитетски професор, социолог културе и књижевник **Радосав Ратко Божовић** преминуо је у Београду 23. новембра.

Божовић је рођен 1934. године у Бања Луци. Гимназију је завршио у Никшићу, а Филозофски факултет у Београду, где је касније магистрирао и докторирао. Био је руководилац смјера *Социологија културе и културна политика* на постдипломским студијама Факултета политичких наука у Београду. Предавао је и на Факултету драмских умјетности, Факултету ликовних умјетности, Филолошком факултету и Архитектонском факултету у Београду. Био је професор и на Факултету политичких наука и Факултету визуелних умјетности у Подгорици, као и на Филозофском факултету Универзитета Црне Горе у Никшићу.

Божовић је добитник више награда, међу којима су „Ђорђе Фишер“ 2012. године за допринос развоју хумора и сатири, „Радоје Домановић“ 2016. године за теоријски приступ сатири, „Типар“ 2016. за животно дјело за хумор и сатиру. Добитник је и звања Витез позива 2021, који додељује Лига експерата.

Божовић је тврдио да је култура претпоставка за дијалог и основ за формирање људске личности. Говорио је: „Ако нема личности, онда нема ни културе“.

Професорка др Неда Тодоровић је, између осталог, за свог колегу Божовића написала: **...Остао је непокорни непријатељ тоталитаризма, национализма, сваког изма, једноумља, глупости и диктатуре. Презирао је диктаторе. Ценио је цивилно и цивилизовано, елан**

Радио је као југословенски дописник француског часописа за свјетску политику *Нова демократија* и уредник едиције *Култура и друштво* и Библиотеке *Поента*. Његове радове на тему позоришта и феномену игре објављивали смо у неколико броја часописа „Позориште“, које је др Божовић два пута својим ауторитетом препоручивао код Министарства културе Црне Горе, за суфинансирање као значајног пројекта за остваривање јавног интереса у култури.

Аутор је око 300 научних радова, 150 стручних радова и десетине књига.

Најзначајнија његова дјела су: *Култура слободног времена, Метармофозе игре, Искушења слободног времена, Усуд игре, Недоумице око културе*, и други. Октобра 2023. објавио је књигу под насловом *Тајне дијалога*.

витаљ другачијег и другог. Ваљда се за изучавање културе и определио у жељи да побегне од суровог прагматизма, политике и политичара. У културологију је увео два феномена: теорију слободног времена и теорију игре у пракси. Био је на свим барикадама одлазио је у жариште сваког сукоба, улогу интелектуалца схватио је као авангарду, несавладиву и непомирљиву. Харизматичан користио је сва средства у тој борби: текст или изјаву у популарном медију, књигу трибину, предавање, јавно излагање, потпис на петицији, грађанску непослушност...

Др Божовић је за себе је говорио да је *Homo Ludens!* Отишао је играјући се с временом... млад духом!

С. М.

Нове драме

Мило Вучинић

Злогук

(Хајдучка трагедија у седам слика)

Лица:

Панто - 46, угледни домаћин, хајдучки јатак
Анђа - 32, Пантова жена
Батрић - 45, хајдук и гласовити црногорски јунак
Станко - 15, Пантов слуга
Вида - 50, Станкова мајка
Војин - 25, хајдук, Батрићев сапутник
Чиле - 22, хајдук, млађи брат Војинов
Стојан - 20, хајдук, Батрићев сапутник

Остатак хајдучке дружине - још три човјека.

Збива се с јесени у Пантовом домаћинству, у давна времена, негдје на граници између Старе Црне Горе и Херцеговине.

Слика 1.

Старинска, камена кућа са огњиштем у средини, големом дрвеном трпезом и столовачама десно. У позадини су дрвена врата од друге просторије у кући. Лијево од огњишта, поред прозора, Вида плете, Панто је на шкању поред огњишта, поред њега је наслоњена пушка, у каменој посуди смјештеној између ногу нешто мрви. Анђа сједи за трпезом и чешља косу. На столу су празне посуде, распоређене као после оброка.

ВИДА пјевуши, покрети су јој чудни:

Комар капу накривио, мува гаће наврндала.

Магла пала на изворе, а чобанчад мртва зборе...

Пронађи нас оче, брате,

у зеленој и Злој гори, прије него Сунце зађе,

и дођу нам ноћни створи...

АНЂА: Кукавица... Ове јесени јој је најгоре, чини ми се. Али плете, не патише, златне руке има... Јеси видио какав ми је појас исплела, Панто? А и торбицу за Јакова, праву путну, обрадова се ка да сам му не знам шта даривала. *Пауза.* Панто? *Панто је удубљен у посао, замишљен и не одазива се.*

АНЂА: Панто? Панто?!

ПАНТО *тргне се:* Е, Анђе?

АНЂА: Озови се, јадан, жуч ми прште.

ПАНТО: Анђелија, видиш ли да сам у поса. Што је, што не лијежеш? И ти, и ова кукавуља, не могу је слушат како сву ноћ нариче ође...

АНЂА: Не гријеши се, Панто, од невоље кука. Не дај боже ни крвнику то што је њу задесило. Него је сретна што је разум изгубила.

ПАНТО: Вала ћу и ја од вас двије таман изаветат. Лијежи, чујеш ли? Да барем само једну слушам.

АНЂА: Рано је, чоче. И све мислим може Јаков банут из Рисна. Ево трећи дан откако је отишао.

ПАНТО: Биће да је добро прода стоку, па је до Котора продужио. Ка да не знаш какав ти је брат.

АНЂА: Младости свашта пристоји, своје троши. Тек да оће какву Лацманку довести срећна бих била.

ПАНТО: Боље му је но Херцеговку, гаранту ти давам.

АНЂА: А шта то мени фали, чоче? Ево гледам у тебе ка у небо скоро петнаест година. Требала је тебе нека Катуњанка твоја, прслијех опанака...

ПАНТО: Ада шалим се, чоче. Нешто си ноћас узиграла, иди лијежи женска главо. *Баца прах из камене посуднице у ватру, ниста се специјално не дешава.* Не ваља овај поса ништа, само ће да бућне. Нема барута без добре шалитре.

АНЂА *благо заједљиво:* Па што нијеси набавио?

ПАНТО: Посла сам по Јакову да ми узме, доље у Рисан, шта се правиш луда, ка да не знаш.

АНЂА: Е не знам нити је моје да знам, чекам и ја да донесе и соли и плетива, па не кукам. *Тишина.* Битно је да барута не фали...

ПАНТО: Онај ми је мали све просуо, и изгорио. Потпуно се помамио. Виђе ли га, ономад забаса за Батрићем и дружином, да не одох за њим, тачно би се обестрвио за њима. Он да ми хајдукује, још у гаће пиша. Вала би имао сушто да сам га уватио, него ми ти не даде, сулуднице.

АНЂА: Станка ми не дирај, то је мој Благашин, волим га, у јаму бих за њим скочила...

ВИДА: Срећа мајкина!!!

АНЂА: И Јаков га воли, обећа му је да ће га водит у Рисан, да види море. А Станиша је вриједан и послушан, таман и да му мало помогне око трговине.

ПАНТО: Неће га ниђе мрдати, ако се ја будем питао. Има Јакову ко помоћи од онијех његових најамника.

АНЂА: Станко нам није најамник, он је ка наше дијете. Пријек си према њему у задње вријеме, ка да је туђи. А ово са хајдуцима што је било, и што би пушку да припаше прије вакта, то је све твоје масло.

ПАНТО: Шта трабуњаш? Ка да ја не волим Станка, па ко их је довео у кућу? Није нико твој, него...

АНЂА: Батрић, велики Батрић, твој побратим, сјећам се ка да је јуче било, и фала му одистински.

ПАНТО: Нијеси тако мислила у почетку.

АНЂА: А добро, Панто, била сам млада, мислила сам да је то нека твоја.

ПАНТО: С копилетом...

АНЂА *надјачава га:* ...па си ми је натурао ође. Немој ти пуштит да ја заборавим то, случајно! После кад сам сазнала да је то Вида, удовица, што јој побише Турци сву фамељу, што се смуца од куће до куће са овијем јединчетом, и мени се савила туга око срца. Не даде нам Бог порода, па ми је Станко таман ка да је мој. *Тишина.* Ја ти, Панто, гудим да је доста тога шуровања више са оном балавурдијом, ти си чојек у године, а знаш какво је вучје вријеме.

ПАНТО: Ти ме научи! Не могу га пуштит, Батрић ми је побратим и велики чојек и јунак.

АНЂА *блаже:* Знаш колико се замјерио Турцима, поготову бегу Осману. Златом би му главу платио. А ти му помажеш да их пљачка.

ПАНТО: Нијесу од зора кренули да пљачкају херцеговачке Турке но од муке. И то веље, не знаш ти какве су суше и јади у Катунску нахију. То се све спржи, земља искези, у њу би пету добро ногат чојек уметнуо.

АНЂА: Не велим ја то, Панто. Али зар нема ниђе другога дома и јатака одавде до Грахова да им се нађе, но баш ти. У праву је моја покојна мајка била: „Једном у гору, вазда у гору“. Прошлост те твоја прогони, Панто!

ПАНТО *штрецне:* Шта то збориш, Анђе?!

АНЂА: И дан данас стрекнеш у сну и скочиш ка опарен, па до зоре облијећеш око куће, докле те студ пред зору у кућу не угна.

ПАНТО: Тачно ћу ноћас изаветат од тебе!

АНЂА *прилази му:* Молим те, Панто, ка Бога, не уваљуј нам ту сутуку више, ми нијесмо ка они, имамо доста па да нас је још оволико, не дира нас нико. Зар мислиш да не видим како си ка на игле док се не врну? А ја оћу да цркнем, док им леђа не видим. Ока меса је од мене опала од сјекиранције, чини ми се.

ПАНТО: Анђе, ко зна кад ће опет наићи. Нијесам им се мога одрећи, мука је и на Батрића, од јунаштва се не живи. Поготову кад те напушти младалачка скопост.

АНЂА: Зареци ми се да је ово потоњи пут да си их дочекива и пратио кроз кланац.

ПАНТО: Анђе...

АНЂА: Обећај ми, Панто, или га нећемо више на исто огњиште, кунем ти се у Јакова. Па зар не можеш Батрићу рећи, тако и тако... Ка да те је страх од њега!

ПАНТО: Мучи ту!!

АНЂА: Зареци ми се! *Панто ћути.* Панто?!

ПАНТО: Добро де, само се смири... Причаћу с њим, изокола.

АНЂА: Ма немој изокола, ако ти је пријатељ, разумјеће, па нијесте везани пупчаником.

ПАНТО: Наши су то људи, Анђе...

АНЂА: Ма и да јесу. То су ћудљиви људи, знаш ти то добро, дан за дан купују. Главе своје у торбу мећу, па не маре туђом да је замијене. Било чијом.

ПАНТО *љутито:* Рећи ћу му, а сад ме пушти, кумим те Богом, да ово завршим.

АНЂА: Е, добро, али запамти како сам ти се заклела. Кад ће, акобогда? Видим посла си Станка да дежура.

ПАНТО: Требало је већ, ако није био неки кастиг.

АНЂА: И ако бану ноћас, законачиће?

ПАНТО: Мораће, кренућемо а зора, до подне сам ја назад.

АНЂА: Е, Панто, Панто...

Одлази до Вида, сједа, Вида је љуби у главу, и плете јој косу. Панто, пошто насне барут у пушку и набије је зрном, журно излази напоље.

Слика 2.

Иста соба. Десно од огњишта на трonoшцима сједе Батрић и Панто и пуше из дугачких, турских чибука. Батрићу је одијело на више мјеста исцијепано, и изгребан је. Анђа је заузета спремањем јела на огњишту. Станко је у предњем лијевом плану. Клечи на кољенима, и на подебљој дасци реже жућкасто лишће великим ножем. Вида у средњем лијевом плану и даље је на свом мјесту. Плете. На зиду у дну сцене виси Пантова пушка.

ПАНТО: Оће ли то, Станко?

СТАНКО: Оће, оће, него је мало жилав...

ПАНТО: Ајде, ајде, поитај... Скупи у једну поњаву па изнеси људима испред, да се окријепе.

БАТРИЋ: Дobar...

ПАНТО: Цар дуван, знају Турци шта је добар флор. Метни још мало на ту рану, да ти извуче. Станко, извуци један цијели лист из те вреће.

БАТРИЋ: Ма какви, побратиме, не треба. Није ми од куршума, него од глогова трна, то је лијек. *Насмије се.* Е шта сам дочека, под старе дане да се смуцам по грмења и чечара. Глува кучка ми није равна.

ПАНТО: Битно да је глава на рамена. Рекао сам ти да су се опремили и џебаном и људством, Османове чете стално по катуницама дрежде.

БАТРИЋ: Знају да су нам дошле виле к очима, да ћемо неће ударити, па се припремили. Тачно си ме треба предати Осману, а шићар од награде пошљи у племе, виша би корист од мене била. Дође вријеме да чојек више мртав вриједи, но жив.

ПАНТО: Једино ако би и ја с тобом пошао, побро. Нећемо се раздвајати. Нека ти тога, нема мртвијех, фала Богу а видим да сте догнали и нешто стоке.

БАТРИЋ: Не би ни то да не би малога Војина. Како нас дочекаше на цијеви, ми у тутањ, па се раздвојисмо. Чекали смо се, зато и доцнимо.

ПАНТО: Одлично сте прошли. Окријепите се ноћас, па ујутру а зора да пљезамо. Не смијемо кроз кланац ноћас, морали би са зубљама, да се не стурипамо низ оне дрлије, а виђели би нас са оне чистине испод, стално су туда, тамо они. Анђе, оће ли та вечера, двије уре је прошло.

АНЂА: Ево не знам, трећи пут кључа и није се претварало...

ПАНТО: Приложи ту, Анђе. Нијесте требали клати брава, Батрићу, имали смо ми ође и сувога меса и мрса, да не чекате. Срамота је.

БАТРИЋ: Не било више. Обичај је то, Панто, завршили смо причу о томе. Имаш ти, фала Богу, вазда га имао, али опет, имаш и чељади доста...

ВИДА: Злогук!

Панто и Батрић се згледаше.

ПАНТО: Шта то збори та сулудница?

АНЂА за себе: Као да одбија да се скува.

ВИДА: Месо живо, мртво месо иште, ко ће кога вечерати, прежа...

ПАНТО устаје: Анђе, поведи Виду у собу, не можемо проговорити од ње.

АНЂА: Не могу на сто страна. *Иронично.* Морам госте дочекати.

ПАНТО полутихо, али строго: Обуздај се, Анђе. *Ухвати је за мишицу.* Поведи је, прште ми глава од ње... *Анђа невољно одводи Виду у собу.* Станко, ето си га удробио, може у фишек станути. Носи то људима, поитај! *Станко истрчава са дуваном напоље. Панто куша месо из котла.* Батрићу, ђе сте ово закучили?

БАТРИЋ: Мали Војин са три, четири друга набаса на једно стадо, док су бјежали. Ми пређе тога навукосмо поточ на себе, они хитри момци па се склонише.

ПАНТО: Види се да нијесу бирали.

БАТРИЋ: Кад је мука, не гледа се брука.

ПАНТО: Жива истина, знамо то ја и ти добро.

БАТРИЋ: Шути, побратиме! Пострадасмо горе но Кучи и Клименти, без зрна барута.

ПАНТО: Шта веле на Цетиње? Могу ли помоћи што?

БАТРИЋ: Више кураже. Владика се о своме јаду забавио. Закрвили се Љуботињани и Ријечани, пало је десет, петнес глава. Руски конзул долазио. Обиграва да се заузмемо око Турака. А Турци упрли, али паметније, превели су кога год су могли.

ПАНТО: Вјеру за вечеру?

БАТРИЋ: Дости су пршли, за ово тринес година, како испратисмо Ћуприлића. Неко од муке, крепава се. Те и разумијем, али је дости од ината и опачине прешао.

ПАНТО: Нема наше рђе надалеко.

БАТРИЋ: Владика Даниле нас на гувно збира, па врше бесједом, но се ила од пизме тешко тријеби. Кад се умори, сиромаш, онда куне, у камен затуца. Диже Катунане и Куче у небо, веле да смо ми „клијали зрно слободе и поноса“, док су они у Котор биваковали. *Имитира владичин тон:* „на образ неколицини племенитих лацманских породица“. Помиње велику побједу, нас шестсто. *Поново имитира:* „термопилских мученика што јуришасмо на Ћуприлићеве одступнице, док су ресице отијецале од пријестоничког гарежа“. Осталима не би мило... Чудо да се ножеви не потегнуше. Али се умирише кад добише дупло следовање лацманскога жита. А Катунани, лише појединих што прде у исту тикву с Његушима, нека покрепају. Могу они, мисле, они су се окаменили, у камену су се коћету задајали...

ПАНТО *сједна поред њега:* Политика ти је све то. Него не треба само у тмушу гледати, живо се, па како год. Било је и горих времена.

БАТРИЋ *нервозно:* Кад то? Оно кад смо јели поскоке или кад смо од своје сиротиње отимали?

ПАНТО: Нека, побратиме, пушти то...

БАТРИЋ: Нас је најгоре снаодило после највиших побједа. Него ти си се макао и спасио, је ли Бог дао. А сачува си мало образа, нијеси своје заборавио.

ПАНТО: Батрићу, све оћу да ти кажем... Колико имам, имаш и ти, подијелићемо. Лакше ми је да ти пошљем од своје марве него овако... Морамо се пазити.

БАТРИЋ: Не иде то тако. Нијесам сам.

ПАНТО: Знаш, али гледај себе и спашавај.

БАТРИЋ: Од јатагана сам живио дослен, од њега ћу и...

ПАНТО: А да се ожениш, скућиш? Имаш ти имања финога, неће свака година бити зла ка ова.

БАТРИЋ *насмје се:* Да правим још сиротиње. За кога? Да служе сјутра овијем пожмирепима? Нека...

ПАНТО: Вазда си такав био... Ајде, утури у тај чибук, шта си се стиснуо ка пичка у шаку...

Срдечно га тапше, обојица се насмијаше.

Слика 3.

Дешава се испред Пантове куће. Ту се, у полукругу распредило седам, осам људи. Неки тресу опанке, неки дотјерују оружје. Ко има чибук, тај пуши. На дебелом стаблу, у првом плану десно, убоден је краћи нож на којем висе неке од њихових ствари. У позадини сијева небо. На стабло је у сједећем положају наслоњен Војин, поправља оружје, боље рећи, покушава да завеже цијев која се одвојила од прилично примитивне кубуре, ткз. „опутаче“. Станко сједи на једном камену, лијево од њега и пажљиво га посматра. Чиле лежи и гледа у небо, у предњем плану лијево.

ВОЈИН: Чиле, додај ми нож, да окинем ову опуту. Чиле?

ЧИЛЕ *замислио се. Изгледа мало луцкаст:* Како је упиждрила, оца јој јебем!

ВОЈИН: Шта си заблесио, аветињо? *Гледа око себе, да види има ли ко ближи да му дода нож, па кад виђе да нема, обраћа се Станку.* Е овако задовољек...

ЧИЛЕ: Ћоруша, злослутница... Двије су вазда, ка сестре, ка два ока у главу. И онда ова лијева најмири. Ка да ме нишани.

ВОЈИН *Станку:* Мали, додај ми тај нож, ближи си.

Станко крене да га послуша.

ЧИЛЕ *и даље гледа у небо:* Војине, видиш ли како бреца? Као свјежи убој. Мајка нам је забрањивала да гледамо у звијезде као ћеца, сјећаш се? Искачу чиреви. (Пјевуши). Чире мири, чире мири, сваки петак по десетак!

Станко је већ близу њега и кад крене да узме дужи нож-јатаган, који лежи на земљи поред Чила, овај се тргне, и муњеви-то га зграби, обори на земљу и исти онај нож му стави под врат. Станко је престрављен али не пушта гласа од себе.

ВОЈИН *продере се:* Чиле! Разабери се, бештијо!

ЧИЛЕ *као да дође себи и пушти Станка:* Куражан си, мали! Чији си ти?

СТАНКО: Видин. А сад сам Анђин.

ЧИЛЕ *баца Војину нож, овај га хвата:* По оцу, то те питам.

СТАНКО: Немам оца, нијесам га запамтио, убили су га кад сам био мали. Оће сам се подигао, код Панта и Анђе.

ЧИЛЕ: Газда је Панто... Окле му оволико имање?

СТАНКО: Ово је све Анђино. Купио јој брат кад су се узели она и Панто. Тако сам чуо. Кад се посвађају, Анђа га вазда кори како би још лиза шапе у Катунску нахију да није ње било. Он се наљути, али се брзо помире.

ЧИЛЕ *смије се:* Аха... Ко ти је милији од њих двоје, право реци?

СТАНКО: Обоје су ми мили.

ЧИЛЕ: Е, не може тако... Мора ти једно бити милије. Ја сам, ево, вазда мајку више волио. А Војин оца.

Станко ћути.

ВОЈИН: Чиле, пушти малога... Видиш да си га стравио.

ЧИЛЕ: Нека се кали. Живот је страоба. *Станку:* Битно је да их слушаш обоје. Слушаш ли?

СТАНКО *гледа га у очи:* Слушам.

ЧИЛЕ: Е, немој да не слушаш. Ја никога слуша нијесам, па виђи ђе сам приспио. А треба сам поп да будем. Да сам слуша.

ВОЈИН: Но су му милије биле чобанице по Бајица и Орловоме кршу. Платили су нам да дођемо за њега ја и покојни нам отац. За њега и јарца. Славили су ка кад је Ђуприлић отиша.

ЧИЛЕ: А, ето ти ћеш нас извућ, чоче.

СТАНКО *мало се ослободио:* Не волим попове, има један поп Мићо што долази код нас, доноси нам восак. Заузврат га Панто части да изабере шиљеже. Од стотину брава он баш на моју јагњицу миљеницу натреви. И неће без њу. Од таде сам га замрзио.

ЧИЛЕ: Ја сам ти на Цетиње има друга. Зва сам га Племеник. Наша сам га у један шкрип кад је још јаре било. Нијесмо се раздвајали...

ВОЈИН *Станку:* Врџупац, дођи ти вамо да ми нешто помогнеш. Не слушај тога манитова. Чиле, пушти малога, ово је спрешније.

Станко је збуњен, не зна кога да послуша.

ЧИЛЕ: Кидишеш, Војине, ка смрт на бабу. *Станку:* Ајде, ајде, после ћу ти завршит причу.

Чиле се враћа у свој првобитни положај, Станко Војину помаже око оружја, затежу конопцем прилично расклиматану кубуру, ткз. „опутачу“.

ВОЈИН: Е, тако... барут је горе у торбицу, па ми додај, лакши си. *Показује на дрво.*

Станко долази до дрвета, скида са ножа плетену торбицу, и пар тренутака је пажљиво загледа, „слеђен“ је у мјесту, још увијек је леђима окренут Војину. Гледа у торбицу, па напријед, у празно...

ВОЈИН: Види га што се укочио, ка она работа на свадбу. Поитај, омркосмо... *Станко се прене и донесе му торбицу.* Морамо те женит, нема друге. Придржи... Тако. Врни је сад горе, да се не упрљажи. *Омању посуду из које се сипа барут је задржао.*

Станко га послуша, али је замишљен, збуњен. Провјерава гледа ли га Војин, па завири у тобицу. Утолико с лијеве стране на сцену улази Анђа.

АНЂА: Људи, ајте да се вечерива, покрепасте.

Сви живнуше. Излазе са сцене. Једино Станко остаје на истом мјесту.

АНЂА: Ајде, Станиша, уиђи, помете се ту, дијете. Станко?

Он је непомичан. Држи торбицу у рукама. Анђа долази до њега и хвата га за раме. Он се окреће и даје јој торбицу.

АНЂА: Остави то Станко, за свашто ли ти руке пријењају. *Кад виђе торбицу, као да се збуну ...* Окле ти ово?

СТАНКО: Њихово, донијели.

АНЂА: Ово је Јаковова торбица. Познајем Видине руке. *Претура по њој.* Види, моје плетиво... Шта је ово, за Бога милога, Станко?

СТАНКО: Ето, то...

АНЂА *затетура се али је Станко придржа:* Батрићу, сјеме ти се затрло! Панто, црни Панто шта учињесте од мене ноћас.

Пада на кољена. Станко гледа око себе, налази воду међу стварима од хајдука и даје јој да мало попије. Тјешу је.

АНЂА *мало се прибра.* Устаје: Можда је жив, а? Нико ме ништа не помињи, ни случајно

Брише сузе, ставља торбицу у њедра. Улазе у кућу.

Слика 4.

Сцена у Пантовој кући, као у првој сцени. Тусу сви. Увелико се вечера. Хајдуци животињски раскубају очигледно жилаво месо. Панто сједи с њима за столом. Станко сједи поред огњишта и гледа у ватру. Анђа опслужује око придошлица.

ПАНТО: Сијева изнад Добре Горе. Свијећа за свијећом. Пала је добра киша у Катунску нахију.

БАТРИЋ: На вријеме.

ПАНТО: Шта ћеш, побратиме, не може се против оввијех горе.

БАТРИЋ: Повисококо су... Него, момчадијо, да се зговоримо шта ћемо и како ћемо. Кренућемо прије зоре, Панто ће нас спровести кроз кланац, ви слабо знате тај пут, биће роса па добро притегните опанке. Даље ћемо ми сами, држаћемо се старога трага и још ово мало горе што је остало, па ако навије нафака јуначка, да се здраво врнемо. Чиле, ти си вјешт, повежи овце једну за другу, и завежи им жвале, да не блеје. Не смијемо пуштити гласа од себе. Овога чојека смо ионако на вељу муку ставили и у велику опасност довели што смо ође, не би ваљало каква сутока од нас да га снађе. Није му ово први пут да нас спасава, а даће Бог...

АНЂА *оте јој се:* Да је потоњи...

БАТРИЋ: ...да му се некад за ово одужимо...

ПАНТО: Шта велиш то, Анђе?

АНЂА *долази до трпезе и доноси свјеже изрезану хљеб у дрвеној посуди. Покушава бити љубазна:* Реко море бити, побратиме, да се нећемо морати више у овај вакат гледати, него у неко боље вријеме...

БАТРИЋ: Акобогда, Анђе, фала и тебе, ка сестри, што нас ође дочекујеш и двориш.

Покушава да прихвати посуду из Анђиних руку. Како је случајно дохвати за руку, она као опарена устукну и испусти посуду на под. Хајдуци се чудно згледаше. Чиле посматра ситуацију са посебном пажњом и ножем чачка зубе. Анђа крене да покупи хљеб, истовремено кад и Батрић. Анђа не издржа његову близину него отрча у позадину сцене, као да покуша изрезати нови хљеб па се збуни, јер се сјети да је заборавила посуду па оде код огњишта, и крену да ложи ватру, чисто да би се савладала. У очима јој се цакле тешке сузе. Љуби Станка. Непријатна тишина. За то вријеме су Панто и Батрић већ покупили хљеб.

ПАНТО: Шта је с тобом, женска главо? Пушти то, дај други хљеб овај се утрунио.

АНЂА: Ништа, вала, него сам сва нешто ка аветна, ваздан. *Креће ка њему да прихвати посуду.*

БАТРИЋ *отима се са Пантом око хљеба:* Невјеста, сједи ће си. Ево га ка Сунце. Панто, да те замолим... Ајте, момци, отршајте, имамо посла, да пуштимо више ову чељад.

Неки хајдуци устају, Војин, Чиле и још двојица и даље сједе.

ПАНТО: Полако, завршите вечеру, па да видимо да се распоредимо за конак. Има мјеста у сјеник, донијеће вам Анђа нешто да се пригрнете, студено је увече. Ја и ти ћемо ође побратиме, поред огњишта закуњати.

Анђа одлази журно у собу.

БАТРИЋ *невољно сједа:* Панто, не смијемо трајати, имамо још работе да позавршавамо. Све нам је напоље по ледини прострто, џебана и бакрачи, треба то прикупити.

ПАНТО: Стићи ће се све... Станко, дај дувана... *Станко се прихвата посла као у другој слици.* Ти си силан, тебе баста заложити, не устручавај се. Како ти је име?

ВОЈИН: Војин.

ПАНТО: Чији си?

ВОЈИН: Саве Јованова.

ПАНТО *гледа упитно у Батрића:* Онога Саве?

БАТРИЋ: Јес, Саве Џилита!

ПАНТО: Од доброга, богоми. Сава и ја смо заједно код Ђурашковића били, кад се нас седам, осам стотина Катуњана са Ђуприлићем тукло. Муња бијаше. Није се бојао два ока у главу.

ЧИЛЕ: Само жене.

ПАНТО: Опрости?

ВОЈИН: Ово ми је брат млађи. Чиле. Не замјери му, учио је школу на Цетиње. За попа. Него га није дуго држало.

ПАНТО: Аха, а ће је Сава, је ли у снагу још?

ЧИЛЕ: Слабо ти га гледамо у потоњи вакат.

ПАНТО: А, кућ је то обестрвио, моја стара узданица.

ЧИЛЕ: Отиша за Возник.

ПАНТО *као да сваког присутног пита:* А ће ви је тај Возник.

ЧИЛЕ: Ђе црви лете а вране миле...

Панто га гледа збуњено.

ВОЈИН: То је гробље. Пољуби неку огрлицу. Ајмо, Чиле...

У том моменту долаза Анђа и Вида. У рукама носе разне простирке од грубог платна. Сви поустајаше да прихвате. Панто оста мало збуњен.

ПАНТО: Станко, поведи људе на конак доље у сјеник.

БАТРИЋ Станку: Сједи. Панто, одосмо ми да посвидимо ствари. Показаћу ја момцима конак, не бригајте, знам све ђе је и како је.

ПАНТО: Добро, Батрићу, отрсите то што имате, па се врни. Нарезаће нам Станко скије, да запалимо...

БАТРИЋ: Оћу, оћу... Ајмо, чељади, оће ове жене да лијежу. Анђе, опраштај и фала ти за част.

АНЂА суво: Фала тебе, побратиме.

Панто је погледа. Прати их и излази с њима.

ВИДА прилази Војину и Чилу, који су заостали. Ставља им торбице око врата.

Синови моји змајеви горски,
у њима срце крваво куца,
од мене на дар за дуга пута,
шарена торбица да у њу метну
ђетињу главу из мајчина скута...

Љуби их. Они су у чуду, поготово Чиле, који је прво укочен, па се повлачи, инстинктивно му рука креће ка појасу. Војин, који је први узмакнуо, чупа га назад.

ВОЈИН полутихо: Ајде, јадан, видиш да је луда работа... Скида торбицу са врата и баца је на трпезу. Чиле уради исто. Гледа пут Вида и чешући се за препоне пљуцка пут ње. Пу, пу, анате те мате!

Вида узима торбице и повлачи се у свој угао из прве сцене ђе сједа. Анђа, кад ова двојица изађу, а Панто се врати, забрави врата. Панто је у чуду гледа.

ПАНТО: Анђе, Бог с тобом...

АНЂА кроз дуго задржаване сузе: Нема Бога ноћас, црни Панто, црн ти вијек... Шта учињесте од мене? Све ће нас побити, заклаће нас у постељу, крвници... Бјежи, Станко!

Станко стоји као укопан.

ПАНТО у чуду: Анђелија! Шта јој је, Станко?

Станко и даље ћути

АНЂА: Убили су ми га, Панто, опљачкали и убили...

ПАНТО: Кога, Анђе, шта то збориш? Дозови се.

Хвата је за руке, она се отргне, вади из њедара плетену торбицу.

АНЂА: Јакова, Панто! Нашег Јакова, нашао им је Станко његову торбицу, што му је Вида исплела. Види, ту је и моја пређа и укосница што ми је купио, да ме обрадује... Слони се и пада на кољена. А знала сам, све ме нешто гризло изнутра, око ми не престаје играти од кад сам виђела ове крвнике да су се појавили. Панто, кукавни и несретни Панто, је ли ти ово фала?

Гађа га торбицом. Станко прилази Анђи, клекне поред ње и грли је... Панто је загледа, осврће се пут врата.

ПАНТО: Ђе си наша ово, Станко?

СТАНКО не гледа га: Код онога крупнога, што си прича прије с њим! Био је и барут твој унутра, што стално узимаш, дубровачки, што масти прсте...

ПАНТО: Ау, злога рада... Како, па не би ми Батрић то учинио.

АНЂА плане: Погани људска!

Крене Панта да изгребе по лицу. Он се измакне. Станко покушава да задржи Анђу. Вида у позадини оставља плетење и из врећице вади неке гранчице.

СТАНКО Види: Мајко, помагај!

АНЂА: Ти и твој срамотни побратим, дом сте ми ископали! Битнији ти је он од свега, пасја погани...Убице, крвници! Бјежи, Станко, ова двојица ће да ми плате братску крв.

Отима се и креће пут пушке објешене на зиду. Станко и Панто је једва обуздавају.

СТАНКО Види: Мајко!

АНЂА: Пушти ме, злотворе...

Вида прилази огњишту и изнад ватре маше неким гранчицама док се не задиме. Прилази помахниталој Анђи и испред носа јој маше задимљеним биљем. Анђа се отима, али се након кратког времена смири и као да обамре. Одведу је у собу. Панто и Станко се враћају. Панто заживљава чибук, провјерава кубуру, ставља је поново за појас, дубоко уздише.

СТАНКО: Шта ћемо?

ПАНТО *размишља:* То не може бити...

СТАНКО: Ја имам нож од косе. А мога бих и пушку узети, знаш да сам прецизан.

ПАНТО *погледа га:* Шути ту! Нећеш ти ништа, него иди тамо и припазите Анђу док ја ово не ријешим. *За себе:* Ово је масло синова Сава Џилита, ово је његова рђа...

СТАНКО: Не бој се, Панто, зна мајка са Анђом!

Чује се куцање на вратима.

ПАНТО *зграби Станка за одијело, и грубо га гурне пут собе:* Улази тамо, и гласа да вам нијесам чуо док вас не зовнем. Ако треба, свежите Анђу. Је ли ти јасно шта сам река?

Станко га гледа, мало пркосно, али га ипак послуша. Наставља се куцање на вратима.

ПАНТО *прекрсти се:* Ајде, Боже помози! *Одлази до врата, одбрављује их.*

БАТРИЋ: Шта сте се запатали, побро, неће вас нико украсти! Ми смо ту!

Панто исто погледне има ли ко за њим. Кад се увјери да нема, затвори врата.

ПАНТО: Сједи побро, запали!

БАТРИЋ: Оћу, богоми. Слушај, Панто, нешто думам, можда је боље да ти не идеш ујутро с нама, провешћу нас ја...

ПАНТО: Добро, побро... Нећу ићи...

БАТРИЋ *ипак се мало изненади тако брзим одговором:* Ето тако...

ПАНТО: А, нећеш ни ти, све су прилике!

БАТРИЋ: Шта то велиш? Јесам ли ти треба што? Ево, остаћу, него не знам оће ли моћи мали Војин и ови момци...

ПАНТО: Е, они поготово неће. Ако се ја будем пита.

БАТРИЋ: Не разумам ти се у то што причаш, а опрости... Је ли нека мука, побратиме?

ПАНТО *пуши, гледа право испред себе:* Е, да је мука, лако бисмо. Зло је.

БАТРИЋ *нагло устане:* Причај шта је, Панто, изаветах!

ПАНТО: Сједи, сједи. Него, прво ми реци, је ли се чуло шта малоприје вани док си био? Из куће, каква вртутма?

БАТРИЋ: Не вала, побро, барем ја нијесам ништа чуо, а знаш да чујем ка сипац.

ПАНТО: Чујеш, чујеш, побро, само си њух изгубио. Узео ти га је базд и постокупљевина катунска.

БАТРИЋ: Какав њух? Ти ка да си на сугреб згазио.

ПАНТО: Њух за људе, побро!

БАТРИЋ: Да нијеси шта Анђи урадио, стрв ти пукла?

ПАНТО: Јесам, Панто. И ја и ти.

БАТРИЋ *скочи, изненађујуће хитро:* Шта, Панто, грдан ти ли си... Шта је с тобом? Причај, кржаве ми се муте од тебе...

ПАНТО *гласом надљудског бијеса:* Сједи! Морамо се нешто зговорити! Само тише, не смију нас чути!

БАТРИЋ *послуша га:* Ко нас не смије чути?

ПАНТО: Ови твоји напоље. Ко рече да је укра ове несретне браве што сте догнали?

БАТРИЋ: Војин, брат му и још двојица момака, река сам ти. Што?

ПАНТО: А јесу ли ти момци с тобом или с њима? Видим да њих слушају.

БАТРИЋ *збуњено:* Јесу, шњима су дошли. Сиротиња тешка, измолише ме те сам их повео. Џевердан вишка, завар је, знаш какве су крвопије Османове.

ПАНТО: Успавала те је мржња према Турцима, поста си им крвник не би ли се искупио...Од зора и славе си дига главу па не осјећаш наш стари базд и трулеж, а запојаса си га ка најљепшу самокресу.

БАТРИЋУ: Какав базд, Панто?

ПАНТО: Знаш ли Јакова, Анђинога брата, трговца?

БАТРИЋ: Знаш, Панто? Шта с њим?

ПАНТО: Е, па закла га је ка јаре, тај исти базд што вуцаш за собом. Синови лудога Сава Џилита. Или осакатили у најбољем случају. Треба је да се врене из Рисна са пазара, мора да су га припрежали неће успут. Ово смо од њега ноћас вечерали, побратиме! Јес да је био марифетлук, са сваким је мога, Богу би браду прода, али фес и чалму никад метнуо није! Нијесу га могли помијешати.

БАТРИЋ *већ после прве Пантове реченице је устао:* Окле ти то, Панто? Ти си изавета!!!

ПАНТО: Наша му је Станко торбицу код Војина. У њу бјеху ствари што је потргова за Анђу. И крвљу је пошкропљена. Вида му је исплела и даривала за пута. *Пружа му је.* Јеси ли видио кад сличну? Јеси, јеси, и ја и ти... Види јој гајтана, држала би врата од Тиринта, а не руке двије...

БАТРИЋ *вади кубуру из појаса:* Батали! То не може бити! Ми смо своје одужили!

ПАНТО: Нијесмо, изгледа...

БАТРИЋ: А још ми веле, натрчали на стадо, чобан побјега! Пас им се пасјега мяса напотеза. Зна ли Анђа?

ПАНТО: Од ње сам и сазнао. Мали Станко јој одма река. Имала ми је очи извадити. Држе је Станко и Вида у собу. Ова јој је нешто забајала, пала је у беут, не знам колико ће је држати. Неће дуго.

БАТРИЋ: Шта нам је чињети?

ПАНТО: Је ли ти пуна кубура?

БАТРИЋ *провјери:* Јес. Нијесам је има кад сагорети.

ПАНТО: Имам и ја једно пуњење. Морамо их искушати лукаво, да видимо како је то било, и који је пасји син... Јесу ли још ту, под мурву?

БАТРИЋ: Јесу. Убићу га, неће земљу жив дочекати!

ПАНТО: Мош ли се ослонити на ове твоје?

БАТРИЋ: Могу на овога једнога, Стојана. Намигнућу му, разумјеће. Овај други ми је свилен, али није некуражан.

ПАНТО: Ништа, обиграћемо обојицу Савових. Најспрешније је да сазнамо ће се то десило отприлике, морамо ићи да га грабимо Јакова прије звјеради. Ко зна, можда није мртав, а?

БАТРИЋ: Три су им кубуре празне биле кад смо се вртали. Виђех да су погорели каписле. Би ми чудно, него... Ко ће се надати јаду. Чиле је и не носи. Само нож.

ПАНТО: Е, злога рада. А који је Чиле?

БАТРИЋ: Онај жути, анђуласти. Од њега подаље сједи. Нема му равна на сјечиво одавде до Стамбола. Он је мој! Ти ћеш овога другог.

ПАНТО *послије краћег размишљања:* Ајмо!

БАТРИЋ: Ајмо! Улакшићу их ја причом, не бригај ти ништа! Чекај мој знак. Јеси ли при јатагану?

ПАНТО: Јесам!

Поправљају одијело и оружје и излазе вани. Недуго потом, Станко излази из собе, и кроз мали прозор супротно од улазних врата, искаче вани.

Слика 5.

Сцена из треће слике, само што су другачије распоређени. Сви сједе у кругу. Неко сједи на земљи, неко на дрвеним трупцима. Лијево сједе на трупцима Панто и Батрић, један до другог. Преко пута, наспрам Панта на своје старо мјесто уз дрво је Војин. Код дрвета су концентрисане њихове ствари, торбе, оружје и слично. На дрвету је и даље пободен нож на коме виси понешто од ствари. Чиле је право, дубље у простору, исто сједи на трупцу. С његове десне стране на земљи сједи момче које упија сваку његову ријеч, јер Чиле живо о нечему прича. Остали сједе на земљи, ту и тамо. Сви пуше, осим Чила. У позадини сијева небо.

ЧИЛЕ *док прича гестикулира, и по потреби устане:* ...Узмиче он уз неку челину, а запува се добро, видим га ја. Придржава се за неке шибљике. Малодув. Не могу да се сјетим је ли опалио кубуру, па се не смијем много примаћи. Али реко, мој си... Погледам преко рамена, видим наши ове што су поваљали већ изувају, а горе пут Вардишта чује се дрека, Пуниша и његови стижу ове друге. Ја полако за овим, а он силан Турчин, црвени му се шија ка у дората.

Смијех присутних.

Он застаде на неку плочу, па издрије једну малу сребрну самокресу, срећа па бијаше ведро, свитну с ње одсјај од Сунца, те одмах залегох. Прозвижда зрно једно педаљ, чини ми се, изнад главе. Ја потеци док није припунио, извадих јатаган, а богоми и он. Ријешо да се не предаје. Ка да зна да сам га већ прежалио. *Поједини се смију, Панто и Батрић на силу.*

Отуд, одовуд, он горњи, не могу му прићи никако. Видим га, невјешт ножу, завире, а све оће да се спотакне. Ја му се мало примакни, реко неће ли кренут, па да га грабим. Он вас у голу воду, залио му зној очи, па се отире. Ја га мало прпушти, да одане, па како се он отире, ја по мало напријед, по једну стопу, да га умазим. Видим, ту смо, на близу, или ја или он. Пуштим га, пуштим, следо се ја, а све ми се чини ми се, успорило. Пребачи он нож у задњу руку, јачу, а не зна да тако не смије, невјешт, не смијеш много мавати кад си низа страну, е се можеш омаћи. Гледамо се, гледамо, гледамо, виђех да се мало избечи, реко ево га... Прочитах га ка Требник. Крену он, а мало пошироко, ја му се подвукох, он како је замануо, изгуби равнотежу, а ја бачих некако нож

испод руке му пут јабучице, знам да се морају срести. Само осјетих да сам га такоа. Закачи ме мало по леђа, али бридом, нож му продужи а он оде за њим, још како сам клекнуо, стропошта се преко мене, она грдосија, па кад се обурда низ челину... Чини ми се, уру се ваља. Притрчах, он не мрда, ничице пао. Обрнух га, а њему рез колико грла има, и то уздуж. Ја да му фикнем главу, накучих се, кад ме из оне ране дочека... Ево сад ми се стужило...Таквога базда... Волио Турчин каву и дуван... па онај зифт... Кад ме је то запунуло... Од тада никад више нијесам запалио. Нити ћу, не би ме мога пушком наћерати.

Присутни се смију, а поготову момак који сједи до њега. Панто и Батрић се само кисјело осмјехују.

ПАНТО: Помену Требник. Писмен си, је ли?

ЧИЛЕ *зажмири:* Јесам, био сам ти на Цетиње двије године. Стио Саво да будем поп.

ПАНТО: И шта би?

ВОЈИН: Није био богоугодан.

Општи смијех.

МОМАК С ДЕСНА: Испричај причу за јарца!

ЧИЛЕ *гледа упитно пут Панта и Батрића:* Не знам, а? Море бити да се побратимима придријемало? Нешто су се узврпољили.

Незгодна тишина.

БАТРИЋ: Није, није, ми смо ти стари сједничари. Причај, Чиле, слушамо те.

ЧИЛЕ: А? Е па добро...

ПАНТО: Причај, слушамо те, не трепћемо.

ЧИЛЕ: Строги бијаху научитељи, а шћаваху богоми и избити, поготово један ђакон Тодор, имађаше тешку руку.

Радили смо по ваздан. Вазда је посла било на манастирско имање. Ја сам волио да чувам живо на Орлов Крш, само да нијесам доље, одма те нешто запосле. А поготово кад се меље жито у један стари млин, ту си га на грајиса. Него, шта ти бива... Нађем ти ја један дан у шкрип јаре, црно ка угарак. Извадим га из шкрипа, и од тада смо постали најбољи другови. Назовем га Племеник. Није се раздваја од мене. Временом ти он зајачи, богоми, силан јарац. Кад ти чувам, ваздан смо заједно, овце бијеле, и мој црни јарац, љепота виђети. Него кад их враћам доље у манастирски обор, не смијем и јарца, био је бестрагао виноград па сам и ту нагрбусио, њега сам спраћао у једну пећину мало извише манастира, и ту сам ти га крио. Дошло вријеме да се меље жито, на смјену, чини ми се за читаву нахију... Запало мене једну ноћ да дежурам, ја заспем, онај точак одамеље, сметне с поставе и богоми се ђаволише, једва су га поправили после, шиљали су за мајстора у Конавле. Вакон Тодор ме ту ноћ уватио да спавам, па кад крену да ми засукује зулуфе једном, а придодаје пласке другом руком... Ја се некако отми и побјези. Ће ћу, шта ћу, ја право код мога Племеника у пећину. Љут на Тодора, планирам како да му се осветим, а сване. И таман ме вата онај први сан, кад ми мој Племеник шапну на уво: „Чиле, одведи ти мене у ону црквицу што су јој богумили у темеље, и затвори ме тамо. Тодор ти свако јутро тамо први долази, па кад отвори ја ћу га дочекати, и виђећеш што ће бити. Неће му на ум падати да те више дира.“ Ја не бијех лијен него из истих стопа с Племеником право тамо и затвори га. Како сам мало одмакао, унутра као да чујем стотину музика. Ушуњам се у конак и заспем. Пробудила ме је ујутро гунгула кад су донијели Тодора, бијаше пола посиједио, замукнуо, проговорио је тек четрдести дан, веле. Него бијаше с њим једно ђаче, све га је слушало, само што га није у гузицу љубило. Он је видио Племеника кад је излетио из црквице, па је после проспија. Знали су одма да сам ја. И ту су ти и мене и њега спешигали назад за Цуце.

ПАНТО: И шта је било после са... Племеником?

ЧИЛЕ *гледа Панта, церекајући се:* Закла га је луди Саво!

Панто се кратко насмијешу и погледа Батрића. Војин потегну први и опали пут Батрића. Панто некако успје да га одгурне, а самим тим и себе од њега. Чиле је муњевито заклао младића који је био између њега и Панта, и крену на Панта. Батрић и Панто опалише скоро истовремено. Момак из Батрићеве дружине опали пут момка који је сједио са Чилетове лијеве стране, оног који га је са дивљењем слушао и уби га на мјесту. Опали још једна кубура. Наста гунгула и псовање, повадише се ножеви. Кад се мало размакне дим видимо у табору са десне стране Чила који је теже рањен, Војин му помаже да стоји, са њима је још један момак, изгледа неповријеђен али је престрашен. Са лијеве стране видимо Батрића који се држи за руку, Панта и још једног момка са јатаганима у рукама. Војин и Чиле се, псујући и пријетећи повлаче у ноћ. Батрић и младић крећу за њима, али их Панто зауставља.

ПАНТО: Станите људи! Немају куд.

БАТРИЋ: Пасја сорта, чули су нас...

СТОЈАН: Тражили су прије неку торбицу, били су ме напали да сам је укра. Чиле се врзмао око прозора, знао сам да нешто спремају. Још кад си ми намигнуо у почетку, био сам приправан...

ПАНТО: Батаљујте све, ајмо у кућу, све и да се врну не могу нам ништа, немају топ! Погодио сам ону сотону у кук, чини ми се. Батрићу, јеси нагрђен?

БАТРИЋ: Није кост закачило. Само липти, морам подвезати.

ПАНТО: Ајмо унутра, људи!

СТОЈАН *показује пут два леша:* Шта ћемо с њима?

ПАНТО: Кад сване! Њима није итање!

Улазе сва тројица у кућу. У позадини сијева небо.

Слика 6.

Унутрашњост Пантове куће. Батрић и Вида. Батрић сједи код ватре. Замишљен је, скоро одсутан. Вида иде око ватре, и маше завежљајем биљака који се дими. Пјевуши.

ВИДА:

Комар капу накривио, мува гаће наврндала.

Комар капу накривио, мува гаће наврндала.

Глуве ноћи пред глуво свитање.

Гором ходи један дерво луди.

У руци му сабља дамаскија.

Води собом педесетак људи.

Свак канџију дугу опасао.

Свак на коњу златокрилом језди.

Јече горе а ријеке плачу.

Има дерво мемљиву палачу.

Там ће дерво да води хајдуке.

Да их ставља на свилене муке.

Од гајтана за грло филцана.

До акрепа за тамничког сана.

Ђе ће ојкат три године дана.

Без абера и без сјетовања.

Из таме собе се промаља Анђа обучена у црнину. Батрић је не види. Узима пушку са зида. Нишани у Батрића. Анђа стисне обарач. Пушка не опали. Она се враћа у таму забачене просторије. Убрзо на сцену долази Панто са момком из Батрићеве дружине. Мокри су, јер напољу пада киша.

ПАНТО: Батрићу, није долазио Станко? *Батрић не одговара.* Све смо претурили. Ниђе га нема, ни у сјеник ни у штали... Ђе је могао стркнути, забога?

СТОЈАН: Можда се препао од плотунања, па се неђе сакрио?

ПАНТО: Нешто је друго по сриједи, није он страшљив. *У невјерици је.* Па како...? Није се никад губио. Не могу да дреждим ође ка каква самораница. Морам нешто учињети. *Креће да излази.*

СТОЈАН: Боље не. Останите ође вас двојица, закуњајте мало, ја ћу провјерити и припазити околину, за случај да се мали појави. Јес да ми можеш отац бити, али послушај ме. Па кад сване, друкчије ћемо.

ПАНТО *послије мало размишљања:* Можда си у праву.

СТОЈАН: Одморите, само да изидемо из ове ноћи па ћемо лако. Запатај за мном.

Излази.

Панто забрављује врата, сједа поред огња, грије се. Вида наставља свој ритуал. Атмосфера се успорава. И Панто упада у стање слично полусну, као Батрић. Свијетло се полако спушта до потпуног мрака у ком се назиру само црвени обриси Видиног покрета руку.

ВИДА: Комар капу накривио...мува гаће наврндала...

Слика 7.

Нагло дизање свјетла које прати лупање на вратима. Простор је исти као из претходне сцене. Панто и Батрић се тргну. Сами су поред ватре која је угашена. Лупање се понавља. Они се лате оружја. Панто опрезно иде ка вратима. На сцену се убрзо појављује у друштву Стојана, који је као без душе.

СТОЈАН: Панто, муштулук!

ПАНТО: Збори!

СТОЈАН: Нашао сам ти Станка. Оћу рећи, нашао је он мене.

ПАНТО озари се: Како, ће?

СТОЈАН екстремно је задихан: У зао час преклопих, на ову узвишицу изнад твоје куће, окле се мора доћи. Кад ме тргну неко за раме! Отворим очи, кад Станко. Мишљах да сам уснио. Са Станком нека грдосија, Турчин. Каже да ви поручим да је Османов, да зна да је Батрић код тебе, и да је најбоље да се предате обојица ако мислите да поштеди иједно чељаде у кућу, и да пушти Станка. Не вреди нам да се бранимо, Осман је довео педесетак људи, сигурно. Остали су изгледа поватани, сви. Познао сам глас онога са јарцем. Криви се ка да га деру, можда га и деру, таман...

ПАНТО: Окле Станко с њима?

АНЂА излази из собе: Ја сам га послала да их доведе!

ПАНТО: Ти, Анђе?

АНЂА мирно: Чим сам се мало дозвала, сјетила сам се шта ми је чинити. Шта једино могу, и шта ми као сестри преостаје. Ви нијесте људи, ви сте звијери. Такви сте, тако сте сковани, тако сте подизани и као такви ћете умријети. Панто, просто ти све што смо заједно прошли. Ви како год одлучите, мени је свеједно, за мене је живот завршен у онај моменат кад сам схватила да мога Јакова више нема. Немам више никога од родитељског дома, то је таман као да се никад нијесам рађала. Ја немам порода и то је као да моји родитељи нијесу живјели, исто. Ја у ствари никад нијесам ни постојала.

ПАНТО: Није ти Батрић убио брата, Анђе. Него синови Сава Џилита. И платили су, ево, главом.

АНЂА: Мени то ништа не олакшава... Ко је њих довео, до Батрић? Ко је довео Батрића, до ти? Батрић је гласовит јунак, а мени је брат био све. Прва и потоња зрака на овој студени. Кад будем умирала биће ми барем једну зеру лакше јер знам да сам све урадила што једна сестра може, да освети брата. Да ће га у вјекове који долазе људи помињати тик уз име великога јунака Батрића. Главу уз главу. Глава за главу.

ПАНТО: А не думаш што ће занавијек да ме помињу како сам издао побратима на огњиште? Он је јунак, он ће кроз вјекове само виши бивати... А ш њим и наша брука! Моја брука! *Залети се да је удари. Батрић се испријечи.*

БАТРИЋ: Нека!!! Има нешто треће по чему ће нас све ође помињати! Нешто при чему се све ово до сад забораваља, као што се заборави прво маче, први удах, лањски снијег. Анђе, изгубио сам два брата, знам како ти је, проста ти моја крв. Није ово од твоје воље него вољом судбине, злогука који нијесмо могли избјећи. Који нико никад није избјега, ни у девето кољено. Ми немамо порода, па имамо ту срећу да за живота платимо. Због друге ствари! *Погледа пут Панта.* Оли ти или ја, побратиме?

ПАНТО дужа пауза. *Сједа за столовачу:* ...Сјећам се године кад смо се упознали и узели, Анђе. Бјеху родиле јабуке у Катунску нахију. Гране су прскавале под њима, ма све је те године рађало, било од нафаке. Тачно двије године прије тога, побисмо се са Ћуприлићем. Спали све до темеља змај војска, сијена, кукурузе, манастире. Ми се повуци па напани, па повуци, па напани. Све тако. Искључасмо га, мало по мало, очи му повадисмо. Али дуго трајаше, никад у дом. Оде Ћуприлић, врати се владика, оста побједа и спаљена кукурузишта. Поскока понестало. Те ми шта ћемо, у хајдучију. Неће што даље, да се не дозна, па ћемо помало. Ја и Батрић натревимо на једно стадо у Злу Гору, одвој пар шилега и ћерај. Али два нека чобанчета куражна, закољодавила се, не дају но све за нама. Голоруки. Дигосе узбуну. Ми шта ћемо, сачекај их, савладај, носиху неке лијепе плетене торбице са собом, те их ми таман у појасеве од тих торбица привежи. Рачунамо, док одмакнемо мало, наћи ће их неко, дигла се била узбуна. Али Зла Гора се не би звала тако, да је у њу лако наћи чојека, а поготово дијете. То смо после сазнали, сљедеће зиме, кад су их нашли. Кажу да тамо још има иста буква, а издалека се на њој бијели обрис, који изгледа као мајка која грли своја чеда. Ми се изокола распитај, момчад су остала без оца, а мајка полуђела и са недоношчетом почела да се смуца од села до села, и да гата... У међувремену смо се ја и ти узели, ја преселио ође, помога нам Јаков, скућили се. И шта мислиш, Анђе, зашто сам се онако озарио кад је Батрић бануо и оне ноћи довео чудну, високу жену и малог, плавог дјечака?

АНЂА: Станко! *Ћуши се у сузама.*

ПАНТО: Е, па, оћемо ли, побратиме?

БАТРИЋ: Вакат је!

Крећу. Вида их код врата стиже и намиче им плетене торбице око главе. Љуби их. Излазе. Стојан постану мало, обриса лице и истрча за њима. Вида и Анђа су на поду. Убрзо улази Станко.

Биографија писца:

Мило Вучинић

је рођен у Никшићу, гдје је завршио Гимназију. Дипломирао је основне студије ФДУ на Цетињу, септембра 2021. године, смјер Драма и позориште, модул Драматургија, са средњом оцјеном 9,80. Аутор је четири драмска текста.

Био у блог тиму Битефа 2019 у Београду,

похађао је радионицу позоришне критике код проф. Ивана Меденице, на фестивалу РУТА у Подгорици, 2020. године. Радио је на Которском фестивалу позоришта за дјecu 2021. и 2022. године, гдје је био координатор Дјечијег жирија. Вучинић је био асистент режије и драматургије на више представа, међу којима су најзначајније „Ко се боји Вирџиније Вулф“, у режији познатог европског позоришног редитеља Паола Мађелија, из 2020, и „Рани јади“, у режији Петра Пејаковића из 2021, обје у продукцији Краљевског позоришта „Зетски дом“, на Цетињу.

Вучинић воли позориште, али му прија и тишина писања. Повремено се бави и глумом. Играо је у више кратких филмова, музичких спотова, реклама...

Драма „Чика Пелин“ коју је писао на првој години студија, крајем 2021. године објављена је у годишњем часопису за културу и умјетност „Гласник“, у издању библиотеке „Радосав Љумовић“ у Подгорици. Јула, 2022. године, био је члан Жирија на филмском фестивалу *Forteca*, у Перасту. Тренутно ради на завршном мастер пројекту, на постдипломским студијама Позоришне режије на ФДУ на Цетињу. Јуна, 2022. године, премијерно је изведена његова испитна представа „Мелодија“ (Е. Бонд), на сцени Студио, Црногорског народног позоришта. У марту 2023. године, у продукцији, и на сцени Никшићког позоришта, режирао је своју прву професионалну представу, за дјecu „Бајка о електрицитету“, по тексту Миње Богавац, у његовој драматизацији и адаптацији. Представа је била дио такмичарског програма Которског фестивала позоришта за дјecu, 2023, као једини представник из Црне Горе.

Вучинић је један од креатора прве црногорске крими серије у настајању „Еставела“, која је добитник специјалне награде на трећем издању *Series rough pitch - The Balkan way*, 2023, програма који је посвећен играним ТВ серијама у развоју. Реализација и емитовање серије планирано је за 2024. годину.

ИМПРЕСУМ

Позоришни савјет:

Миомир Бели Ковачевић (предсједник),
Миодраг Бато Самарџић,
Ратко Раичевић,
Зоран Маловић
Вељко Дендић

Директор

Радинко Крулановић

Умјетнички директор

Јанко Јелић

Уредница

Славојка Маројевић

Дизајн и графички прелом

Никола Кадовић

Техничка припрема текстова

Весна Вукићевић и Анка Томић

Фотографија насловница

Лука Зековић

Штампа:

RAS PRESS

Часопис „Позориште“ суфинансира Министарство културе и медија као пројекат од значаја за остваривање јавног интереса у области културно – умјетничког стваралаштва у 2023. години.

NIKŠIĆKO POZORIŠTE

НИКШИЋКА КУЛТУРНА СЦЕНА 2023

ОПШТИНА НИКШИЋ

ДЕЦЕМБАР
2023

01.12.

ПЕТАК

Никшићко позориште, 20.00 ч.

Данкан Мекмилан

„Плућа“

Режија Андреј Носов

Играју: Маја Стојановић и Стеван Вуковић

ЈУ Никшићко позориште

Цијена улазнице: 5,00 €

04.12.

ПОНЕДЈЕЉАК

Никшићко позориште, 11.00 ч.

Свечаност поводом обиљежавања јубилеја

**110 година постојања
и рада ЈУ Гимназија
„Стојан Церовић“ Никшић**

04.12.

ПОНЕДЈЕЉАК

Никшићко позориште, 20.00 ч.

Јелена Кајго

„Две жене и један рат“

Режија Алек Цонић

Играју Вјера Мујовић, Марија Бергам
и Петар Милићевић/Данило Бабовић

Продукција „Дом Јеврема Грујића“

Матица српска – Друштво чланова у Црној Гори
и ЈУ Никшићко позориште

Цијена улазнице: 5,00 €

05.12.

УТОРАК

Никшићко позориште, 20.00 ч.

Концерт Лене Ковачевић

Цијена улазнице: 5,00 €

06.12.

СРИЈЕДА

Фоаје Никшићког позоришта,
19.00 ч.

Изложба таписерија

**„Умјетност и ткање“
из збирке „Атељеа 61“ Нови Сад**

Општина Никшић и „Атељеа“ 61 Нови Сад

Улаз слободан

07.12.

ЧЕТВРТАК

28. Међународни фестивал
малих сцена и монодраме
Источно Ново Сарајево, 20.00 ч.

Бранислав Нушић

„Народни посланик“

Адаптација и режија Горан Булајић

Играју: Стеван Вуковић, Марија Ђурић, Маша
Божовић, Никола Васиљевић, Ања Дрљевић,
Матија Мемедовић, Бобан Чворовић,
Милица Кекић, Павле Богојевић, Лазар
Ђурђевић, Велизар Касалица
и Небојша Вулановић

Пратећи гласови: Иван Зиројевић и Јован Џоцо

ЈУ Центар за културу Пљевља

и ЈУ Никшићко позориште

09.12.

СУБОТА

„Црвена комуна“,
Петровац, 20.00 ч.

Данкан Мекмилан

„Плућа“

Режија Андреј Носов

Играју: Маја Стојановић и Стеван Вуковић

ЈУ Никшићко позориште

11.12.

ПОНЕДЈЕЉАК

Никшићко позориште, 12.00 ч.

Представа за дјecu

Милена Богавац

„Бајка о електрицитету“ (8+)

Драматизација, адаптација и режија Мило Вучинић

Играју: Никола Васиљевић, Матија Мемедовић,
Кристијан Блечић, Маја Стојановић и Милица Кекић

ЈУ Никшићко позориште

Цијена улазнице: 3,00 €

15.12.

ПЕТАК

Никшићко позориште, 20.00 ч.

Хуманитарна академија

„Божји – загрљај Бога и човјека“

Братство православне омладине
„Светог Василија Острошког“

Цијена улазнице: 5,00 €

Прилог од продатих улазница биће уручен
социјално угроженим породицама.

16.12.

СУБОТА

Културно-информативни центар
„Зета“, 20.00 ч.

Марк Камолети

„Боинг-боинг“

Режија: Растислав Ђопић

Играју: Стеван Вуковић, Јован Кривокапић, Гордана
Мићуновић, Маја Стојановић, Јана Гардашевић
Булатовић и Никола Васиљевић

ЈУ Никшићко позориште

21.12.

ЧЕТВРТАК

Никшићко позориште, 20.00 ч.

Музика из мјузикла

**„Љепотица и Звијер“
(одабране нумере)**

Музичка школа „Дара Чокорило“ Никшић

22.12.

ПЕТАК

Никшићко позориште,
10.00 ч. и 12.00 ч.

Представа за дјecu

„Дједамразовски зимски зез“

Текст и режија Јана Гардашевић Булатовић

Играју: Стефан Вуковић и Омар Бајрамспахић
НВО Мали атеље „Арлекин“

Цијена улазнице 3,00 €

25.12.

ПОНЕДЈЕЉАК

Никшићко позориште, 19.00 ч.

**Новогодишњи концерт
КУД-а „Чигра“**

КУД „Чигра“

27.12.

СРИЈЕДА

Никшићко позориште, 20.00 ч.

Хуманитарни концерт посвећен жени борцу

„Проћи ће“

КУД „Жупа“

РЕПЕРТОАР

Информације на тел:

067/ 932-646

069/ 490-198

Напомена: ЈУ Никшићко позориште задржава право измјене репертоара.